ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă
■ Anul XIII (XLVIII) ■ Nr. 9 (375) ■ Septembrie 2013 ■ 3,16 lei ■

GHEORGHE GRIGURCU
Cum stăm cu polemica
pag. 5

ROȘIA MONTANĂ

Editori: **Consiliul Local Pitești, Primăria Municipiului Pitești și Centrul Cultural Pitești**
Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România
Proiect editorial finanțat de Administrația Fondului Cultural Național

Momente şi schiţe din actualitatea literară

Daniel Corbu

Dan Mircea Cipariu

Adrian Aluigheorghe

■ În revista *Spaţii Culturale*, există o rubrică spumoasă semnată Vasile Ghica, o rubrică de… replici. Din nr. 29/2013, reţinem sentinţa celebră şi, respectiv, replica lui V. G.: „Arta este nemuritoare, ca şi prostia" (V. Hugo). *În cazul artei, mai apar şi unele conuri de umbră, totuşi*".

■ Într-o zi, mai precis spus, într-o noapte, în căsuţa de e-mail a scriitorilor români contemporani a apărut următorul apel:

"Dragi prieteni,

La Iaşi a început prigoana scriitorilor. P.N.L.-ul, prin preşedintele Consiliului Judeţean Cristian Adomniţei, a reuşit să înscăuneze drept director manager al Muzeului Literaturii Române Iaşi pe Dan Lungu, sociolog şi autor de nuvelete, oferindu-i si 500.000 de Euro (adica vreo 24 de miliarde lei vechi) pentru a organiza un festival de literatură si traduceri. Idee bună, în timp ce bugetul anual al M.L.R. Iaşi e de 21 miliarde lei vechi pentru salarii şi utilităţi, dar nici un leu pentru consolidarea si reparaţia muzeelor, din care cel puţin 4 sunt într-o situaţie jalnică, iar muzeul scriitorului Nicolae GANE, parlamentar şi primar în cinci runde al Iaşului se află de patru ani închis, în conservare totală.

Proaspăt înscăunat, D. Lungu, lăsând la poarta Pogorului şepcuţa de scriitor şi luând-o, după propria mărturisire publică, pe cea de administrator, înjumătăţeste mai întâi tirajul revistei DACIA LITERARĂ, pe urmă retrogradează pe Lucian VASILIU de la redactor-şef la redactor simplu, penalizându-l astfel cu 500 lei lunar, fiind ameninţat cu disponibilizarea dacă nu va vinde tirajul revistei. Poetul Liviu APETROAIE, un excelent muzeograf si un dotat moderator de manifestări culturale, este chemat mereu la comisia de disciplină, încercând să-i găsească hibe pentru a-l disponibiliza.

În ce mă priveşte, Lungu a reuşit să mă lase fără loc de muncă, desfiinţând postul de director adjunct, câştigat de mine in 2009 prin concurs, cu contract de muncă nedeterminat.

În Decizia nr. 125, din 21.08. 2013, semnată de Dan Lungu, scrie aşa

- Directorul Muzeului Literaturii Iaşi Dan Lungu decide -

Având în vedere faptul că prin reorganizarea instituţiei în noua organigramă şi noul stat de funcţii a fost desfiinţată funcţia de conducere de Director adjunct, se dispune concedierea d-lui CORBU DANIEL, contractul individual de muncă urmând a înceta după expirarea perioadei de preaviz de 20 de zile lucrătoare.

Asta-i una dintre isprăvile lui Dan Lungu, autoraş de nuvelette, care ar trebui să aibă un minim respect pentru scriitorii blestemaţi.

Vă mulţumesc pentru răbdarea de a asculta povestea si vă rog să confirmaţi dacă sunteţi solidari la un protest pentru apărarea scriitorului în acest timp al jigodiilor!".

I-a răspuns imediat Dan Mircea Cipariu, aflat întâmplător în campanie electorală pentru alegerile de preşedinte la USR: "Dragă Daniel Corbu,

*De acord cu ideea protestului! Aştept forma sa finală pentru a-l publica pe AgentiadeCarte.ro ! Toate cele bune, **Dan Mircea CIPARIU."***

Puţin mai târziu, îi răspunde şi Adrian Alui Gheorghe, colegul său din Grupul scriitorilor de la Neamţ:

"Tot prieteneşte……

Dacă vrei să ai dreptate, ia varianta juridică, trebuie să o faci fără adjectivizare, fără să calomniezi, fără să jigneşti. Dacă te enervezi şi te comporţi ca atare, pierzi, nimeni nu va veni lângă tine. Dan Lungu nu e un scriitor neimportant, dimpotrivă, dar nu asta contează, importantă e relaţia ta cu el, important e să îţi cauţi dreptatea chiar şi în justiţie, dar pe baza unor argumente. A trecut vremea scrisorilor emoţionale, când contau abuzurile de sentimente şi de semnături date la întâmplare, de dragul protestului, cu presiuni la adresa unor politicieni nesiguri, proşti adesea. A propos, nu te-am văzut pe lista de protestatari de la Petiţia online legată de dispariţia Revistei literare Radio dar nici la cea cu Protestul în ceea ce priveşte situaţia de la revista Tribuna de la Cluj…! Vezi, la atitudine primeşti atitudine…! Un protest de genul celui înşăilat mai jos e greu de semnat de oamenii serioşi! Pace! Adrian".

După vreo zece zile, Daniel Corbu chiar a publicat o scrisoare deschisă, elaborată la nivelul scriitorului pe care-l ştim, către Dan Lungu, scrisoare mediatizată mai mult în presa naţională decât în cea de pe malurile Bahluiului. Din lipsă de spaţiu nu poate fi reprodusă.

■ În revista *Cultura*, nr. 30 (434)/joi 22 august 2013 apare un articol de-o savoare extraordinară. Fiind foarte scurt, îl reproducem integral fără alte comentarii:

*Culmea plagiatului **de MIHAI IOVANEL***

Un articol mi-a fost plagiat în revista „22": iată ştirea pe scurt. Poanta vine în varianta lungă. Articolul meu, publicat în mai în „Cultura", avea ca subiect plagiatul după Marta Petreu comis de dr. Andreea Dragomir în cartea „Filosofia, psihanaliza juridică si cercetarea criminologică la Petre Pandrea" (Craiova, Editura Aius, 2012).

Ei bine, acest articol a fost preluat şi semnat, într-o variantă croşetată, de către Dragoş Ghiţulete – redactor la „22" – pe pagina web a „22", fără nici o trimitere la articolul meu, într-o secţiune a saitului dedicată demascării… plagiatului: http://antiplagiat. revista22.ro. Aşadar: un articol care documenta un plagiat a fost plagiat pe un sait care lupta împotriva plagiatului!

M-aş fi mirat mai mult dacă în acelaşi loc nu aş fi găsit un articol în care Andreea Pora blagoslovea „Frăţia plagiatorilor": aceeaşi Pora care a fost dată afară de la Hotnews pentru plagiat – chiar înainte să fie angajată de „22"…

De râsul lumii academice!

DAD

Alegeri U.S.R. la Piteşti

În ziua de 18 septembrie a.c., s-a întrunit la Piteşti Adunarea generală a Filialei Piteşti a Uniunii Scriitorilor din România pentru alegerea conducerii. După noul Statut, s-au desfăşurat, de fapt, duble alegeri: pentru conducerea executivă a Filialei (preşedintele şi Consiliul de conducere) şi, într-o urnă separată, votarea preşedintelui Uniunii. Candidaţii la preşedinţie, academicianul Nicolae Manolescu - preşedinte în funcţiune – şi Dan Mircea Cipariu şi-au prezentat rezumativ programul de candidatură, după care preşedintele Filialei, prof. univ. dr. Nicolae Oprea, a prezentat raportul de activitate pentru mandatul 2009-2013. Adunarea a fost condusă de poetul şi prozatorul Gabriel Chifu, vicepreşedintele U.S.R.

În sala „Ars Nova", arhiplină, a Centrului Cultural Piteşti s-au făcut propuneri pentru conducere, nu prea multe, şi s-a trecut la votul paralel conform listelor pe care erau înscrişi 47 de votanţi. Dintre cei 59 de membri ai Filialei Piteşti nu au avut drept de vot membrii stagiari şi rău-platnicii la cotizaţie, conform regulamentului.

Urna cu voturi pentru preşedintele Uniunii a fost sigilată în prezenţa preşedintelui Comisiei de numărătoare, Nicolae Prelipceanu, şi purtată spre Bucureşti, unde va fi deschisă în 7 octombrie, odată cu urnele din celelalte filiale, când se va efectua numărarea voturilor în prezenţa noului Consiliu de conducere al U.S.R.

În funcţia de preşedinte al Filialei Piteşti a Uniunii Scriitorilor din România. a fost reales, cu majoritate de voturi, criticul literar **Nicolae Oprea**, iar în Consiliul de conducere, patru membri: **Mircea Bârsilă, Dumitru Augustin Doman, Dumitru Ungureanu** şi **Magda Grigore.**

Atelierul naţional de poezie *Serile la Brădiceni*

Sub blândul soare autumnal s-a desfăşurat cea de-a XVII-a ediţie a Atelierului naţional de poezie **„Serile la Brădiceni"**, organizat în zilele de 6, 7 şi 8 septembrie de Biblioteca Judeţeană „Christian Tell" (directoare: prof. dr. Olimpia Bratu), Şcoala populară de artă Tg. Jiu (director: prof. Viorel Gârbaciu) şi Centrul de conservare şi promovare a culturii tradiţionale Gorj (director: prof. Ion Cepoi). Ziua de 8 septembrie, apogeu al manifestărilor din fiecare an, a fost aleasă pentru dubla ei semnificaţie. Este ziua naşterii Maicii Domnului, iar pe mama genialului fiu al Hobiţei, Constantin Brâncuşi, o chema Maria. De unde provine genericul „Serile la Brădiceni" se vor întreba, poate, unii dintre cititorii revistei *Argeş*. Le răspund în deplină cunoştinţă de cauză fiindcă majoritatea membrilor fondatori ai „Atelierului de poezie" sunt născuţi în satul Brădiceni, comuna Peştişani, sat aflat la cinci kilometri distanţă de Hobiţa.

Zile însorite şi prieteneşti cum numai în Gorj întâlneşti: *Niciodată toamna nu fu mai frumoasă*, vorba lui Tudor Arghezi. Vineri după amiază sub bolta de viţă din curtea poetului şi prozatorului Ion Căruciu, o reuniune sărbătorească a cenaclului „Serile la Brădiceni" moderată de poetul Ion Popescu-Brădiceni, a reunit poeţi şi prozatori ai plaiurilor gorjene. Enumăr câţiva: Gelu Biră, Adrian Frăţilă Zoia Elena Deju, Radu Cârstoiu etc. Oaspeţi: poeta Minerva Chira, din Cluj, şi semnatara acestor rânduri. Sâmbătă în sala de lectură „Mihai Eminescu" a bibliotecii judeţene, 3 ore ne-au ţinut cu sufletul la gură şi atenţia trează numeroasele lansări de cărţi şi de reviste. Adrian Frăţilă Vasile Ponea, George Drăhescu, Ion Popescu-Brădiceni, Zoia Elena Deju şi alţii s-au prezentat în faţa publicului generos cu cele mai recente cărţi ale lor. Duminică, în Biserica Sfântu Nicolae din Brădiceni, s-au înmânat premiile hotărâte de juriul prezidat de scriitorul Gheorghe Grigurcu. Seniorului Mircea Braga, profesor universitar, nume de rezonanţă în viaţa literară contemporană, i-a revenit Premiul naţional pentru critică literară în timp ce remarcabilului poet optzecist Liviu Ioan Stoiciu i s-a înmânat Premiul pentru poezie al „Serilor de poezie de la Brădiceni" ediţia a XVII-a.

Cu bucuria reîntâlnirii cu vechii noştri prieteni gorjeni, dar cu mâhnirea că n-am putut să trecem şi în această toamnă pe sub Poarta sărutului, aflată în plin proces de restaurare, vom încheia spunând *Să ne vedem cu bine, din ce în ce mai des!*

IOANA DINULESCU

Gheorghe Grigurcu

Cum stăm cu polemica

Dumitru Augustin Doman*: Ce mai înseamnă şi cum se mai desfăşoară polemica literară în zilele noastre? Este ea o confruntare exclusiv de idei, cu argumente, sau continuă să fie lovită şi de sindromul „aşa-mi trebuie dacă vorbesc cu o tuberculoasă”? Mai e necesară polemica în viaţa literară de azi, mai are vreo importanţă? Dvs. aţi dat dovadă totdeauna de civilitate în polemicile în care aţi fost angajat. Vi s-a răspuns totdeauna cu aceiaşi termeni?***

– Să iau ca punct de plecare faptul arhicunoscut că, sub regimul comunist, scrisul polemic era barat prin cenzură şi (corolarul său nefast), autocenzură. Dacă E. Barbu, Vadim, Arthur Silvestri ş.a. îşi puteau arăta muşchii de servitori ai puterii, nu era tocmai uşor să le dai replica şi nici să ai rezerve faţă de alţi favoriţi ai conjuncturii (ca şi cum ai fluiera în biserică… ideologică). Taberele se aflau la vedere, literaţii „abili”, care doreau să figureze în ambele tabere, fiind tot atât de la vedere. Mă refer la acei oportunişti care, obţinând favorurile diverse ale oficialităţii: funcţii măgulitoare, largă mediatizare, premii, plecări şi, uneori, lungi şederi în străinătăţurile capitaliste, se alintau pe lângă Europa liberă şi trăgeau cu ochiul către disidenţi spre a dobândi „un ce profit” şi pe această latură. Protecţia autorităţilor plana oricum deasupra lor. Nu o dată prin intimidarea celor ce aveau opinii care i-ar fi putut indispune. Un caz: un comentariu al meu asupra lui Eugen Simion, refuzat cu spaimă de două periodice, a apărut în cele din urmă, cu complicitatea lui Ion Cristoiu, avizat de situaţie, în SLAST. Am ştire că un critic a fost împiedicat să publice în acel timp un articol „neortodox” asupra temutului Marin Preda… Cine ar fi cutezat să pună în problemă gloria de epocă a unor Eugen Jebeleanu sau Geo Bogza, „rezistenţi de cafenea”, cum i-am numit? Şi exemplele s-ar putea înmulţi…

După ’89, fireşte că tabloul s-a schimbat. Explicabil, s-a produs o revărsare publicistică în puhoiul căreia se regăseau, la o cotă de agresivitate crescută, şi reacţiile resentimentare ale profitorilor cârmuirii răsturnate, temători de schimbare, dar nu se cuvine a ocoli un adevăr: libertatea cuvântului a reprezentat principala cucerire a revoluţiei. Toate celelalte ţeluri pe care le-au urmărit promotorii de bună conştiinţă ai acesteia s-au lăsat cu decepţii măcar parţiale. Cuvântul liber a rămas un instrument cu care ne putem măsura puterile în impactul cu o realitate angajată în transformări dure, fapt ce ne îngăduie a ne consola întrucâtva. Pe această arenă a luptei cuvântului cu ambianţa şi cu sine însuşi s-au ivit însă şi câteva fenomene care ne pot contraria. Le voi înfăţişa pe scurt. Unii polemişti (căci polemişti sunt) iau în vizor exclusiv trecutul comunist. Autorii (sau autoarele) în chestiune cercetează, reconstituie cu lux de detalii, blamează cu aplomb doar ceea ce a fost (devenind, într-un fel, inofensiv în zilele noastre). Au grijă de-a ocoli cu stricteţe viaţa literară (şi politică, se subînţelege) în curs. Fac figura unor persoane care străbat o mulţime agitată, ferindu-se, cu o remarcabilă dibăcie a mişcărilor, de-a atinge pe cineva. Care să fie calitatea lor principală? Curajul (retrospectiv) sau virtuozitatea (prezentă)? Alţi comentatori vădesc o nemaipomenită mobilitate, o inconsecvenţă atât de pronunţată în relaţiile lor cu colegii de condei ca şi cu politicienii, *id est* cu treburile ţării, încât s-ar zice că e o răscumpărare a uniformei impuse de fosta epocă, în care doar „linia” partidului avea dreptul de-a se schimba. Mă gândesc mai cu seamă la gazetarii transferaţi, în număr tot mai mare, pe micile ecrane şi în spaţiul virtual. Despre unii din ei (trebuie să-l pomenesc din nou, de data asta cu strângere de inimă, pe Ion Cristoiu) se poate afirma cu destulă certitudine că vor mai lăuda ceea ce au refuzat cu oroare şi se vor mai lepăda ca de diavol de ceea ce au ridicat în slăvi. Interesul de moment e deviza pe care o urmează cu fanatism. Ce preţ am putea pune pe polemica lor, care se roteşte zi de zi aidoma unui girofar, al unei maşini care transportă ori însoţeşte demnitarii?

Mai înregistrăm, sub unghiul polemicii, două extreme la fel de stânjenitoare. Una din ele se caracterizează printr-un ton inflamat, printr-o retorică „justiţiară” cu asupra de măsură, îndreptată contra te miri cui: a vârfurilor istoriei literaturii româneşti. Pornind de la Maiorescu, care ar fi comis nu mai puţin decât un asasinat şi nu al oricui, ci al lui Eminescu, de la Eminescu însuşi, taxat drept desuet, insignifiant sub raportul criteriilor nord-atlantice (păcat, domnule H.-R. Patapievici!), trecând prin interbelic (nu se cade oare să-i osândim pe Blaga, pe E. Lovinescu şi pe apropiaţii săi, pe Nae Ionescu deopotrivă cu discipolii săi, să-l azvârlim peste bord pe G. Călinescu?). Mi s-ar putea obiecta: dreptul la opinie! Fireşte. Opinia mea e că avem a face cu o forţare a originalităţii, cu o reacţie dizgraţioasă a unui complex personal, dacă nu (şi) cu o continuare a atitudinilor comuniste, având ca nucleu „realismul-socialist”. Câţiva critici mai tineri par dispuşi a relua, oricât ni s-ar părea de bizar, catehismul unor Vitner, Popper, Silvian Iosifescu, Crohmălniceanu, pe care-l credeam mucezit în sertarele unei istorii păcătoase (vai, vai, d-le C. Rogozanu!). Să ne înţelegem. Dacă nu recunoşti un set de valori, contestarea trece într-un nihilism prea puţin convingător. Ce înseamnă să decapitezi valorile majore ale literelor româneşti? Cum gestionezi golul produs? La alţi critici, în schimb, polemica e bine ascunsă sub preş. Ei tac mâlc când se iveşte vreo dispută mai aprinsă. Pentru nimic în lume nu s-ar îndura să atingă măcar cu o şoaptă vreuna din semnăturile în vogă, să aducă vreo obiecţie fie şi vagă vreunei personalităţi sau instituţii cu cheag central. Adulării de tip comunist îi ia locul adularea (chiar dacă mai discretă) a celor socotiţi azi a avea putere de decizie, inclusiv în spaţiul preţios al mediatizării. Unii din asemenea condeieri nu se dau în lături de-a juca rolul unor critici (fie şi polemişti) „de casă” ai câte unui dispensator de beneficii, căruia, fericiţi de poziţia lor de subalterni, îi cântă în strună. Dispuşi, la nevoie, a-i lovi cu promptitudine pe indezirabilii bossului, ca şi pe cei intuiţi drept „slabi”, căzuţi în dizgraţie etc.

Şi cum să-i uităm pe criticii care, obiect ai unor texte polemice fiind, nu răspund punctual la obiecţii? Revin, precum la un nimerit exemplu ilustrativ, la E. Simion. Manager critic al câtorva autori pe care i-ar dori apăraţi de un zid al elogiului compact, d-sa a găsit cu cale a-mi evita observaţiile, rezumându-se la o lapidaritate trufaşă, aceea a câtorva verbe-etichetă. Atât. Cu dezamăgire am constatat că acesta nu e decât un mod de-a te retrage din calea normală a unei discuţii. De-a trezi astfel suspiciunea cât se poate de motivată că nu dispui de contraargumente… Astfel că acad. Simion a rămas suspendat în celebrarea lui Marin Preda văzut nu doar ca un importantissim prozator pe toată linia producţiei sale, dar şi ca un „mare caracter”; ca „o pildă etică”, la fel în evaluarea la o scară hiperbolică a lui Nichita Stănescu, pentru a nu mai vorbi de cea a lui Adrian Păunescu, altă fobleţe a d-sale. De prisos să adăugăm că despre „marele caracter” Preda nu se mai prea vorbeşte. Că Nichita rămâne, orice s-ar spune, un „caz deschis” (mai mulţi critici şi poeţi de seamă îl văd cu totul altfel decât exegetul în chestiune).

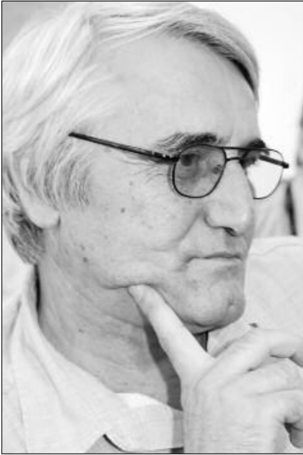

Că Adrian Păunescu e sinonim cu degringolada unui talent intrat în zona celei mai cumplite demagogii, a celui mai impardonabil arivism, ceea ce nădăjduiesc, de asemenea, că nu mai trebuie demonstrat.

În încheiere, profit de prilej pentru a mă referi la un episod recent al prestaţiei mele publicistice. Apărând cu un interviu, realizat de poetul şi prozatorul Alexandru Petria, în coloanele revistei **Tribuna,** după ce aceasta a ajuns, sub o nouă conducere, în centrul unei polemici acerbe, am primit un telefon de la un confrate care mă mustra pentru gestul în cauză. N-am înţeles bine de ce. Explicaţiilor mele n-a izbutit a le da un răspuns articulat. În final, a tăcut, înţelegând pesemne răspunsul meu… Am sau nu dreptul moral de-a nu mă implica în sunetul extrem de sonor al polemicii cu pricina? Să precizez că interviul menţionat n-a făcut decât să reia câteva puncte de vedere, inclusiv polemice, îndeajuns, sper, de cunoscute celor care binevoiesc a mă citi. Mă aflu la… distanţă atât de Bucureşti cât şi de Cluj. Regretând neplăcerile pe care le-au avut unii colegi de condei, nu pot a nu-mi aminti, cu mâhnire, două întâmplări. Revista **Tribuna,** sub diriguirea-**i** anterioară, în care deţineam o rubrică, mi-a comunicat sec, prin vocea redactorului său şef de atunci, Ion Maxim-Danciu, că aceasta se suspendă, întrucât „aşa doresc membrii redacţiei”. Motiv absolut neverosimil, căci pe acei tineri nu i-am cunoscut până azi şi nu pot crede în ruptul capului că i-am deranjat cu ceva în aşa măsură încât să adopte o atare atitudine tranşantă. Cred că a fost la mijloc un colaborator al mensualului, dar asta e altă poveste. M-am simţit nedreptăţit. A luat cineva act (public) de o asemenea măsură? S-a solidarizat cineva cu mine? A renunţat cineva să colaboreze la **Tribuna**? Mă tem că nu. Mi se va spune: dar în **Tribuna** actuală au apărut propoziţii contondente, cu iz pamfletar. Despre d-ta nu s-a scris nimic jignitor în **Tribuna**. Adevărat. Dar… dar ce-am păţit cu altă revistă clujeană, **Apostrof**? Semnam şi acolo o rubrică, până când, într-o bună zi, nu numai că mi-a fost retrasă, dar a apărut acolo şi un articol redacţional împotrivă-mi, într-un perfect stil mahalagesc. Care n-ar fi făcut onoare nici măcar unui condei mai puţin încărcat de superbie decât cel al Martei Petreu. Autoare pe care a scos-o din sărite umila sugestie ce-o făceam undeva cum că s-ar cuveni ca remarcabila revistă pe care o conduce, orientată exclusiv intemporal, să-şi îndrepte atenţia şi asupra vieţii literare actuale. De, bunul simţ! A protestat cineva? Mi-a luat partea cineva? A renunţat cineva să colaboreze la **Apostrof?** Iarăşi mă tem că nu. Aşadar: de ce să aplicăm două măsuri? De ce?

Interesul de moment e deviza pe care o urmează cu fanatism. Ce preţ am putea pune pe polemica lor, care se roteşte zi de zi aidoma unui girofar, al unei maşini care transportă ori însoţeşte demnitarii?

Nicolae Oprea

Elegii pastelate
- pe ţărmul egeean –

Sub lumina şovăielnică e-o stare asta fără sens adânc,

Spunea Kavafis: „Zilele trecute ne rămân în urmă, trist şirag de stinse amintiri”.

Doar clipocitul undelor melancolice.

Privelişte cu bărci

Un golf de linişte egeeană cu răsunet mitic
Aici lângă peninsula Sithonia dintre Kassandra şi Athos,
trei braţe-ngemănate.

În zare o insulă verde-maronie cu cine ştie ce mistere,
Diaporos îi zice.
Vaporaşe de croazieră ca nişte jucării
Şi bărci pescăreşti dintr-o bucată ancorate la malul stâncos.

Un pescar matinal, ba doi, apăsaţi de singurătate,
Adastă în apa opalescentă a golfului.
Muntele Athos înceţoşat în depărtata zare.

Timpul rămâne circular:
A fost Elada glorioasă de poveste,
Dar splendoarea priveliştii pare să-i umbrească
ruinele adâncite în mituri.
Peisajul nemişcător iese din timpul critic al istoriei.
Bărcile au încremenit sub cerul străluminat deodată.

Crabul-melc

Peisaj primar în apa egeeană,
Cu priveliştea alterată de instinctul supravieţuirii:
Crabul odată minuscul a pătruns în scoică.

Bestia vorace cu zeci de cârlige apucătoare
A intrat fără frica beznei în cochilia contorsionată
a melcului tubular,
A prins în cleşti şi a înfulecat, digerând în timp
miezul vieţii de acolo.
S-a dus frumosul, n-a mai rămas nimic decât
casa sidefie a scoicii prelungi.
Şi-a făcut sălaş aici crabul hrăpăreţ,
A preluat viaţa cu obişnuinţele melcului precaut.

Când se termină proviziile din casa melcului ucis
Îşi scoate cataligele înaintând prin mâlul mării
În căutare de altă hrană vie.

Dar ce va face bestia simbiotică, maturizându-se în întuneric,
Când cochilia devine neîncăpătoare?
Probabil părăseşte scheletul calcaros cucerit
Şi vrea să cucerească infinitul mării.
Iese bezmetic din bezna protectoare
Şi se avântă spre lumina-albastră.
Temerar, inconştientul se pregăteşte să eşueze
în plasa pescarului necruţător.

Ariciul de mare

În zorii reci bătrânul şi copilul explorează marginile mării,
Sclipind din ochi şi căutând fără să ştie ce,
Cu pantalonii suflecaţi, pescari fără nadă.
Adună cochilii din care viaţa a fugit,
Pietricele multicolore, strunjite de valuri înspumate.

Prin apa limpede de tău din munte,
Întrezăresc o vietate despletită fără nume
Pe care o culege omul vechi crezând-o moartă,
Dar simte pişcături ciudate-n palmă
Şi brusc aruncă ghemotocul negru.
Arici de mare, spune el cu vocea veselă şi spăimântoasă,
Ariciul de mare, repetă omul nou, cu ochii curioşi sclipind
Spre fiinţa-nţepătoare din apa translucidă.

Păstrează faţa radioasă a copilului ce nu ştia până atunci
Bucuria revelaţiei din marea de departe.
Rostindu-i numele ca în refren, întors printre ceilalţi:
arici de mare!

Răsărit de soare în Egee

O fâşie roşu-portocalie în orizontul mării.
Din faţă prelungindu-se spre continent, înspre Thessaloniki,
Soarele răsare în dreapta ta, umbrit de palmieri, leandri, pini
şi codrul de măslini.

Catargele corăbiilor încremenite în centrul golfului
Împung cerul azuriu presărat cu zdrenţe noroase.
Bărcile de la mal uşor mişcate de unde opaline.
În singurătatea orei tale te pierzi în fugare amintiri,
Unde să fie ea iubirea altei vârste?
Au dispărut şi griji şi doruri şi teama de poimâine
Pierdute în infinitatea evanescentă.

Spunea nefericitul poet grec din Alexandria:
„Oamenii cunosc numai cele trecute
Viitorul nu-l ştiu decât zeii”.
Nimic nu te clinteşte din trăirea clipei spre eternitate
Şi ochii înflorind în surâs contemplă marea
încadrată de măslini.
Sub munte-i marea, cu roci scăldate-n raze.
E soarele deja puternic în clipa următoare ce te coboară
în timpul imediat.

Culorile mării

Marea de la marginea muntelui îşi schimbă necontenit culoarea
Străvezie în zorii zilei, depăşeşte curând faza incoloră
Se aliază cu smaraldul, cu verde crud de alge
Şi auriul nisipului de topaz din adâncuri.
Apoi întunecată sub cer noros, cu apa-i mlăştinoasă,
Sub forţa razelor de mai târziu
E-n alb şi negru cu pânza apei peste mal pictată.
Fâşii de pânză verde ca smaraldul
Se-ntind pe luciul apei după ploaie.
Sub zarea portocalie doar leandrul roz se oglindeşte lângă ţărm.

O barcă stingheră taie luciul apei
Umbre şi lumini se joacă pe mistere din profund
Cu scoici şi melci, arici în ghemuri negre, crabi, peşti argintii
Alături de castraveţi slinoşi de mare şi meduze.

Culorile se mistuie în noapte pulverizând priveliştea.

Dimineaţă noroasă în Egee

Sub hlamida de nori zdrenţuiţi
Răsăritul soarelui se amână viclean.
Linişte absolută la ora răsăritului, deşi natura îşi trimite corifeii
cu ţârâit de greieri şi ciripiri voioase
Peste care se armonizează trilul mierlei.

Armonia sonoră e fisurată arar
De strigătul răguşit al pescăruşului şi croncănitul ciorilor.
Tăcere şi încremenire în acord cu unda paşnică a mării.
Plutind pe ea stingheră o barcă locuită de pescarul solitar,
Zgomotele din Vourvouru ce prinde viaţă doar vara nu se aud.
Doar bătăile inimii se aud şi-ascult
Cu memoria încărcată de amintiri, crâmpeie de gând împrăştiat,
Câtând să prind ideea armoniei
Prin ceaţa difuză ţesută din melancolii şi tristeţi nedesluşite.

Sub lumina şovăielnică e-o stare asta fără sens adânc,
Spunea Kavafis: „Zilele trecute ne rămân în urmă,
trist şirag de stinse amintiri”.
Doar clipocitul undelor melancolice.

Ritmuri

Altfel ritmează viaţa într-un peisaj mirific,
În spaţiul îngust – dar larg în sentimente – dintre munte şi mare
Zile şi nopţi se scurg în clipe repezi
Între revelaţii diurne şi noian de gânduri pe-nserate.
Şi somnul greu, cu fulgere onirice arar,
Curmat devreme de clipocitul valurilor sparte de piatra malului.

Miturile Eladei s-au preschimbat în forme naturale,
Olimpienii par întrupaţi în arbori şi arbuşti cu mari corole,
De la măslinul sfânt până la leandrul roz şi senzual,
Viţa de vie, arborele-trompetă, palmierul, arborele de mătase,
Teiul înmiresmat şi pinul înaintând spre mare
Dinspre muntele verde Sithonia.

În zarea-apropiată, munţii asceţilor din Athos
Dincolo de golful Aghion Oros.

NicOprea

poesis

Insula Diaporos

Prin ceața norilor grupați deasupra ei
Insula nelocuită din față, Diaporos, atrage cu mistere.
Ne duce barca iute spre-acest pământ stâncos
pătat în verdele de peruzea,
Cu fețele zbicite de stropi de ploaie răzleţiţi.

Ascunsă privirilor dinspre ţărmul Sithoniei, laguna tainică
Laguna verde-albăstruie, cu numele de peste-ocean, Hawaii,
Nisipul moale, apa cristalină şi peştii unduind ca în acvariu,
Cu trupuri prelungite-n oglinda mării de turcoaz.

Păşim pe stâncile alunecoase, sărind din piatră-n piatră,
Într-un canal săpat de flux prin stâncile agreste
O colonie macabră de arici de mare,
Zeci de ghemotoace negre se văd prin apa transparentă.
Lipite cu ventuze de piatra şanţului parcă săpat de oameni.

Contrastele de verde sideral şi negru infernal
alungă seninătatea din adâncuri;
Nedeslușite temeri întunecă revelaţia edenului.

Armonie egeeană

Nimic impus nu te atinge, nu disturbă,
În oaza de linişte, de soare oglindit în mare şi verdeaţă
Contempli fericit, trăindu-ţi clipa, peisajul matinal,
Cu luciul mării fără unde, ca un pod de gheaţă.

Şi timpul s-a oprit în universul insular de armonie,
O ilustrată cu natura-ncremenită pare totul.
Nici frunzele palmierului uriaş din faţă nu mai freamătă,
Doar vrăbiile fulgeră pe bolta-nseninată.

Rugina cerului se limpezeşte în clipa ce urmează.
O barcă pescărească se desprinde de la ţărm
Şi tulbură, tot preţ de-o clipă, peisajul nemişcat.
Legendara armonie elenă transpusă astfel
într-o ilustrată,
În rama ei gândul se cufundă în Egee,
Reverberând în adâncimi de suflet încântat…
Şi clipe de extaz reînviate în amintire.

Starea elegiacă

Splendoarea locului naşte poezie.
Călătorind în Khalkidiki redescoperi liniştea aproape de fericire
Te cufunzi în uitarea alinătoare
Cu memoria stoarsă de griji şi eşecuri.
Sentimente difuze pulverizate în starea
de elegie pastelată.

Aici în Vourvouru, în satul neştiut din Sithonia,
Între Athos şi Kassandra, la poalele munţilor
Pe insula de turcoaz oglindită în mare
Imaginea mărită a insulei reale de peste luciul golfului,
Vederea din balcon atotcuprinzătoare,
Pictura colorată atrasă de privirea avidă
Întrece un tablou de galerie celebră.

Pe deasupra celor cinci palmieri simetrici
Se văd marginile cerului alipite de uscat,
în spate, muntele.
Simetrie de bărci şi iahturi ancorate
în punctele geometrice ale golfului.
Peisajul reflectat în oglinda sufletului, adânc.

Liviu Ioan Stoiciu

Liviu Ioan Stoiciu

Atunci când masoneria se transformă în delir

Bieții masoni, cât mai suferă ei când sunt deconspirați și arătați cu degetul că se cred buricul pământului...

N-am de gând să mai lungesc pelteaua masoneriei în România, care face legea şi în rândul scriitorimii române, sunt convins, „pe şest” (ca orice gaşcă, masoneria e previzibilă şi în mediul literar, aranjamentele se dau singure de gol; trebuie doar să fii atent la premiați sau la cei puşi în funcţii şi să te interesezi cine le acoperă spatele) – mă plictiseşte. Nu e scriitor mason care să nu se victimizeze (săracii profitori!), luat la întrebări. Până şi un fost lider al masoneriei (mă rog, al unei părți a ei), care e şi „scriitor şi jurnalist” (a publicat o grămadă de romane, are zeci de alte cărți publicate de eseuri şi de istorie economică), Eugen Ovidiu Chirovici, „Mare Maestru al Marii Loji Naționale din România în perioada noiembrie 2003 - noiembrie 2010” („din 2008 e consilier al Consiliului de Administrație al Băncii Naționale a României”; e clar că BNR e un cuib de masoni, inclusiv scriitori; a condus ziarul *Curierul Național* şi televiziunea B 1; din 2013 s-a stabilit temporar în Anglia, cică), după ce mărturiseşte (în iunie 2013, în *Ziarul de duminică / Ziarul Financiar*) că „întotdeauna literatura a fost pe primul plan”, declară sentenţios: *Sunt scriitor şi atât. Începând cu 2013, m-am dedicat complet scrisului. Am ajuns la concluzia că a sosit timpul pentru aşa ceva. Aşa că mi-am luat rămas bun şi de la colegii din BNR, odată cu stabilirea mea temporară în Anglia.* Stelian Ţurlea îl întreabă: *Nu este un secret că ați fost între 2003 şi 2010 Mare Maestru al Marii Loji Naţionale din România, aşa că putem, sper, aborda şi acest subiect. Aţi declarat că din cauza prejudecăţilor şi a suspiciunilor e un dezavantaj profesional să-ţi devoalezi apartenenţa la Masonerie. În ce sens e un dezavantaj? Vă priveşte altfel lumea din jur? Pierdeţi atuuri în meserie?* Masonul „mare maestru” Eugen Ovidiu Chirovici îi răspunde: *Sigur că nu este un secret, de vreme ce „prietenii” au avut mereu grijă să aducă aminte publicului că îmi ascund cu grijă cornițele, copitele şi coada despicată – adică sunt membru al Francmasoneriei. Există – am constatat pe pielea mea – o grămadă de prejudecăţi legate de această organizaţie, aşa că nu văd ce avantaje poţi să ai, mai ales ca scriitor, gazetar sau mai ştiu eu ce. Pe de altă parte, nu aş vrea sa dramatizez: până la urmă, nu poţi avea doar prieteni şi fiecare e liber să creadă ce vrea despre orice. Însă atunci când totul se transformă în delir şi în spatele fiecărui demers de-al tău, fie jurnalistic, fie literar, se caută semnele „ocultei mondiale”, situaţia devine destul de obositoare. Dar important mi se pare faptul că am crezut în fiecare lucru pe care am ales, liber, să-l fac. În unele, încă mai cred.* Are rost să plusez?

Bieții masoni, cât mai suferă ei când sunt deconspirați și arătați cu degetul că se cred buricul pământului şi nu sunt decât nişte şmecheri, „aleşi ai sorţii” înregimentaţi, „băieţi de gaşcă” – altfel, mediocrităţi descurcăreţe, în cele mai multe cazuri. Dar nu e cazul să generalizez. Sunt şi masoni de toată isprava, cu sufletul deschis (am mai atras atenția în acest sens asupra masonului poet, eseist şi publicist Caius Traian Dragomir; tot cumsecade e, de altfel şi poetul mason George Virgil Stoenescu, un extraordinar astrolog, în paranteză fie zis). Fără să trec în registru minor, atrag atenţia că pe piaţa literară de la noi există o revistă de lux trimestrială de 250 de pagini, care promovează explicit simbolurile masonice: *Contact Internaţional*. Revista e condusă de poetul şi eseistul mason Liviu Pendefunda (altfel, medic neurolog de succes, şeful Clinicii de neurologie la Iaşi): *în decursul anilor a publicat aproximativ 60 de cărţi, dintre care 25 ştiinţifice, 6 de eseistică, 2 de proză şi 20 de volume de versuri*. A avut atâtea funcții (în ţară şi în străinătate), că rămâi cu gura căscată – cine e curios să le citească, e o listă interminabilă, să dea click pe http://www.neuroiasi.ro/personal-medical-specializat/113-dr-liviu-pendefunda.html. Liviu Pendefunda e generos, discret în mediile literare, nu face caz de ascensiunea lui pe toate

planurile (are şi o familie superbă), nici de bagheta magică de iniţiat sau de „crucea întrandafirată”, nici de profeţii masoni, de tainele şi alegoriile lor, la întâlnirile scriitoriceşti (lasă că a publicat şi 11 cărţi de „studii de interferenţă şi culegeri”). Revista (care împarte şi premii cu titulatură masonică; de exemplu, „Premiul Johannes Kelpius pentru slujirea Cuvântului pe altarul lumii” acordat în 2012… Julietei Carmen Pendefunda, redactorul-şef al revistei şi… drăguţa lui soţie) e pusă la dispoziţia tuturor scriitorilor români, nu numai a scriitorilor masoni (adică nu e cazul să te gândeşti că toţi cei ce semnează aici sunt masoni; nici pe departe, am semnat şi eu în această revistă, a semnat şi Doina Popa, putem depune mărturie că noi nu… Nu, niciodată!).

Ioan Ursu

Din Dosarul urmăririi OBIECTIVULUI: Păltiniş, 6 oct. 1977, Vila 23

"În ce mă priveşte, ştii calea pe care am ales-o. Suspendat fiind de viaţă, am înţeles să o suspend şi mai mult, plutind peste lucruri ca Norii *lui Petru Creţia (...) Mi-a ieşit un mecanism de viaţă, un fel de a funcţiona ca o maşină. Am mers şi merg somnambulic din carte in carte, sfârşind prin a crede că mulţi dintre cei pe care-i indrăgesc sunt nefericiţi, spre capătul vieţii, pentru că n-au stat sub nici un delir organizat". (Constantin Noica)*

Era în octombrie 1986. În compartimentul trenului Bucuresti-Sibiu, un grup de cercetători, matematicieni şi ingineri, ne deplasam la *Colocviul anual de mecanica fluidelor şi aplicaţiile ei tehnice*, devenit dupa 1990 *Conferinţa Caius Iacob,* în memoria marelui creator de şcoală. "Dacă e Sibiu ... e Noica", m-am trezit gândind cu voce tare. Mirare şi nedumerire pe feţele companionilor: "Cine e Noica?" Doar o colegă, matematiciană, era deja avizată. Pledoaria mea pentru filosoful de la Păltiniş a fost scurtă şi însufleţită, însă fără o ţintă concretă. Coborând la Sibiu, ne-am cufundat în ordinea lucrărilor conferinţei, mai puţin colega noastră, care s-a dus glonţ la Păltiniş. Şi a rămas acolo peste noapte, copleşită, ca şi alţi musafiri ai filosofului, de prestaţia gazdei. A doua zi s-a întors vădit exaltată la Sibiu, transmiţându-ne o invitaţie formală din partea lui Noica, curios să ne cunoască şi să stam de vorbă. O atare idee nu-mi ieşise până atunci la suprafaţa gândului, deci o asemenea bruscă eventualitate mă alarmă: "O să mă fac de râs; ce pot eu să-i spun domnului Noica?" Dar nu mai puteam da înapoi: doi dintre colegi, un matematician şi un inginer, s-au prins în joc. Detalii ale unei întâlniri, devenită pentru mine mirabilă, prelungită până la orele 3 dimineaţa, sunt transpuse în textul *15 ani fără Noica* (ARGEŞ, Serie nouă, Anul II, decembrie 2002, pg. 19).

Dar un frison parcă se stârneşte din senin: "nu cumva?!" Nu cumva există o ediţie secretă, înregistrată, a acelei seri? Căci iată ce îmi stă azi la îndemână în volumul *Constantin Noica in arhiva Securităţii, ed. Dora Mezdrea, Humanitas, 2009*: Documentul 139/6 octombrie 1977, intitulat (!) "Nota manuscrisă redactată de locotenentul M. M. cu redarea convorbirilor ascultate de Securitate purtate de Constantin Noica cu Petru Creţia şi Gabriel Liiceanu în Vila 23 Paltiniş"! Cu exact 9 ani înainte de şederea noastră în acelaşi loc!

Mai tare este însă nostalgia. Am mărturisit tuturor celor care m-au ispitit cu evocarea întâlnirilor mele cu Noica, în primul rând am spus-o prietenului meu Leonid Dragomir, autorul moral al acestor texte pe care le-am publicat: Noica era un om de o afabilitate cuceritoare, chiar dacă un pic incomodă pentru ardeleanul din mine. Trei seri memorabile au fost în total, ultimele două în februarie 1987, acestea din urmă în "familie", cu Noica amfitrion, apoi musafir. Subsemnatul eram însoţit de soţia şi fiica adolescentă, purtând mereu după sine, la acea vreme, o chitară specială marca Reghin, dimpreună cu clasa atinsă după mii de ore de exersare. La insistenţele lui Noica, s-a constituit pe loc în interpretă. Totul a fost evocat pe larg în articolul *Despre muzică, numai de bine* (ARGEŞ, Serie nouă, Anul III, nr. 3, martie 2004, pg. 21). Azi, la aduceri aminte, simt acele acorduri ale *Studiului nr. 11 in mi minor* de Heitor Villa-Lobos ca o tulburătoare rezonanţă a versurilor argheziene: *Cine vrea să plîngă, cine să jelească/ Vie să asculte-ndemnul nenţeles,/ Şi cu ochii-n facla plopilor cerească/ Să-şi îngroape umbra-n umbra lor, în şes.*

Îmi imaginez cu stupefacţie seria kilometrică de documente ale urmăririi OBIECTIVULUI Constantin Noica, acesta având parte, din 1945 până la moarte, de dosare peste dosare: penal, de spionaj, de obiectiv, de urmărire informativă, "de problemă". Am inventariat la prima vedere, după lista de la paginile 31-32 ale cărţii Dorei Mezdrea, 56 volume de Arhivă. În toată această perioadă, Noica a fost filat, scrie Andrei Pleşu, ca un OBIECTIV MILITAR. În carte sunt reproduse, pe 507 pagini, doar 155 documente din aceste dosare (note de la "surse", informatori, rapoarte etc.), selecţionate din perioada 25 mai 1965-4 septembrie 1978.

Revin la documentul 139 din carte. OBIECTIVUL este codificat NICA DAN (N.D.), iar ceilalţi doi apar cu iniţialele P.C. şi L.G. Îl văd aievea pe Noica, şezând pe patul de tip cazarmă, cu o planşetă pe genunchi, cu bascul nelipsit pe cap, cu costumul cu vestă descheiat la nasturi, şi desfăşurând ordinea de zi. Aperitivul servit ca preambul este un taifas despre mediul cerşetorilor din metroul parizian al anilor 1935-40: erau oameni avuţi în fond, dar care practicau meseria din plăcere, sau din *spleen*. Preia P.C. ideea; la acel moment nu îi aveam pe fraţii noştri romi "la produs", acolo, prin urmare ilustrul clasicist se văzu nevoit să improvizeze pe marginea recentelor (raportate la acel an) impresii dintr-un sejur parizian: "Am avut senzaţia unei culturi europene între extreme! Au spirit sistematic fără plictiseala germană, au sobrietate fără morbiditatea spaniolă, au retorică fără zgomotul italian! Au distincţie fără scorţoşenie englezească! Adică mi s-a părut … că e o sinteză între Nord şi Sud cum nu s-a realizat în nici o altă parte !" ["Ce ţi-a plăcut mai mult la Paris?" am fost întrebat nu o dată. "Nu *ce*, cine? Mulatrele!", răspundeam sec].

Locotenentul M. M., observatorul din eter, devenit narator de ocazie, notează "meseriaş" totul: acţiune, fundal scenic etc.: "Apoi, unul din ei face foc în sobă. Discută şi despre felul cum se face foc cu lemne. [Asta chiar era o marotă a lui Noica; şi noi am fost supuşi probei de aprindere a focului în camera noastră, avertizaţi să folosim doar tehnici tradiţionale. Acelaşi "N.D." adaugă:

N.D. Da, da! Ai să vezi în Manuscrisele lui Eminescu… [citez din textul *15 ani fără Noica*: "Ce putea să propună gazda noastră în continuare altceva decât "o seară Eminescu"? Cu convingere, cu nedisimulată pasiune chiar, ne-a citit, însoţite de comentarii-flash, fragmente transcrise într-un caiet de uz personal din celebrele caiete eminesciene. *"Reprezentaţia e un ghem absolut unul şi dat simultan. Resfirarea acestui ghem simultan e timpul şi – esperienţa. Sau şi un fuior, din care toarcem firul timpului, văzând numai astfel ce conţine. Din nefericire atât torsul cât şi fuiorul ţin întruna. Cine poate privi fuiorul abstrăgând de la tors, are predispoziţie filosofică"* ... Se făcuse deja cald în cămăruţa înghesuită şi fumul pufăit din pipă era gros să-l tai cu cuţitul…] De data asta, Noica identificase în Manuscrise ciorna unei scrisori a lui Eminescu către Iacob Negruzzi. Din 1870. Despre caracterizarea francezilor versus teutonii era vorba, iarăşi. …"nemţii ăştia să vedeţi ce au să facă până la urma! Să vedeţi ce au să facă!" (premoniţie eminesciană, care va să zică!). În continuare, Locotenentul nu are de înregistrat decât colocvialităţi N.D.-P.C., în care digresiunile alunecă repede de la mersul englezoaicelor, la fenomenul Goethe, trecând prin Nietzsche, Petre Ţuţea şi Vulcănescu, ajungând spre final la Wagner şi Schopenhauer. "O, dar mi-e frică că s-a închis focul" ar fi spus N.D. "Discută despre frig şi temperatura camerei, dimineaţa", precizează Locotenentul. "Dar e plăcut aici, la Păltiniş", ar fi spus P.C. "Mi-e suficient, aşa… Îmi totalizează nevoile. … Când cobor la LEGU [?, cineva din Sibiu], facem muzică! Are discuri bune şi punem aşa … câte o … "pătimire" şi mi-a pus … nu îl ascultasem pe ORF [corect, Orff] niciodată!" ar fi spus N.D. "Îl ascultasem odată în Germania" ar fi spus P.C. [Ai naibii, complotiştii!]

"Aici s-au întrerupt şi s-au apropiat de masă, se pare". Notele Locotenentului continuă antologic: "Se aude zgomotul unei băuturi turnate în pahare. Discută toţi 3, până când P.C. (se pare) citeşte niste fragmente descriptive despre *nori*. … Concluzia lui "N.D." a fost că ceea ce a ars în spirit, s-a transformat în cenuşă, în spirit, şi din această cenuşă a izvorât cartea. … În orice caz, este o carte cum nu s-au scris multe! Dedicată norilor, nu?" Locotenentul a înţeles, şi a "concluzionat" perfect, nu-i aşa?

Ei, dragii mei, aici vroiam să ajungem! Petru Creţia a fost un mit al anilor tinereţii noastre, ani în care ne făceam meseria într-un institut tehnic de cercetare, dar în care, mulţi dintre noi, mâncam şi cultură pe pâine. Acea cultură cu amprente individuale, contopită într-un întreg, din cărţi pândite în librării să nu dispară înainte de… apariţie, citite apoi şi împărtăşite la taclale, ca pe nişte aventuri spirituale, din filme de Cinematecă, din albume muzicale circulate din mână în mână şi înregistrate pe magnetofonul Maiak, din discuri Supraphon, ascultate pe pickupul Belcanto. Am spus esenţialul. Dar în primul rând erau cărţile. Ţin minte, *Norii* a fost una dintre ele, era o carte-cult, aşa cum s-a zis, păstrând proporţiile, şi despre *Craii de Curtea-Veche*. *Norii* avea să apară abia peste doi ani de la această dezbatere "în cenaclu", anume în 1979, devenind primul text original al marelui filolog de la Universitate. Petru Creţia se lăsa greu convins să scrie, Liiceanu avea să îl afurisească rău de tot pentru "lenea" şi mai ales pentru "falimentul" său; ulterior, şi-a cerut scuze pentru acel afront, dar nu despre relaţia celor doi vorbim aici. Şi nici despre cartea în sine, şi nici dacă suntem sau nu fani ai ei (aş spune doar că recunosc gheara leului [clişeu, de acord]: "*Norilor, cerul nu are ziduri de cetate, să le bateţi pe la grele porţi, şi nu are hotare, ţări, oprelişti, vămi, nu are temniţe, surghiunuri, pâri, stăpâni şi slugi. Aşa cum ştiţi să scrieţi forma vântului pe cer, aşa, trecând, vă rugăm să ne puneţi pe frunţi harul mirului vostru*").

Vigilent, urmărit de propriile arhetipuri, desigur străine Locotentului, dar binecunoscute celor familiarizaţi cu *Tratatul de ontologie* şi cu *Rostirea filozofică românească*, N.D. îi atrage atenţia lui P.C.: "Da! Să vedem dacă nu e o desăvârşire fără săvârşire!" Şi repetă: "Să nu fie o desăvârşire, *fără* săvârşire! … Cum să-ţi spun! Ăştia, d-alde NICHITA STNESCU [majusculele sunt ale "observatorului din eter"], au umplut lumea de cărţi şi de premii, cu chestii, nici aşa de responsabile şi nici…" (nu s-a mai înţeles nimic, din cauza zgomotului scaunelor, notează alarmat Locotenentul) [slavă Domnului, aş adăuga].

Iată maestrul şi iată nici-învăţăcelul-nici-maestrul Petru Creţia, într-un regal oferit involuntar de hărnicia diabolică a Organelor! Să mai reproducem câteva rânduri, pentru savoarea involuntară a unei *lecţii la Păltiniş*, şi spre încheierea acestor note de profan. P.C.: Am făcut cartea din totala puritate a inimii! N.D.: N-are nici o vinovăţie! Dar, eu am pornit de la asta! Acumularea de citate luate de la HOMER, până la EMINESCU şi la VIRGINIA WOOLF! P.C.: Aşa aţi crezut că e? N.D.: Aşa am crezut că e! P.C.: N-am făcut decât un dicţionar pe o temă nouă! N.D.: … Mda! Foarte promiţător lucru şi n-aş interveni cu nimic! Îmi dau seama că e o carte… Ce poţi să-i faci? P.C.: Să o scurtez! N.D.: Aş! Frumuseţea e tocmai în cantitate!

"Se aude zgomotul unei băuturi turnate în pahare. Discută toţi 3, până când P.C. (se pare) citeşte niste fragmente descriptive despre nori. … Concluzia lui "N.D." a fost că ceea ce a ars în spirit, s-a transformat în cenuşă, în spirit, şi din această cenuşă a izvorât cartea. … În orice caz, este o carte cum nu s-au scris multe! Dedicată norilor, nu?" Locotenentul a înţeles, şi a "concluzionat" perfect, nu-i aşa?

restituiri

Dan Burcea

O vizită la Montechiarro în compania lui Vincent Engel

„Ca multe dintre cetățile toscane, Montechiarro este clădită pe secole de istorie; și ca și celelalte cetăți-surori, ea se cațără cu o nonșalantă indiferență, ca o bătrână aristocrată care preferă să nu i se pomenească titlurile de noblețe de teamă să nu fie obligată să-și recunoască fragilitatea. O zărești de departe, de pe șoseaua greoaie și sinuoasă care, din inima văii de la Orcia, urcă spre Siena; ceea ce face să ai, fără îndoială, mai multă plăcere să o cuprinzi cu privirea decât să pătrunzi înăuntrul ei, să o mângâi cu o pupilă liberă și distrată decât să-i atingi cu palma fațadele sale îmbătrânite și zgrunțuroase."

„Toscana, Agnese! Ce feminitate născută din răni, de frumuseți sugrumate de încercări… Timp de secole, oamenii au construit citadele, fortărețe, s-au înfruntat în nemiloase războaie; încă și de mai demult, țăranii au făcut din ea grădina cea mai splendidă, de o așa simplitate încât ai crede că este naturală. Războiul a ieșit învins din această bătălie; totul aici nu este decât pace… Nu știu ce cuvinte să folosesc pentru a descrie aceste peisaje."

Citatele de mai sus nu fac parte din vreun ghid turistic: inutil să căutăm pe hartă cetățuia toscană Montechiarro, ea nu este decât un loc imaginar care nu există decât în romanul lui Vincent Engel, scriitor și profesor de literatură contemporană la Universitatea din Louvain. Singurul mijloc de a face cunoștință cu splendoarea și pacea ei este, prin urmare, numai acela de a citi și reciti această carte plină de parfumul unor peisaje „de umbră și soare în care femeile au căutat lumina și fericirea" în timp ce oamenii nu aspirau decât la putere și la lupte absurde și însângerate (Emmanuelle Boysson, *L'Express*).

Retour à Montechiarro este o *saga* romanescă de amplă respirație istorică ce se întinde de-a lungul a trei generații descendente ale contelui Bonifacio Della Rocca și a trei perioade-cheie din istoria Italiei: Risorgimento (a doua jumătate a sec. al XIX-lea, cu unificarea Italiei și transformarea unei realități geografice într-o realitate politică), fascismul (cu toate monstruozitățile lăsate pe chipul oamenilor și ale timpului) și anii de plumb (sfârșitul deceniului al optulea al secolului al XX-lea, cu expresia violentă a acțiunii politice care alege atentatele drept modalitate de luptă împotriva adversarilor politici).

Rezumând, putem spune că tema cărții lui Vincent Engel trimite la cea a celebrului roman *Ghepardul* al lui Tomaso di Lampedusa: sfârșitul unei epoci în care strălucirea și noblețea aristocrației („gheparzii") cade în mâinile unei burghezii mafiote („șacalii"), amândouă fiind romanele decadenței lumii sub violența oamenilor și a setei lor de putere. Ca și ilustrul său predecesor, Engel adresează același avertisment în fața crudei realități pe care Istoria o impune oamenilor care, sub greutatea anesteziantă a prezentului, rămân incapabili să-i descifreze sensul profund, crezând „că destinul îi menajează, trimițându-le avertismente și invitații ceremonioase înainte de a-i lovi". Mai mult, ea se înscrie într-o atentă observație a destinului uman, observație plurisemantică, într-atât unghiurile și perspectivele date de autor sunt multiple: viața și timpul; banii, bogăția, nobilimea și decadența; adevărul, iluzia și minciuna; dragostea, suferința și dreptul la fericire; politica, istoria și nebunia oamenilor etc.

Când, în 1978, Laetitia se întoarce din întâmplare la Montechiarro, ea va descoperi întreaga poveste a trei generații de femei din familia sa, fiind nevoită la rândul ei, la vârsta de 19 ani, să lupte „împotriva voracității stupide a bărbaților". Destinul ei pare să repete același trist scenariu ca și în cazul strămoașei sale Agnese, silită, pentru a putea salva proprietatea familială de la ruină, să se mărite, în anii 1855, cu Salvatore Cognilio, un om sanghinar, devenit mai târziu fascist.

Această întreagă suită de generații și de moșteniri tragice este însoțită la fiecare etapă de interogațiile prin care autorul încearcă să descifreze nu numai destinele Istoriei contemporane, dar și secretele interioare ale personajelor sale. Iată unele dintre ele: câtă vreme bărbații vor continua războaiele și vor perpetua ciclul violenței, vor reuși oare femeile, singure, să „curețe lumea și să o ia de la capăt"?; se poate oare descoperi și descifra secretul care traversează generațiile, enigma moștenită ca pe o ipotecă a eredității, singura capabilă „să umple acest gol, să-i dea un nume și un suflet, corp și imagine, sunete și mirosuri"?; cum este oare posibil să trăiești fără dragoste, fără prietenie, să nu ai dreptul la fericire?

Răspunsul la toate aceste întrebări se adăpostește, poate, în secretul carnetelor lăsate de Agnese fetelor ei Anna și Michaella, o cronică ce transcende „sordidul și anecdoticul pentru a atinge […] universalitatea și atemporalitatea capabilă fără îndoială să-i emoționeze pe bărbații, pe femeile și copiii care nu cunosc nimic despre Montechiarro".

Toate acestea fac din romanul lui Vincent Engel o emoționantă pledoarie pentru capacitatea omului de a urca pe treptele drumului către fericire – o carte construită pe mecanismul deconcertant al anamorfozei, acea tehnică vizuală în care realitatea se confundă cu iluzia, reușind să se desprindă din circuitul absurd al unei „mistici a suferinței" care pare să domine ființa umană de-a lungul generațiilor.

Un bulversant roman construit pe leitmotivul nostalgiei și al memoriei, pasionant și de mare respirație narativă, care va ocupa foarte repede locul privilegiat al cărților preferate în biblioteca de literatură franceză contemporană a iubitorilor de literatură de calitate.

Deși de la publicarea lui au trecut câțiva ani buni, cartea nu a căpătat nici un rid, iar reeditarea ei mai recentă în *Livre de poche* este o dovadă a interesului suscitat în rândul cititorilor fideli ai acestui talentat scriitor, autor al multor romane și scrieri de critică literară, care, la vremea apariției romanului său despre Montechiarro, scria: „Mărturisesc că am o mare pasiune pentru istorie, deși cred că nu aș fi putut fi un mare istoric. Mă implic prea mult în ceea ce fac. Cea care mă ajută să le conciliez pe amândouă este ficțiunea."

Vincent Engel, *Retour à Montechiarro*, Éditions Fayard, Paris, 2001, 767 pag.

Cartea a obținut Premiul cititorilor în anul 2003 și a fost aleasă cartea preferată a librarilor în același an.

Un plagiat prin autopastișă

Am primit cu câteva luni în urmă volumul lui Victor Martin – *Eseuri* (Editura *Autograf MJM*, Craiova, 2013). Citesc din el până la pagina 93 și mi se pare interesant. Eseurile sunt scurte, concise, pe teme cunoscute, pline de sintagme interesante, ba chiar de apoftegme memorabile.

Ajuns la eseul *Viața e ca moartea* de la pagina 93, de la primele rânduri am o senzație de *deja vu*. Realizez imediat de ce. Eseul este croit din ideile, sintagmele, imaginile, aforismele mele din volumul *Moartea noastră cea de toate zilele* (Editura *Timpul*, Iași, 2008). Fără să fie pus nimic în ghilimele, fără să fie amintit numele meu nici în cuprinsul eseului, nici în vreo bibliografie, nici în vreo notă introductivă sau prefață sau postfață – acestea de altfel lipsind.

Îmi aduc aminte că Victor Martin a scris o cronică (una din cele vreo 30 dedicate volumului) despre cartea mea pe saitul *croniciliterare.wordpress.com* la 2 februarie 2010. Caut cronica, o recitesc și mă dumiresc. Eseul din volumul lui VM din 2013 este o rescriere a textului său din 2010, o autopastișare, *în care ideile mele devin ale lui.*

„Să ne imaginăm că moartea este administrată cu lingurița. O linguriță din ce în ce mai mică; cât un an, cât o lună, cât o zi, cât o oră, cât o secundă, până la a induce ideea absurdă că, de fapt, viața e o continuă moarte, că viața e moartea. E un mod foarte comod de a vedea viața. Și puțin comic. E ilar să vezi o moarte înfricoșătoare de numai câțiva centimetri sau de numai câteva secunde. Duci viața în derizoriu? Sau moartea?" Așa începea cronica lui VM din 2010. Iar după această introducere, VM conchidea: "Aceasta e ideea cărții "Moartea noastră cea de toate zilele" a scriitorului Dumitru Augustin DOMAN". În volumul din 2013, după rândurile de mai sus, scrie doar: "Aceasta e ideea. Aceasta e întrebarea"! Hm! Ideea în general, ideea lui, a lui VM!…

Tot în cartea lui VM din 2013, acesta notează mai departe: "Îmbrăcată în uniformă mulată pe coapse, pe fese, cu ochelari fumurii pe nas și chipiu, cu obraz galben roșcat în loc de insignă, moartea devine oricum vrei s-o vezi…" Este imaginea creionată de mine în textul de pe coperta a patra a cărții mele din 2008: "Lângă un gard scund, îmbrăcată în uniformă mulată pe coapse, pe fese, pe labii, cu ochelarii fumurii pe nas și chipiu, stătea Moartea-șerif cu o țâță galben-roșcată în loc de insignă". Așadar, VM preia imaginea din memorie, o modifică pe ici, pe colo, apoi devine a lui…

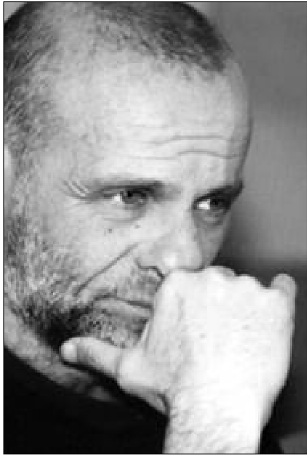
În cronica din 2010, VM scrie: "Fragment din ultimul război mondial", "armură de in", "plutire într-un cub cu latura infinită", "seninătate tragică și infinită", "manuscris uitat cu bună știință printre hârtii", "țurțuri de sub streșini, ca un decor japonez, distruși într-o clipă", "scurtă zi de primăvară", "foc mocnit continuu, imposibil de ințețit, dar și imposibil de stins", "somn de după-amiază", moartea nu e a scriitorului, nu e a mea, nu e a ta. Nu e a nimănui. Sau e a nimănui? Cine știe? "Moartea nu e un sfârșit, nu e un început, e un mijloc de timp încremenit într-un ocean temporal infinit", spune autorul. Așadar, tot ce e în ghilimele sunt sintagme din cartea mea. În cartea sa din 2013, VM scrie *fără ghilimele,* fără a trimite la vreo sursă, scrie ca și cum i-a trecut lui prin cap o înșiruire oarecare (vă rog să observați modificările pe ici, pe colo!"): "Fragment dintr-un ultim război, armură de ciocolată (la mine era armură de idei, după ce citase greșit *de in*!), seninătate tragică și infinită. Manuscris uitat cu bună știință în mijlocul străzii (!; n.m. DAD), foc mocnit continuu, imposibil de ințețit, dar și imposibil de stins, somn de după amiază, moartea nu e a cuiva anume, nu e a mea, nu e a ta. Nu e a nimănui. Sau e a nimănui? Cine știe? Moartea nu e un sfârșit, nu e un început, e un mijloc de timp încremenit într-un infinit temporal…"

...tot eseul lui VM de la cap la coadă cuprinde ideile mele din cartea sus pomenită, citate în cronica din 2010, modificate în formă cât de cât și preluate de Victor Martin ca și cum ar fi ale lui.

N-are rost să mai continui, tot eseul lui VM de la cap la coadă cuprinde ideile mele din cartea sus pomenită, citate în cronica din 2010, modificate în formă cât de cât și preluate de Victor Martin ca și cum ar fi ale lui. Imaginea morții din eseul *Viața e ca moartea* nu-i aparține prin nimic lui Victor Martin, deși genul în definiție implică "mijloace originale" sau "punct de vedere personal"; *totul e preluat din cartea mea* la modul direct, fără jenă. Plagiat în toată regula. E adevărat că e un plagiat, cum să zic, … postmodern, mai sofisticat, prin autopastișă, prin intertextualitate nedeclarată, nemarcată cumva. Culmea tupeului mi se pare să-mi trimită cartea cu autograf, cartea în care mă plagiază. Probabil că după rețeta aceasta sunt scrise toate eseurile din carte; mi-e milă/silă să verific, e pierdere de timp. Nu semnalam nici plagiatul ăsta, tot din milă/silă/lehamite, dacă nu mi-ar fi trecut prin minte că un eventual cititor neatent al celor două cărți ar putea crede că eu l-am plagiat pe Victor Martin. Urâte vremuri trăim!

DUMITRU AUGUSTIN DOMAN

Radu Aldulescu

Frământând şi modelând proza vieţii

În spatele versurilor subzistă, se întrevede povestea, care devine pe alocuri explicită reluându-şi tâlcurile: viii nu sunt foarte vii, după cum morţii nu sunt foarte morţi.

Gheorghe Izbăşescu a debutat la aproape 50 de ani, în 1984, sub auspiciile generaţiei optzeciste, din care pare să se revendice cumva insidios. Este, iată, singurul optzecist pe cale de a împlini frumoasa vârstă de optzeci de ani şi are o experienţă diferită de a optzeciştilor, care inevitabil răzbate prin aura stilistică şi grundul livresc preparat cu precădere din cultura antică. Vine din alte vremuri, născut fiind în 1935 într-un sat din Argeş şi trăind de nişte zeci de ani într-un fund de provincie din Moldova – oraşul Oneşti. Din astfel de timpuri şi locuri predispuse extincţiei (nici satul nu mai e ce a fost în interbelic sau în comunism, nici un oraş roşu, industrial cândva, precum Oneştiul...) şi-a distilat poetul esenţele.

Poemele din *Râsul galben din adânc* (editura *Dacia* XXI 2012) încep cel mai adesea prin a contura atmosfera unei poveşti, care se amplifică în timp şi spaţiu învăluind adevăruri existenţiale general valabile. „Când crivăţul se strecura noaptea / în oraş / cu vântoase complice / să deşerte troiene crâncene de zăpadă / animalul domestic din noi / (prizonier între ziduri de oase) / urlă cu mulţime de guri. // Urlă văzând că până şi dinamica apă din Trotuş / în lumea seminţiilor vechi, / şi-a pierdut identitatea cu sacra moştenire. // Urlă că paşii lui de-acum / n-ar mai lăsa urme în cei din trecut, / încercând să lege două lumi între ele / la pragul dintre contemplare şi aventură. // Încât în gaura din piept îi e frică să mai privească, / să nu descopere acolo cum cineva / i-a modificat chipul şi nu-l mai recunoaşte (...)”. Astfel debutează un poem, inspirat numit *Animalul domestic*. Atmosfera unor senzaţii şi sentimente nebuloase dintr-o noapte de iarnă încropeşte sugestia că undeva în adâncul animalului domestic al fiinţei, pândeşte animalul sălbatic şi prelungiera sa spre ancestral.

Titlul-sintagmă *Râsul galben din adânc* este de asemenea extrem de inspirat. În ce mă priveşte am simţit adesea acel râs galben din adâncul unei ape, fiinţe sau cuvânt, fără să reuşesc să-l numesc. Poemele din volum sunt pe cât de elaborate, posedat de o acribie perfecţionistă ce te duce cu gândul la un bijutier, pe atât de complexe, graţie capacităţii şi disponibilităţii autorului de a-şi reinventa maniera şi temele, folosindu-se parcă de manevrele şi suflul specifice prozei. Aşa se face că, în pofida numeroaselor interpretări critice aplicate poetului, presimt că au mai rămas multe de spus. La aproape optzeci de ani, de altfel, povestea poetică a lui Izbăşescu merge mai departe. S-a scris mult despre această poveste, dar nu îndeajuns, de unde poate şi senzaţia-impresia că am de-a face cu un autor pe nedrept obscurizat. O situaţie comună altminteri pentru scriitorul român contemporan, şi mai ales pentru cel valoros, situaţie care derivă nu doar din relaţia cu critica, ci şi din datele sistemului editorial şi ale pieţei de carte de la noi. Cărţile unui mare poet contemporan, din generaţia şi de calibrul unui Emil Brumaru sau Şerban Foarţă, sunt de negăsit în librării. Autorul le trimite prin poştă iubitorilor poeziei sale, pentru care bucuria lecturii se transformă adesea în bucuria scrisului despre, şi a interpretării... Există în *Râsul galben...* poeme care par să explice această nevoinţă a comunicării, avându-şi rostul ei la o adică: „Vântul mătură turpitudinea / dar pe urmele ei constatăm / că nimeni nu poate lua durerea altuia / oricât i-am implora pe îngerii păzitori. // pentru că în orice dorinţă de cunoaştere se află un strop de cruzime / Iar de fantasmele dintotdeauna / chiar nu te poţi spăla pe mâini când vrei”. Vreau să înţeleg, tendenţios poate, forţând intenţiile autorului, că el vizează durerea propriului har, care nu poate fi împărţită cu altul, oricât ţi-ai dori. Totodată, sensul vieţii, al devenirii şi năruirii trupeşti sau sufleteşti, este unul şi acelaşi, oricât ai da să-l deviezi prin nostalgie sau prin invocarea unui timp care a dispărut transformându-se în poveste şi poezie: „Şi nici nu hotărau alţii pentru mine / când să mi se usuce ziua-n gât: / numai că atunci eram atât de tânăr / iar muzica trăia în oase din obişnuinţă. // Numai că atunci îmi mânam cvadriga vijelios, ca pe o şansă, zău. / Fără a bănui că nu sunt eu stăpânul de pe capră, / ci doar închiriatul, vremelnic, vizitiu.”

Numele carului de luptă antic, cvadriga, face povestea să alunece instantaneu într-un timp mult mai îndepărtat decât tinereţea povestitorului-poet, aducându-se încă în spaţiu şi timp prin invocarea stăpânului-creator cu puteri depline asupra vizitiului închiriat vremelnic, care-n ignoranţa-i tumultoasă se crezuse stăpân. Cu acelaşi ton nostalgic-stângaci-înfiorat, temându-se parcă să numească lucruri şi sentimente spre a nu le spulbera, este inventariat universul domestic al paradisului copilăriei. Fragilitatea şi iluzoriul lumii exterioare sunt descoperite ca venind dintr-un iluzoriu şi o fragilitate interioară: „Întors cu Mona-Ra de la Lăicăi, observ / cum iarba şi-a făcut de cap în curtea casei, năvălind cu forţa-i rece / pe-a noastră s-o slăbească / Măsură aspră de parvenită stăpână, crezând că-i ascultăm porunca domnească. // Ea s-a aliat c-o armată de melci / cu cetăţi de luptă-n spinare, / marcând teritoriul ocupat de panglici de argint / până la margini de pridvor. / De când tălpile părinţilor nu le mai calcă, / dormind cuminţi / în cavoul din cimitir sub un galben păr. // Cât eu cu muza-n dormitor, cercetând / tablourile cu cei dragi de pe pereţi, / bănuiam că nici noi nu suntem foarte vii, / cum nici ei nu sunt foarte morţi. / Şi, fără să vrem, / vărsăm pe faţa de masă cafelele din ceşti.”

În spatele versurilor subzistă, se întrevede povestea, care devine pe alocuri explicită reluându-şi tâlcurile: viii nu sunt foarte vii, după cum morţii nu sunt foarte morţi. Moartea înseamnă viaţă şi viaţa înseamnă moarte. Pe cât de evidentă-i graniţa dintre viaţă şi moarte, pe-atâta e de labilă, înlesnind amestecul a două lumi, cea de aici şi cea de dincolo, laolaltă cu amintiri, obiecte, sentimente, cu iarba năvălind cu forţa-i rece... Din această taină şi minune cotidiană, nu-i decât un pas spre poemele de aşa-zisă inspiraţie biblică, precum *Vântul învierii*, care debutează înşelător-desuet-stângaci, în tonalitate imnică: „O, soare biblic...” pentru a induce şi institui amalgamarea regnurilor pe calea devenirii: „astru felin / veghează din tărie semitele triburi / ce umblă prin peşteri pe îndelete, / la ţărmul Mării Moarte, / s-ascundă cu grijă manuscrise secrete. // Că ele acum religie renăscută, cu frică / o pregătesc în taină, să n-o afle, / de sub falduri de lână, fariseii. / Ca fier mai ascuţit, limba peltică / să nu ajungă la Cana Galileii.”

Aura incantaţiei, ritmul prozodiei, sporeşte efectul, întărind adevărul biblic: „Tocmai aici, unde Mântuitorul coborând în seraiul cu îngeri va preface apa în vinul Învierii, / la cea de-a doua venire a Sa pe pământ – în Ziua Judecăţii.”

În final voi renunţa la riscurile şi responsabilităţile interpretării (în definitiv, poetul ştie cel mai bine ce vrea să spună). Voi povesti ultimul poem al volumului, care şi acesta poartă un titlu inspirat, graţie felului cum reuşeşte să acopere conţinutul: *Zăpada, doar zăpada*. Doi ţărani gropari sapă o groapă nouă într-una veche. Dezgroapă un mort de şapte ani pentru a îngropa unul recent. În timp ce mănâncă şi fumează la flacăra unui foc mic, ajung să se întrebe dacă rostul trecerii prin viaţă ar fi, cum spun unii, doar un împrumut de la moarte şi dacă omul dispare într-adevăr odată cu moartea. Preotul din biserică îi aude şi le lămureşte dilema prin versurile finale: „... a luat în palme oasele de demult / şoptind groparilor cu îngândurare: // Omul, după ce moare, e ca ologul / ce, vindecat, singur cârjile şi le aruncă. / Deoarece viaţa chiar e un împrumut de la moarte, un prim al ei scut. / Iar somnul, zilnica dobândă pentru acest împrumut.”

Lectura *Râsului galben din adânc* pare să impună pas cu pas o concluzie: geniul poetic al lui Gheorghe Izbăşescu se manifestă mai ales prin felul cum frământă şi modelează proza simplă a vieţii, făcând să palpite poetic întrebări şi răspunsuri esenţiale.

Mihai Rogobete

Litere

Udigma

Geopolitica

Ierarhizăm, dârji, punctele cardinale, deşi, dacă pentru unii de-ai noştri, Vestul este cel mai de sus şi, pentru alţii, tot ai noştri, cel mai de jos, nu ne dă de gândit. (Experţi în alegorii, parabole, pilde şi snoave, înţelegem ceva numai dacă ne este astfel „explicat”: nu logic, ci analogic – prin modele şi exemple - gândirea analogic-tribală legitimând adevărul, dacă este analog celui patern, nu dacă-i concluzie logică.)

Linia dreaptă care urcă de la gândirea primitivă la cea modernă este un contur, este... cerc. Nu numai că depozităm fiecare, latentă, gândirea copilăriei (omenirii), ci societatea o materializează într-una din clasele ei. Vârstele noastre sunt clase, epoci şi lumi. Ne maturizăm, când atingem performanţele gândirii probabiliste? Nicidecum, ci numai dacă ne conturăm punctele cardinale prin toate felurile de gândire ale omenirii.

Dacă ne gândim, de ce filozofia modernă s-a născut, nu-n Japonia, China, India, Rusia, nici în România, înţelegem aversiunea pe care o avem pentru reflexivitatea epistemologică şi hermeneutică. Milenii sau secole, lumi închise de contururile cercului de gândire analogic-tribal, delimitator atât al extrasangvinităţii, cât şi al diversităţii de mentalitate, au refuzat orice relativizare. Puah, – exclamă „oamenii de acţiune”, politicienii proveniţi „democratic” din clasa mentalităţii analogic-tribale – asta-i filozofie ! Pentru că ţin cu dinţii de imobilismul mental, specific tradiţionalismului invocat: „pereat mundus”, decât să se extindă. Nu „am dus doar războaie drepte, de apărare”, ci ne-am temut şi urâm să ieşim. Celor ce evadau, boierii le ardeau tălpile; transfugi, căpşunari, slugi - îi incinerăm, azi, eufemistic.

Înfrânte, Franţa şi Germania au învins stagnarea explorând, cercetând şi descoperindu-şi atunci viitorul. Rusia, China, India şi Japonia s-au răzgândit.

Geopolitica ţine mai curând cont de punctele cardinale mentale, nu de cele naturale, adevărata bogăţie râvnită fiind zăcămintele de creativitateale conturate de ele. Între analogismul Nordului tribal ce mă poartă, din asemănare-n asemănare, spre autoritarismul modelului primordial; Apusul raţionalist, din premisă-n concluzie, pe direcţia viitorului; Sudul posibilităţii şi probabilităţii, spre incertitudinile lucidităţii; Răsăritul, care, tautologic, este răsăritul îndrăznelii de a înţelege că absolută este numai gândirea care se gândeşte.

Un debut

Maria Petricu este tânără studentă şi – ca mai toţi tinerii – scrie literatură. Surpriza este că ea nu scrie poezii, nici măcar proză, ci …pamflet. Ni se pare că este realistă, nu prea e vremea poezioarelor de dragoste, nici cele ale celor patriotice, e mai curând vremea verbului şfichiuitor împotriva celor care schimonosesc realitatea de azi. Din textele trimise de tânăra scriitoare, propunem spre încurajare şi ca un semn că intuiţia ei e bună pe cel de mai jos. ***(DAD)***

Maria Petricu

Bolnavul

Într-un pat de spital, aşezat pe o saltea uzată care pare mai înaltă datorită cadavrelor descompuse de-a lungul timpului, stă întins bolnavul nostru. E un om care ar fi foarte înalt dacă nu ar semăna cu un intestin subţire, are mâinile lungi care se termină cu nişte palme exagerat de mari, are picioarele lungi ca nişte beţe ce se termină cu nişte tălpi de copil nu prea bine dezvoltat. Pieptul îi e atât de mic încât nu i-ar încăpea în el nici măcar o inimă de găină. Gâtul îi e lung şi subţire ca al unei lebede, de firav ce e în orice moment stă să se frângă sub greutatea capului cât un ghiveci de palmier.

La radiografii nu arată nimic bine, toate organele au început de mult să se descompună… plămânii şi-au păstrat încă forma, dar au culoarea unui azil de bătrâni incendiat; aerul pe care au fost nevoiţi să-l respire i-au adus într-o stare inertă în care oxigenul curat din orice spital din străinătate le-ar fi dăunat, mai mult decât i-ar fi ajutat. Coastele păreau un muşuroi plin cu brânză invadată de furnici care formau o dâră neagră până unde ar fi trebuit să fie organele genitale. Nimic nu mai era, doar un insectar imens, un atlas de clasa a V-a pentru orele de biologie (făcut de un elev care nu avea prea clar în minte diferenţa între viermi, fluturi, furnici şi gândaci). Toate gângăniile care îi invadaseră trupul nu puteau fi oprite: creierul îi era într-o baltă de sânge; era zdrobit ca demnitatea unui profesor în faţa miniştrilor şi a elevilor cu surâs batjocoritor. Astfel că bolnavul nu a mai putut apela la creierul său, fiind zdrobit ca un vierme într-o alună cărnoasă. Ochii îi erau de mult timp răpuşi de păianjeni uriaşi, iar inimă nu avea pentru a se apăra prin iertare de răutatea semenilor, nici de a sa. Chiar şi fără inimă, creierul ar fi răzbit, formându-şi propria inimă din înţelepciune şi credinţă, dar umilinţa a durat prea mult, sistemul a fost zdrobit din interior, astfel vindecarea fiind imposibilă. Se mai observă câte un scurtcircuit după o perfuzie generoasă, ca un avangardist ce provoacă un enorm scandal în prefăcuta linişte, dar e imediat înăbuşit de spiritul conservator. Gura i se deschide ca porţile Iadului, dar un extraterestru în halat alb si cu cravată îi toarnă apă imediat.

Buzele, ciupite de vărsat şi brăzdate de adăposturi pentru râme, s-au închis ca la comandă. Focul interior era singurul semn de viaţă, dar medicii nu ştiau să-l folosească în folosul bolnavului. Focul nu era boala pacientului, de aceea nu-i făcea acestuia rău, ci dimpotrivă îl ţinea în viaţă. Focul era o boală exterioară, a "medicilor", de exemplu, care nu ştiau să se lupte cu propria boală, mai rău, nu o recunoşteau.

Astfel, cu cât aceştia se chinuiau să stingă focul, cu atât mai mult ţâşnea , omorând viermii ce ajunseseră să ia cina pe limba pacientului.

Post scriptum: Cu trecerea timpului, România poate că va înceta să mai fie lungită pe un pat de spital cu sistemul de învăţământ la pământ, cu oameni fără inimă şi asuprită de alte popoare. Focul oamenilor, pornit din idei clare şi sănătoase, va răzbi adunătura de viermi ce îi devastează organele vitale. Cadavrele umblătoare se vor regenera, ca un păr deteriorat spălat cu un şampon bun şi cu balsam şi vor ieşi din sicriele tăcute pentru a face dreptate, nu doar să sperie copiii şi bătrânii.

George Stanca

Sâmburi-m-aş şi n-am cui!

BoloVIN de Bolovan

„Când eram mai tânăr şi la trup curat" şi beam orice, crezând că totul e la fel de bun, m-am dus la Capşa. Era prin 1975. Acolo am descoperit un vin roşu senzaţional, livrat la nişte sticluţe svelte precum cea de trei sferturi, dar cu conţinutul cărora umpleai un singur pahar. Fiole. Atrăgătoare. Şi de neuitat. Nu spun câte am lăsat goale şi cât a costat... Dar am rămas cu gustul asociat. Cu nişte tag-uri, cuvinte-cheie pe memoria limbii: fiola, vin roşu, excelent, Sâmbureşti. De atunci, în mintea mea şi în implacabila memoria a limbii, a gustului - ca să nu dau naştere la interpretări ludice şi lubrice, mai am şi cititori, 2-3, golani, nu intelectuali de rasă, conaisseurs... - Sâmbureştiul egalează pentru mine Visul American, Fata Morgana... Căci rar am mai avut de atunci prilejul a-l întâlni.

Până prin 2000 nu am mai gustat aşa ceva. Doar l-am evocat, visat, dorit. Apoi, am aflat că el merge numai la export. Lucrând ca şef al revistei Centrocoopului, şi devenind membru în Cooperativa Scorniceşti, ca vechi pământean pe linie paternă din Spineni, am redescoperit o sursă de Sâmbureşti. Nu o divulg nici acum. Vinuri vechi. Cabernet. Băbească. Fetească. Şi un soi alb... M-am lăfăit în cabernetul sâmburesc până când am rămas numai cu dorul. Şi cu pierderi de sânge pe nas... Realmente. Aveam tensiune şi vinul roşu mi s-a interzis... Ultima sticlă am băut-o cu Gheorghe Zamfir, şi regretatul pictor Vasile Chinschi la un grătar, la mine, în Giuleşti... într-un entuziasm de-a dreptul artistic. Al lor. Ani buni nu am mai pus gura pe cabernet, pe roşu... M-am devotat Crâmpoşiei...

Dar, acum câţiva ani, mă invită la o degustare prietenul Sergio Faleschini, pe care l-am cunoscut la reuniunile viticole organizate de regretatul Victor Surdu. Implacabil, vinuri roşii... din care sorb şi... nu am hemoragie. Încerc prudent. Nimic. Forţez un litru. Nimic. De atunci, am prins din nou curaj. Vinul lui Faleschini, cel uşor, de toamnă: Beaujolais-ul românesc a fost prima mea iubire roşie de post-adolescenţă. Apoi, am îndrăznit la orice. Cumpătat. Căci am renunţat la principiul „nu-mi da primul pahar, că-l vreau şi pe-al zecelea..."

Iar cercul s-a închis abia acum, în miez de vară: miercuri 24 iulie, văleat 2013. La Sâmbureşti. La crama Bolovanu. Întrucât am petrecut ore de vis aici, aş numi locul, nu Bolovanu. BoloVISU. BoloVINU...

Dar mă tem să nu afrontez terenul acela bolovănos şi însorit care ne dă nouă licori de vis... Prince Matei. Castel Bolovanu. Soare... Soare... Soare. Vârful de vârf. Vârful de piatră. Vârful vinurilor. Vinul vinurilor. Cântarea cântărilor... unde vinul e supremul termen de comparaţie al iubirii umane.

<<Sărută-mă cu sărutările gurii tale, că sărutările tale sunt mai bune ca vinul.

Miresmele tale sunt balsam mirositor, mir vărsat este numele tău; de aceea fecioarele te iubesc.

Răpeşte-mă, ia-mă cu tine! Hai să fugim! - Regele m-a dus în cămările sale: ne vom veseli şi ne vom bucura de tine. Îţi vom preamări dragostea mai mult decât vinul. *Cine te iubeşte după dreptate te iubeşte!*

Neagră sunt, fete din Ierusalim, dar frumoasă, ca sălaşurile lui Chedar, ca şi corturile lui Solomon.

Nu vă uitaţi că sunt negricioasă, că doar soarele m-a ars. Fiii maicii mele s-au mâniat, trimisu-m-au să le păzesc viile, dar via mea nu mi-am păzit-o!>>

E doar începutul celui mai suav poem de dragoste al omenirii, inclus, ascuns ca o mireasmă veche, în Biblie. Cu Dragostea simplă, dar necuprinsă, imensă a omului. Dragostea bărbatului pentru femeie. A femeii pentru bărbat şi... Dragostea de vin...

După degustarea de la Sâmbureşti, parcă iubeam tot Universul. Bine că mi-am revenit, căci nu ştiu ce canalie aş fi iertat sau sărutat pe frunte... Acum înţeleg o vorbă a lui nea Fane - Fănuş Neagu – care, bolnav fiind, mi-a spus: „Georgică, grea e viaţa fără vin, nu înţeleg cum puteţi voi trăi aşa..."

Am avut şi o companie selectă la Bolovanu. Pe lângă gazda perfectă Sergio Faleschini, proprietarul Vinarte, degajat, elegant, care a degustat cu o curiozitate extatică de parcă nu era vinul lui..., managerul Costică Caramisir. Oenologul firmei Iustin Urucu, Ion Treanta. Şi somelierul Stelian Ştefan, care a pus în acord justificat armonios fiecare fel de mâncare cu vinul de rigoare. Ziarişti. Doi poeţi. Comentatori. Bloggeri specializaţi în vinuri. Distinsul Dan Ciachir, scriitor depozitar al unei istorii culturale, scrisă şi orală, a Bucureştiului şi nu numai, memorialist şi degustător de rasă. Poetul Mihail Gălăţanu, ajuns de la poezia erotică la ascensiuni de culmi deloc venusiene, ci viticole, şi la paharul de cristal, cu o revistă personală vini-viticolă. Şi, nu la urmă, Dumitru Constantin, Top Business. Jurnalist. Specialist. Propagandist. Degustător... şi povestitor... cel care mi-a reconfirmat savoarea vinurilor Vinarte acum trei ani la Bruxelles, de ziua României.

Şi eu. Umil martor..., degustător tacit, emerit, smerit care gusta, de-gusta totul cu o reculegere de-a dreptul ritualică. De parcă ar urma să fiu condamnat la ne-băutură de vin pentru restul vieţii... Cu sensibilitatea poetică la maxim, poetizând totul, mângâind cu gând de catifea vinul şi mulţumind lui Dumnezeu că a mai adăugat o zi mirifică celor câteva pe care El mi Le-a dăruit. Ultima bucurie oferită de Pronie fiind, acum vreo 10 ani, cascada Niagara. O minune dumnezeiască a omenirii.

Prince Matei. Castel Bolovanu. Soare... Soare... Soare. Vârful de vârf. Vârful de piatră. Vârful vinurilor. Vinul vinurilor. Cântarea cântărilor... unde vinul e supremul termen de comparaţie al iubirii umane.

Aşa cum e şi vinul „Soare"... Un vin Românesc. Din pământ şi piatră generoasă, deloc seacă... C-aşa-mi vine câte-odată-n minte o doină de jale. Reconvertită-ntr-una de regret. Doină de dor de... Soare de Bolovanu din Sâmbureşti:

Sâmburi-m-aş şi n-am cui! Sâmburi-m-aş Soarelui! Vinului din... vinul lui!

litere

Mircea Bârsilă

Povestiri exemplare

Noul volum de beletristică (*Moartea dinaintea morţii,* Editura „Axis Libri”, Galaţi, 2012, 436 de pagini) semnat de **Mihai Vişoiu** cuprinde „romanul” intitulat *Moartea dinaintea morţii*, o suită de povestiri cu boxeri, mai multe „proze scurte” – unele de factură lirică, altele cu o miză alegorică, în spiritul tabletelor lui Geo Bogza), texte din anii când autorul bătea la porţile editurilor şi „note critice” semnate de Romulus Vulpescu, Mircea Dinescu, Marin Lupşanu şi alţii, iar pe ultima copertă se află, în facsimil, un text (entuziast), de Fănuş Neagu, datat „23 februarie 2009”. Impresia de structură eteroclită este sporită şi de plasarea în volum a povestirilor „Dragoste mare cât o cruce”, „Păuna lui Gore”, „Două găleţi de bani...şi un acrobat”, „Şchiopul”, „Oala”, „Ultima condamnare” şi chiar „Eliberaţi ringul, ultima repriză!” între prozele scurte şi cele despre boxeri. Respectivele texte sunt rupte, aşadar, de ansamblul din care ar fi trebuit să facă parte : „Moartea dinaintea morţii”.

În „cartea” cu boxeri, Mihai Vişoiu alege situaţii paradoxale (se luptă în ring doi fraţi, unui boxer i se cere să se lase învins în lupta cu un adversar din URSS, soţia unui adversar în declin îi cere pugilistului mai puternic să se lase învins şi, abia la duş, unde combatanţii se spală unul pe celălalt, „învinsul” află că „învingătorul” nu avea habar de intervenţia soţiei sale etc.). Tematica, insolită în literatura noastră, beneficiază de iscusinţa unui adevărat „profesionist” în materie de proză beletristică.

Excepţionala povestire „Păuna lui Gore” este alcătuită din două secvenţe, aceea în care „uriaşul” Gore pune la punct, într-o crâşmă din mahalaua ploieşteană „Malu Roşu”, un grup de scandalagii, dobândind, astfel, dintr-odată, o categorică autoritate în faţa celorlaţi, şi cealaltă, în care sunt relatate venirea lui Gore şi a Păunei, soţia sa, în mahala, şi moartea lui Gore, înjunghiat în mod stupid, la o nuntă, de un „amărât”. La înmormântare, Păuna a adus lăutari şi, spre uimirea tuturor, a început să joace, o sârbă nebunească, pe mormântul soţului: „Sârbă, o sârbă deasă! Şi-a înnodat basmaua sub bărbie şi, după ce şi-a strivit lacrimile cu podul palmei, a început să joace. Juca nebun, juca pe mormântul lui Gore şi florile săreau într-o parte şi alta, ca varza tocată. Lumea, fricoasă, a rupt-o la fugă şi până la poarta cimitirului nu s-a oprit. Lăutarii au întins-o şi ei. Dar Păuna, Păuna pitica, Păuna lui Gore îşi cânta singură şi ţinea lanţ sârba” (p. 153). Nu se ştie ce anume justifică acel „spectacol”: aşa i-a cerut Gore sau aşa a jurat ea, când a rămas să crească cinci copii, singură, după ce Gore a fost trimis, vreme de trei ani, la ocnă, pentru că-l scuipase pe regele din tablou, într-o crâşmă.

Cea de a doua secvenţă începe într-un registru comic. La apariţia familiei lui Gore în mahala, femeile iau în derâdere diferenţa de statură dintre el şi „muierea” lui: „Ţaţa Fana lui Gimbirlic, cea cu limba cuţit, când a văzut-o, a strigat peste drum la Sandu lui Treipăduchi, ca s-o audă toate muierile: – Uitaţi-vă, fetică, la asta, el câta-i mălaiul şi ea parcă ar fi greieroaică! Femeile au râs, şi-au ascuns gurile ştirbe în colţurile de basma.Cum o face când o vrea să-l pupe? Toate se uitau acum când la el, căruia-i uitase Dumnezeu măsura, când la ea, care abia-i ajungea la mijloc. –Pupă şi ea unde ajunge, sări Leana lui Spiridon, care avea cinci copii de la cinci contingente, dar toţi declaraţi pe numele lui bărbat-su, care murise la trei zile după nuntă, înjunghiat de Nicu Dinte, mort şi el de mult. – Taci, ce, tu nu ştii că broasca-i mică, dar cască gura mare?” (p.149). În final, este valorificată „damblaua” lui Gore care, în fiecare primăvară, înălţa un zmeu „mare de tot, din două coli lipite cu cocă. Zmeu cu speteze, zbârnâitoare şi coadă lungă cât trei hamuri. Pe zmeu scria toate înjurăturile pământului” pe care le trimitea, în felul acesta, lui Dumnezeu „ să ştie că Gore nu l-a uitat”. În următoarea primăvară, când a început războiul, în locul zmeului au apărut pe cer înfricoşetoarele avioane de război. Respectiva glisare de la un joc cu valenţele unei „simpatice blasfemii”, la urgia războiului – de care se face vinovat Dumnezeu! – evidenţiază o indiscutabilă măiestrie auctorială: „În primăvara următoare, zmeul lui nea Gore, cel cu înjurături să le citească Dumnezeu, nu s-a mai înălţat. Războiul îşi începuse blestemul, înălţând avioane şi nea Gore habar n-avea” (p. 153).

Tanţa Frumoasa din „O dragoste mare cât o cruce” îl aştepta zadarnic pe Sandu, bărbatul ei, să se întoarcă de pe front. Fidela şi tânăra nevastă îşi duce viaţa lucrând, cu acul, şorţuri, rochii, nădragi, iar insistenţele bărbaţilor de care era dorită nu o interesau. Rezistenţa ei s-a surpat într-o zi, când Fane şi-a obligat roibul, cu lovituri nemiloase de bici, să se târască în genunchi până la poarta Stelii. Prin fapta sa, el voia să-i arate Tanţei cât suferă el din pricina iubirii ce i-o poartă de multă vreme. De mila calului (!), ea îşi calcă pe inimă şi îl cheamă, nu fără remuşcări de ordin moral, să vină la ea chiar în seara aceea. De atunci a devenit, seară de seară, „gazda” căruţaşilor din nouă mahalale. Având, acum, bani, Tanţa Frumosa nu mai lucra pentru nimeni şi purta rochii înflorate şi basmale de mătase. Nimeni nu bănuia adevăratul scop al neânţelesului libertinaj al ei:cu banii adunaţi din vânzarea propriilor nuri, i-a ridicat o cruce enormă lui Sandu, iar mai târziu a adus pietrari italieni s-o împodoească cu pietre strălucitoare. Într-o dimineaţă, în ziua de Înălţare, a fost găsită de ţaţa Floarea: „spânzurată de semnul drept al crucii mari, ce semăna acum, din bătaia pietrelor, cu umărul drept al lui Sandu” (p. 165).

În „Eliberaţi ringul, ultima repriză!”, o femeie al cărei bărbat nu s-a mai întors de pe front este angajată de amantul său, „un major”, ca spălătoreasă la Regiment. Nimeni nu ştie cu cine a fost făcută fata ei „al dracului de frumoasă.” Între timp, spălătoreasa mai născuse un băiat „care-i al contingentului 42, dar nu se ştie dacă o fi de 32 Infanterie sau 19 Artilerie”. Pe el îl trimitea maică-sa, când ea şi fiica sa aveau „mosafiri”, să cumpere vin de la Ţirilă. La şcoală, băiatul află de la cei care îşi băteau joc de el pe seama „mosafirilor” că în casa în care trăieşte se petrec lucruri îngrozitoare. Şi, într-o zi, când a fost trimis din nou să cumpere vin, s-a hotărât să afle adevărul. Şi iată ce a văzut, privind prin gura cheii: „Un soldat cu izmenele în vine trăgea de picioarele mă-sii, care se bălăbăneau la subsuorile lui În camera din stânga, soră-sa se încolăcise, goală puşcă, după unul păros ca ursul”(p. 277). Scena aceasta, pe care nu o va uita niciodată, i-a modificat radical felul de a fi. Ajunge boxer şi, în toamna lui '53, îl invinge, la Bucureşti, în ring, făcându-l K.O., pe celebrul campion Ion Marin. Amintirea scenei din copilărie, în momentele în care era dominat de adversari, îl mobiliza la maxim şi, în consecinţă, îi învingea în ultima repriză. Aşadar, ceea este negativ în substanţa sa se poate converti, în anumite contexte, într-o acţiune pozitivă, cum lasă autorul a se înţelege printre rânduri, generalizând cu o amară subtilitate, aşa cum procedează, la momentul potrivit, în fiecare text.

Personajul principal din „Două găleţi de bani... şi un acrobat”s-a întors fără un picior din război. Îşi face unul de lemn şi, la hora de Bobotează, a jucat până „i s-a umplut scorbura piciorului cu sânge, încleindu-se carnea cu lemnul” (p.169). În sat, Sandu Vlase era duşmănit atât de cei pe care îi bătuse crunt, înainte de a pleca în război, cât şi de neamurile acestora. La bâlciul de vară, el s-a hotărât să meargă pe sârmă, spre mirarea duşmanilor, strânşi în jurul său şi în care „se încălzise sângele”. Hotărârea sa – de om demn – a fost generată de dorinţa *limpezirii* lucrurilor: ori trăieşte normal (fără teamă) în colectivitate, ori moare. În implinirea acestui scop, existau două soluţii: sau încăierarea cu duşmanii, în care putea să aibă şi sorţi de izbândă, sau fatalul mers pe sârmă. In clipele decisive, Sandu le propune să se bată, dar duşmanii, cinici, nu acceptă această variantă. Povestirea este retezată cu precizie acolo unde trebuie, Mihai Vişoiu stăpânind cu abilitate cerinţele impuse de realizarea unor finaluri impecabile.

Şi stilistic, şi prin conţinut, povestirile amintite se pot încadra în tematica „Morţii de dinaintea morţii” unde talentul prozatorului se manifestă în toată spendoarea, sub semnul hiperrealismului cultivat de Panait Istrati (în anumite scrieri), de Brunea-Fox, de Geo Bogza, în *Poemul Petrolifer* şi în *Poemul invectivă,* de Eugen Barbu, în *Groapa,* şi, astăzi, de Radu Aldulescu.

În „Moartea dinaintea morţii”, naratorul îşi povesteşte, ignorând desfăşurarea cronologică a factologiei, copilăria şi adolescenţa petrecute printre oamenii din mahalaua ploieşteană „Malul Roşu”: oameni primitivi – s-ar putea spune – în reacţii, de vreme ce socoteau că cine nu face puşcărie este asemenea celor care nu au fost botezaţi. În acelaşi timp, primitivitatea lor este expresia unei ancestrale demnităţi, ce nu avea nevoie de ofertele civilizatorii ale legilor scrise. Întâmplările trăite – dure, dureroase, unele groteşti –, cele văzute sau cele auzite de narator, la Malul Roşu, alcătuiesc nucleul de bază al romanului ce însumează 107 pagini şi care se constituie într-o *monografie anti-sentimentală* a Ploieştilor în vremea războiului şi în deceniul următor.

În partea a doua a romanului, personajul trece, în spiritul – actualizat – al prozei picareşti, prin felurite experienţe de viaţă. Retrospectivul şi, în consecinţă, „falsul” jurnal, în care este adus în prim-plan ceea ce a rămas „viu” şi de neuitat în memoria autorului, este redactat cu sentimentul că existenţa sa „reprezintă un destin”, în dependenţa de fluctuaţia ostilă a vremurilor. În cea de a doua parte a „romanului” este lăsată în urmă lumea de la Malul Roşu, naratorul preferând povestirea avatarurilor sale de „nomad”, care nu se poate fixa geografic, într-o lume aflată ea însăşi într-o derutantă mişcare. Cel care recita, plângând, în copilărie, la serbări, poezia “Câinele sergentului” şi care a îndurat semnificaţia ştampilei „Respins”, pe dosarul de înscriere la şcoala medie sau la liceu, şi care a muncit la desfundarea W.C-urilor, la calea ferată unde spărgea piatră şi căra pe braţe traversele ţinute în catran etc., ajunge profesor şi chiar ziarist. Treptat, rememorarea de factură caleidoscopică şi care proiectează epic o autentică *traumă a identităţii* este părăsită în favoarea unui rechizitoriu socio-politic susţinut cu *citate* – extrase din presă – din articolele justiţiare şi lucide ale celui care, după '89, îşi contestă anterioara şi cofortabila postură de ziarist: adică de „mâncător de c.....”, aşa cum spune însuşi autorul.

În „Moartea de dinaintea morţii”, un fel de „roman al vieţii mele”, prozatorul Mihai Vişoiu nu reconstituie „o viaţă”, ci o trăieşte din nou, în spiritul obiectivităţii autenticiste, în orizontul fostului timp prezent, fără nostalgii şi fără obsesia – specifică memorialiştilor – a timpului „care se duce”. Revenirile – metatextuale – asupra scopului urmărit în acest „jurnal” şi asupra modalităţilor epice de factură anti-calofilă de care depinde propria scriitură (şi care se regăsesc, indirect, şi în comentariile despre proza surprinzătoare, citită la cenaclu de un fost pugilist!) , unifică, în felul unui refren, amalgamul factologic.

Acceptând principiul preeminenţei vieţii asupra literaturii, Mihai Vişoiu preferă notaţia reportericească, fără complicaţii epice şi fără zorzoane literaturizante. Subtilitatea sa, căci Mihai Vişoiu nu este un novice în domeniu şi nici nu se joacă de-a literatura, constă în ştiinţa de a „fotografia”din cele mai bune unghiuri o situaţie, de a surprinde „din mers” esenţialul, de a decupa detaliile semnificative dintr-o întâmplare şi de a-şi construi, cu ochi de „arhitect”, textele. Desigur, la aceste aspecte se adaugă şi altele: capacitatea de a mânui cu măiestrie „clasică” dialogurile, de a schimba în chip firesc registrele afective şi cele epice şi de a schiţa, fără mofturi de tip ultramodernist sau minimalist, portrete, caractere şi, respectiv, atmosfera de care are nevoie evenimentul focalizat.

Prin „amintirile” de la „Malu Roşu”, prin povestirile comentate mai sus, dar şi prin cele despre pugilişti, Mihai Vişoiu se află în rândul celor mai valoroşi prozatori ai literaturii noastre de azi.

Subtilitatea sa, căci Mihai Vişoiu nu este un novice în domeniu şi nici nu se joacă de-a literatura, constă în ştiinţa de a „fotografia”din cele mai bune unghiuri o situaţie, de a surprinde „din mers” esenţialul, de a decupa detaliile semnificative dintr-o întâmplare şi de a-şi construi, cu ochi de „arhitect”, textele.

Mircea Bârsilă

cronici

Cristian Meleşteu și romanul societății putrede de astăzi

Cititorul de roman
DUMITRU AUGUSTIN DOMAN

Anul trecut, tânărul prozator Cristian Meleşteu a câştigat concursul pentru volume în manuscris al Uniunii Scriitorilor din România cu cartea *Radiografia unei zile de mai*, carte surprinzătoare prin tematică şi stil, ba şi prin maturitate, carte despre care am scris atunci. Recent, prozatorul a publicat un roman demn de luat în seamă, neanunţând prin nimic vârsta autorului: *Revoluţia borfaşilor* (*Tracus Arte*, 2013).

Cristian Meleşteu este scriitorul vremurilor noastre. În ce sens? În sensul în care I. L. Caragiale a fost scriitorul sfârşitului de secol XIX şi începutului de secol XX, în sensul în care Teodor Mazilu a fost scriitorul (era să zic pictorul) deceniilor şapte şi opt ale secolului XX, adică autorul care amendează prin caricaturizare năravurile şi moravurile contemporanilor lui.

Portretele personajelor principale sunt trasate din câteva tuşe de caricaturist care a ajuns de mult la esenţă şi face maximă economie de linii şi linioare, haşuri şi puncte şi buline etc.: „Vasile era înalt cât uşa, deşirat, un şir de covrigi de post întinşi pe o sfoară. Un început de cocoaşă şi o poziţie nefirească, aproape ghemuită, pe care o lua când stătea jos, nu te lăsa să ghiceşti cât de înalt e şi, dacă îl vedeai ridicat, credeai că e alt om, poate fratele mai mare al celui pe care-l zăriseşi pe scaun. Deşi scump, costumul de pe el nu-i dădea un aer de eleganţă, părea mereu că-l stinghereşte şi, deseori, dădea din umărul drept, ca şi cum i s-ar fi părut că prin mişcarea asta ridică mâneca inegală…" Vasile Topor ocupă cu destinul lui o bună parte din naraţiune. Din nefericit copil al străzii, el devine ditamai omul de afaceri, ca să zicem aşa, omul de afaceri murdare, şef al cerşetorilor din oraş care produc o avere imensă pe care Vasile ştie s-o investească, devenind astfel cureaua de transmisie dintre societatea înaltă a politicienilor şi lumea subterană a interlopilor.

Romanul se învârteşte însă preponderent în jurul lui Tase, „zis Treflă, după tatuajul care-i trona pe antebraţul stâng. Tase Treflă era un om cât uşa, cu o voce groasă, răguşită de la tutun, a cărui figură de boxer de categoria grea nu cadra deloc cu vorbele duioase." Ei bine, Tase este exemplar pentru un personaj de roman, unul aruncat de autor cu nonşalanţă din extrema norocului chior în extrema ghinionului născut/făcut. Boem, risipitor, înrăit jucător de poker, scriind chiar ani de zile la un tratat despre acest joc. La un moment dat, împreună cu un prieten de aceeaşi teapă, agaţă doi italieni şi pun de-un poker de o zi şi o noapte cu bani luaţi de la un cămătar feroce. La sfârşit, joacă totul pe o mână şi norocul îi surâde, având din servire trei aşi. Dar, demonul, care-şi vâră coada când e vorba de jocuri de noroc, îl îndeamnă să decarteze doi dintre aşi sperând la un final spectaculos cu o chintă royală. Pierde, desigur, şi în faţă i se deschide perspectiva sumbră a pedepsei crunte din partea cămătarului Gogu care-i şi făcuse o demonstraţie de cum îi pedepseşte pe răi platnici, ameninţându-i cu leii din cuşcă, cu bastoanele guarzilor, turnându-le ulei încins pe faţă etc. Norocul îi surâde însă încă o dată. Getuţa, o văduvă mai trecută, îl cere de soţ, angajându-se să-i plătească ea datoria la cămătar. Imediat după nuntă, cu banii de la Getuţa, Tase bate-n poarta cămătarului, dar este iar rândul nenorocului. Acesta nu e acasă. Tase se opreşte într-o cârciumă la una mică, unde-i vine ideea unui chef de pomină. Strigă adunarea şi în scurt timp sunt aduşi de acasă ospătarii şi localul de umple de toată oastea oamenilor străzii, interlopilor, cerşetorilor în frunte cu şeful lor Vasile… Un chef monstru cu băutură, mâncare şi fete, în care Tase este regele tronând pe un butoi cu vin, chef care se mută cu o basculantă de cartofi şi oameni într-o altă cârciumă de la margine de Bucureşti. Tase lichidează toată suma destinată lui Gogu Cămătaru şi de-aici se cam încheie tonul buf al cărţii.

Tase părăseşte lumea civilizaţiei, lumea veselă, luxoasă şi sordidă deopotrivă şi, printr-o călătorie cumva iniţiatică, ajunge în Vultureşti, satul copilăriei lui nefericite, după ce reuşeşte să străpungă o stâncă uriaşă căzută din munte, care desparte simbolic două lumi, una a civilizaţiei putrede de corupţie şi lăcomie şi cealaltă ancestrală, în care nu se întâmplă nimic esenţial de sute de ani. Tot simbolic este faptul că la penetrarea stâncii, Tase îşi pierde hainele, ajungând astfel în sat gol ca un nou născut. Satul mai are un singur locuitor, pe bunica sa cu un picior de lemn – un adevărat istoric viu al anilor de când Tase a părăsit vatra natală. Bunica îi povesteşte destinele ultimilor douăzeci de oameni din sat care, înainte de moarte, i-au lăsat ei prin testament averea. Eroul este îndemnat să repare casele, mobilierul, acareturile, iar Tase, tot renovând, îşi dă seama că zeiţa Fortuna îl trimite din nou în extrema norocului: găseşte prin toate casele salbe de aur cu care devine mai bogat decât ar fi îndrăznit să spere vreodată. Cristian Meleşteu ştie să închidă măiestru cercul naraţiunii cu povestea bunicii lui Tase care învăţase jocul de poker dimpreună cu toţi locuitorii satului. Când în sat mai rămăsese doar ea şi Mitică, la îndemnul acestuia, au făcut o partidă de poker pe toată averea satului. Bunica, ameţită şi de nişte vin dulce, este servită cu trei aşi din care decartează cu o nonşalanţă inconştientă doi aşi, dar reuşeşte chinta royală cu care bate careul de nouari al lui Mitică. Aşa moşteneşte ea tot satul, datorită chintei pe care n-a reuşit-o nepotul la partida de pomină cu italianul. Tase o provoacă pe bunică la o ultimă partidă între ei doi. Ignoră refuzul bătrânei, ca şi subterfugiul că nu există în tot satul un pachet de cărţi. Tase confecţionează un pachet de cărţi de joc din filele singurului op din Vultureşti – *Biblia*, şi partida epocală se desfăşoară, Tase fiind servit cu chinta royală de treflă. Eroul se întoarce la Getuţa lui şi la odrasla nou-născută. O nouă viaţă a lui Tase poate să-nceapă, o nouă viaţă între cele două extreme: norocul chior şi ghinionul pervers, după cum poate continua tratatul despre noroc şi ştiinţă în jocul de poker.

Cristian Meleşteu porneşte naraţiunea în ton uşor şi senzaţional, dar are ştiinţa structurii, compoziţiei, reuşind să alterneze scenele bufe cu monologurile grave, face trecerea fără sincope de la o lume nebună la una aşezată, de la întâmplări de tot banale la altele parabolice, ştie să sublinieze diferenţa dintre normal şi absurd în viaţa societăţii româneşti. Parodiază şi caricaturizează (hm!dacă mai e loc) viaţa publică de astăzi. De pildă, înmormântarea tânărului ţigan Mercedes este însoţită de un alai pestriţ în care e află şi cântă maneliştii „Florin Parizer, Adrian Obişnuitul, Prinţesa de aur, argint şi platină, Vali Vreme frumoasă, Ion Ochi de sticlă şi Ion Limbă dulce, autorul ultimului hit pe piaţa manelelor „Zi şi noapte, noapte şi zi".

În finalul romanului, Meleşteu aşează următoarea notă, şi încă bolduită: „Cartea conţine (şi) fapte reale, preluate din articole de presă ori comunicate ale poliţiei, care au fost folosite ca sursă de inspiraţie şi apoi literaturizate". Noroc că bruma mea de experienţă de cititor de roman nu se lasă înşelată de acest avertisment, altfel toate cele de mai sus n-ar mai fi fost scrise.

Viorica Răduţă şi realitatea dintre lumi

Viorica Răduţă este o scriitoare harnică şi de o impresionantă mobilitate, publicând în ritm susţinut şi alternativ volume de poezie, romane şi cărţi de eseuri, apărând de asemenea frecvent în reviste literare în special cu critică de întâmpinare. O experienţă personală pare a sta la baza romanului recent *În două lumi* (*Cartea Românească,* 2013).

Cartea se desfăşoară pe două-trei planuri narative, fiind structurată în scene scurte cu titluri proprii, titluri care trimit la existenţialism: *Pustiu* sau *Zi singură, noapte singură* sau *Ziuă de nimic* sau *Smoală şi plumb*…Doar *Greaţa* lipseşte şi *Negura*. Ba, aceasta din urmă există sub forma *Beznele au ieşit*.

Încercând să decripteze titlul romanului, Simona-Grazia Dima – într-o cronică din revista *Ramuri* – identifică mai „multe perechi de realităţi antonimice sau complementare, amestecate până la confuzie: sat şi oraş, realitate şi vis, prezent şi trecut, citadin şi ancestral, modern şi arhaic, socialism şi capitalism, viaţă şi moarte" etc. Perfect adevărate toate, ultima pereche pare însă a fi preponderentă şi hotărâtoare.

Pe de o parte, se află lumea vieţii de profesoară a Oricăi, cu birocraţia din jur dusă la paroxism, cu carierismul directoarei şcolii ei, cu absurdul kafkian al vieţii de fiecare zi, *Patimile Fiscului* fiind nu doar un capitol al romanului, dar chiar o proză exemplară de sine stătătoare pe tema absurdului.

Dar forţa adevărată a acestei cărţi eminamente sumbre este dată de lumea morţii, lume care nu se desparte net, distinct de cea dinainte, ci „convieţuieşte" cu ea, ca să zicem aşa. Aici găseşte Viorica Răduţă sintagma potrivită: *Între lumi*, titlul celei de-a doua părţi a romanului, titlu mai adecvat, după opinia mea, pentru întregul roman. E o lume a bolnavilor, a muribunzilor, o lume invocată/evocată, o lume aşteptată, o lume la care se meditează pe terasă la Muzeul Literaturii Române sau în rezerva de spital, la care se visează în somn sau în reverie: „Alergase degeaba să prindă somnul. După atâta timp mortul. Mortul din holul geluit o urmărea. Nu dormise bine, avea cearcăne zdravene şi o greutate în genunchi…" Aproape fiecare scurt capitol poate fi perceput ca o povestire de sine stătătoare, fără a rupe cursivitatea întregului. *Afară e alb*, de pildă, este o percutantă proză scurtă onirică şi oximoronică despre mama Zenofie aflată pe pragul „dintre lumi".

Cartea are un ritm extraordinar, alternând frazele mai lungi cu unele tocate mărunt, monologurile interioare ale Oricăi trimit la textualismul unui Nedelciu, lăsând cititorului senzaţia că naratoarea suprapune timpul scrierii peste timpul trăirii, timpul însemnării peste timpul agoniei, totul „degenerând" în existenţialism: „Iar acum, vezi dumneata, suntem ca scrisul, se tot depune pe hârtie dar nici purtătorul nu ştie cât timp este sau va fi acolo, fiindcă zilele se şterg după ce s-a terminat povestea. Nimeni nu cunoaşte dacă ea se va prelungi în viaţa reală sau unde nu e trecere, ci adevăr…" Din loc în loc scoate capul poetul din Viorica Răduţă: „Orica se mişca în piele ca într-un coşmar" sau „…stă cu visul pe faţă. Cu moartea" sau: „...îi trecea amiaza prin mâinile aspre…" Scoate capul poeta, dar nu într-atât de mult cât să altereze epicul cu aceste sintagme trimiţând la liric.

În două lumi este un roman de-o frapantă originalitate: existenţialist – în problematică, postmodernist – ca realizare artistică.

lector

Viorel Mirea

- Unde eşti Atlantidă, strigam, arată-ne chipul, boiul sticlos

din visele noastre învelite cu paie!

Şi din noi izvoare curgeau cu înfăţişarea a sa

şi curgeau prin năuntru-ne izvoare cu înfăţişarea cea sa

cea nearătată-ne,

ce nearătată nouă-ne!

toamna poeziei

O, ATLANTIDA, CEA IUBITOARE DE MINE

O aşteptam şi credeam că o aştept pe ea,
trecea vântul şi ea părea a fi,
şi până să-i fac semne şi s-o sărut cu abisul
să-i spun, vezi, ăsta sunt eu, care te aşteaptă şi tocmai te-a sărutat, -
ea trecea!

Rămânea pârjolul,
foame
a vulpiei pline de pui.

- Nu vezi că nu este ea
striga cineva chiar din mine,
sau poate chiar ea, cine ştie?
- Nu vezi că nici tu nu eşti tu, nu vezi că nu e?

Şi mă puneam să o aştept prin măduva plantei,
se făceau liniile ale copacilor în jurul meu, mă-nfăşurau ca pitonii,
muchia timpului devenea rotundă
ca rochia Atlantidei,
cea iubitoare de mine!

Treceau ziua şi noaptea peste trupul meu ponosit,
căruţă cu saci de remedii pe drumul ros de năpastă.

- Nu vezi că nu este ea, lăcrima prin mine
rădăcina de hrean A
a numelui meu?

Şi mă uitam în apus până când răsărit şi apus erau una,
până când ploia şi soarele
eu şi ea
plus cu surplusul
eram una.

Fluturam cu mâna din mine,
cum orei limba ceasului semn face,
- ascultaţi pâmântul, ziceau bomfii, va ieşi negreşit
prin ţiţeiul ce mână vapoarele
spre inconfundabile scufundări ale loialităţii
faţă de revendicate înecuri.

-Ascultaţi, ascultaţi vrăjitoarelor, urla întunericul,
lăsaţi-l singur să-şi găsească
singura lui Atlantidă!
Încuiaţi limpezimea apei în ape, abanosul în flori
ca să nu aibă cu ce să-şi hrănească mirosul şi
auzul şi
mai ales scufundişul faptei, nefapta!

Dintrodată ceva ca leul, ceva ca dimineaţa rândunicii veni
urcând pe terasele de şampanie ale diamantului clipei,
dete cu ghiara şi aerul se rupse preţ de şapte coline
şi-n locul lui apăru alt aer care şi el se rupse preţ de alte
de alte şi alte ca de şapte
zeci de mii de coline.
Şi acolo, departe, unde nu vede omul, unde omul nici nu mai este de om,
acolo, în acel de aur cu tronul de aur ce rumegă,
noaptea,
aurul visa la argint!

Şi dintrodată auzul se făcea că aude:
- nu vezi că acolo, lângă acolo, este ea?
Aia pe care n-o vezi este ea?

Şi noaptea când trenul Căii Lactee trecea
aurul visa la Regină!

Noi trăgeam ca paianjenul, fiecare din sine un arc,
puneam în el un suspin personal, câte-un astru,
ne aşezam pe noi şi trăgeam înspre sângele nostru
unde ea trebuia să existe.

Veneau pe ceruri aripi imense, faţă de care
răgetul de leu era mic, cât o unghie,
ne căutau pe fiecare din noi, ne-ascundeam unul în altul
ca pământul în plante.

Se făcea întuneric pe o distanţă
de vreo 50 de ani steri.

Veneau aripile, ne smulgeau mâinile cu amintirile lor tristefiante,
scoţând dinăuntru-ne zahărul săţios al nesăbuinţei,

- Unde eşti Atlantidă, strigam, arată-ne chipul, boiul sticlos
din visele noastre învelite cu paie!
Şi din noi izvoare curgeau cu înfăţişarea a sa
şi curgeau prin năuntru-ne izvoare cu înfăţişarea cea sa
cea nearătată-ne,
ce nearătată nouă-ne!
Veneau păsări, mureau, plecau păsări,
copii nefericiţi ai umilinţei tactile
de-a fi zări.

În războiul dintre unu şi doi
A cu B se lupta, izvor cu fântână
şi stânga cu dreapta.
- Unde eşti Atlantidă cea iubitoare de mine,
unde eşti?

Vărsând pe dinăuntru-ne zahărul nesăţios al pustiului
aripile se puneau în locul în care

ne-ar fi fost cel mai bine cu ele

dacă nu le vroiam.

- Vezi că este în noi, ziceau aripile,

pline de ele ca mama de fiu.
Şi plângeau,
cu plânsul nostru plângeau.

Nicolae Sârbu

UN ARICI ÎN INTESTINUL IDEII SALVATOARE

Toamna, la cules de idei salvatoare
şi toţi ne vor binele, ni-l îndeasă
temeinic apăsat pe gât,
când prin colţuri obscure
mere putrede cântă alean
de marşuri triumfale mulţimii;
acum pe legea educaţiei în genunchi
să-nvăţăm efemerul cu un elefant
de pluş sângeros de jucăuş,
în toamna în care toţi ne vor binele
şi ni-l îndeasă aprins pe gât,
parcă sufletul fluture păros
înăbuşit cu perna pe un tron
înroşit cu graffiti porcoase
şi abia instalasem toamna, abia
în fruntea guvernelor din gară
parcă deasupra literei în sângerare
de lustră în cordon atârnă capul
meu lamentabil împrăştiind lumină,
când un zar se zbenguie de zor
şi cântă marşuri de ruşine,
cum un arici în intestinul
gros al ideii salvatoare.

UN CU-CU ÎN ISTORIE

Strigam frenetic în misterul hrubei
cu-cu, cu-cu, de răsuna iadul,
eram pierdut şi nu mă căutau.
Nu învăţasem încă jocul parşiv
seducător până la sânge
de-a v-aţi ascunselea cu istoria,
nici nu simţeam cum pe tăcute
dispăreau prin păduri în jocul acela
înfundat în muşchi cărămiziu,
prin gropi comune şi puşcării
cei ştampilaţi în frunte duşmanii
poporului, atât de bine ascunşi.
Nu ştiam jocul, nu-i căutam pe ei,
pe noi ne căutam de purici şi cucuie.

Nu ştiam de ce mereu mă legau
la ochi fără zăbranic de mătase,
mă legau la mâini fără cătuşe,
o veselie de vântoase în chiot:
cu-cu, cu-cu, sunt aici, nu eram.
Şi parcă nici nu mai respiram
să nu-mi trădez prezenţa,
cum stăteam bine ascuns învelit
în ziare bune-a te feri de degerătură,
dacă-ţi oblojeşti piciorul cu dichis,
cu ziare în ieftine opinci de gumă,
de simţeai reumatismul în ele
mai viu decât un şoricel în izmene.

Mă căutam ascuns discret de cucuie
şi deodată, când părea că picotesc
în iureşul subtil nebun al jocului
cu-cu, cu-cu, sunt aici, nu eram.
Nici n-aducea primăvara cucul mincinos,
prea recea glie putrezea sămânţa.
Şi eu mucezeam în lumină,
învelit, ascuns, îngropat în ziare.
Simţeam cum pe degete, pe ochi
ne creştea fin mucegaiul ca pe pâine,
dar nu se făcea din el penicilină
pentru scheletele de la Aiud şi Canal.

Numai straturi groase de cerneală
pe sufletul gata să uite jocul
şi cheia literelor surde şi oarbe
în vraf acoperind retina jocului
nostru tot mai pierdut şi sângeros
de-a v-aţi ascunselea cu istoria
ce ne uita numele şi chipul jocului.
Putrezeam la vedere şi nu mă vedeau,
nu mă vedeam în jocul ne-nţeles
cu-cu, cu-cu, strigam şi nu mă căutam
eu însumi, când prin pâlnii de ziare
mă chemau la ordin şi nu mă căutam
de frica şi fiorii jocului.
Osana, Osana, în travesti
din altarul de plumb.
De sub vraful de cerneluri şi ziare
primăvara părea să nu mai vină,
geaba strigam cu-cu, cu-cu în birouri
din ce în ce mai cifrat, salcia
înflorea numai ca bumerang
răstignit pe crucea de ziare.
Până ce cu-cu, cu-cu acela straniu,
de după colţul unui gang
se transformă din joc în zbang.

MIEREA STRICATĂ DIN GUŞA MIERLEI

Cu mierea stricată
din guşa mierlei mă
îmbii, cu vehemenţa sălcie
a unui vifor de ocazie
pentru care n-ai
mărunţiş, tu, cel mărunt
şi te bati sub lună
cu cerşetorii luminiscenţi;
trebuie să te închizi
în casă, şopteşte Rilke,
ermetic să te închizi
ca o oală sub presiune,
în care fierbe chiar
inima ta, ca un iepure
în alergare, fierbe
şi fuge după mierea
stricată din guşa mierlei.

Anton Jurebie

vara lui *john doe*

vara asta mergem la *drăgăneşti,*
oraşul îndrăgostiţilor.
ne întindem cât ne permite bugetul.
de la soare la umbră. de la umbră la soare.

a fost o vară fierbinte, au bătut vânturile.
nisip e din belşug, cumpărători nu.
vecinii noştri bulgari le-au numit *nisipurile de aur*
şi afacerea merge.

trebuie să ne găsim şi noi locul.
în spitale au pus telefoane cu cartele
şi automate de făcut cafea.
la amsterdam sunt chiar automate
de livrat marijuana şi alte substanţe
pentru visători.

în spitalele din america sunt aduşi
tot mai mulţi necunoscuţi fără acte,
trecuţi în registre cu numele
john doe.

deadlines

ce păcat
au scos de pe linia asta
marfarele
mergeam şi noi din când în când
la munte, la mare.

unii numeau vagoneţii
„magneţi”
urcam din mers
ne agăţam.
mecanicul sta nemişcat
în capătul celălalt,
ca viermele în capul vacii nebune.

ce păcat, au scos marfarele
le-au deviat
spre liniile moarte
marfă, băieţi şi fete
se găsesc tot timpul.

nu vă apropiaţi de scă*moşii* mei!

satul e o şatră cu roţile desumflate
chiar dacă de acum se va numi rulotă,
adică, *sat european.*

pe unde zburda porcul nostru altădată
cresc tufe de soia
(îşi amintea bunicul în anii ’80)
acum, întoarcem povestea
pe toate feţele. scă*moşii* s-au dus.
şi satul vecin vă întâmpină cu
„bine aţi venit” dar imediat ce
le treceţi pragul, vă urează „drum bun”,
ţărână uşoară!

supervita

la oraş, în schimb, este bine.
la prima oră supergunoierii
superinstalatorul la zece.
în fine, superşoferul de autobuz
superfata de la pâine, gogoşi.
preţul vieţii e foarte ridicat.

între stele

în vara aceasta
lady gaga şi madonna
pleacă simultan din america
în turnee în jurul lumii.
se vor deplasa pe orbite stricte –
calculate cu mare precizie de nasa.
cele două dive să nu se întâlnească.
sunt purtătoare de focoase
cel puţin la fel de periculoase ca ogivele nucleare.
green peace urmăreşte cu atenţie
chiar şi biserica somnoroasă s-a trezit.
dar e târziu, biletele s-au scos la vânzare
în toată lumea.
până şi vecina mea *lelea gâsca* spunea
stai să-mi iau pensia de *ceape*
şi ieşim împreună în spaţiul înstelat.

pauză de respiraţie

cu bicicleta aia ruginită voi pleca
are aripi de înger, ce ştiţi voi?!
pedalez fericit.
voi pluti ca un peşte mort, pe ape.

un hectar de poezie

stau la ţară şi cultiv
un hectar de poezie.
din el mă hrănesc, mai şi vând
câte ceva din rodul lui.
într-o zi va rămâne paragină,
cine să cumpere un hectar de poezie,
să bage bani în el
ca să aibă profit?!
ue n-ar da un eurocent
iar guvernul nostru nici nu vrea să audă.
deşi îl însămânţez cuvânt cu cuvânt,
ministrul culturii agricole are
alte treburi. mi-ar răspunde cu întrebări.
că: n-am ce face? ce m-a găsit
să cultiv poezie în locuri izolate ?
cine să aibă nevoie în ziua de azi
de un hectar de poezie chiar şi cultivat?

p.d.v.

vodca asta e din ce în ce mai rea
deşi rusia s-a făcut
mai bună.
vodca şi vodca adevărată
sunt lucruri diferite.
la fel şi rusia adevărată
este altceva decât rusia.
depinde al cui p.d.v. este.
şi azi, dacă ai în casă
o sticlă de vodcă adevărată,
poţi fi considerat spion rus.

Ion Maria

scrisoare de la immanuel

cu umilinţă trebuie să pun soarele
la locul lui în fiecare dimineaţă
înainte ca Dumnezeu să-şi bea cafeaua
şi să observe că i-am umblat prin dulap
uneori scriu şi eu prin caietul lui
cu scris mărunt de om sărac
el se face că nu vede îşi scrie jurnalul
consemnează viaţa fiecărui om
am vrut să-l întreb dacă samsara
karma ori alte lucruri (de felul acesta) au vreun sens
dar mi-a fost ruşine
l-am văzut acolo la fereastră
fumându-şi pipa uitându-se
printre galaxii
cum să-l întreb eu de extratereştrii
mici şi gri ori despre destinul
omului?
cum să-i întrerup meditaţia
când sunt servitorul lui
smerit?
care scrie câteodată printre rândurile
din caietele lui
şi El se face că nu observă
e bun cu mine
mi-a luat din viaţă
tot ce iubeam
mai mult

ego zenovius

noapte fierbinte stelele se răcoresc
privind în mare
dincolo de fereastră eu încerc să dorm
chinuit de pedepsele medievale
ca orice cabalist am încercat
toată ziua să-ţi ghicesc
numele secret
iubirea mea
unii spun că dacă ai cunoaştere poţi
stăpâni orice nu te-au cunoscut
n-au cunoscut nici inteligenţa
şi nici ochii tăi verzi uneori albaştrii
degeaba inventăm formule
şi facem permutări de litere
dacă dragoste nu e
nimic nu este
poate că omul primitiv (ce trăia cândva pe aici)
avea aceeaşi problemă
şi el iubea fără speranţă
doi ochi verzi uneori albaştrii
şi folosea formulele cabalei
pentru a-i cuceri
dar totul a fost zadarnic
mai târziu au trecut pe aici
avarii şi cumanii
şi au şters tot ce fusese scris
pe nisip
şi aşa ego zenovius
votum posui

prea târziu

întreg universul ar trebui să fie atent
la ce scrie poetul
dar când nici îngerul care ţine
lupa deasupra noastră nu ne mai vede lacrimile
cum am putea crede că cineva mai este
aproape de noi
şi cine mai ia poeţii în seamă
când apocalipsa vine fără veste
în oraşul de cenuşă niciun locuitor
nu mai arde noaptea târziu
toţi miros frumos toţi se culcă devreme
oglinzile visează pentru ei
şi pietrele uitate sub pământ
numai câteodată un şotron
desenat de-o fată cu codiţe
mai tresare prin somn fie
este îndrăgostit fără speranţă
fie a uitat să tragă barca la mal
întreg universul ar trebui să fie atent
la ce scrie poetul
cândva scrisul lui va prinde
viaţă
însă acum nimeni nu-l ia în seamă
poetul doarme obosit şi plin de griji
universul se va trezi
însă va fi prea târziu

îngerul iertării

de dragul tău şi grâul copt
se mlădie pe câmpuri
pe mine doar extratereştrii
ori legiunile romane
m-ar mai putea ajuta
să te cuceresc dar nu sunt cezar
să trec dincolo de porţile galiei
să traversez rubiconul acolo
în câmpia de sud aproape de dunăre
în pădurea de arini unde macul
plânge aşteptându-mă
şi eu nu pot veni
în cuptoarele lor extratereştrii
au descoperit frica şi mi-au dat-o
şi mie
nu vreau să te pierd a doua oară
amintirea ta a fost imprimată
în piatră de omul primitiv
eu doar am moştenit-o
sper ca într-o zi să pot ieşi
din peşteră să te văd zburând
pe cerul meu
ca îngerul iertării

degeaba inventăm formule

şi facem permutări de litere

dacă dragoste nu e

nimic nu este

poate că omul primitiv (ce trăia cândva pe aici)

avea aceeaşi problemă

şi el iubea fără speranţă

doi ochi verzi uneori albaştrii

şi folosea formulele cabalei

pentru a-i cuceri

toamna poeziei

Marin Ioniţă

MAREA AIUREALĂ. Călugărul din vechiul schit (III)

Irodina. Regina Ierusalimului de sub romani. Salomeea. Mamă şi fiică. Mătăsuri. Broderii. Catifele. Fir de aur. Fir de argint. Dezbrăcate. Despuiate. Bărbat între ele. Când la dreapta, când pe stânga. Gealatul. Cu tava. Cu satârul. Capu-i vrea pe tipsie. Cum scrie la Sfânta Scriptură.

Noapte. Lilieci. Cucuvele. Dihori. Cârtiţe. Şerpi nocturni. Nu vrea să se mai culce. S-a stricat lumea. De coşmaruri. I-a înţepenit şi ceafa. O spondiloză veche. Boala preoţilor. Există vreo biserică fără curenţi de aer? Îl doboară somnul. Doarme pe pat. Îmbrăcat. General. În cort. Comandantul oştirii. A băut cam mult. În numele victoriei. Mâine, asaltul final. Oraşul din vale. Ce-i stă la picioare. Foc şi sabie. Robi. Averi. Glorie. Aduceţi o femeie... A venit singură... Iudita... Cea mai frumoasă şi mai bogată femeie din cetate. Trădătoare? "Generale, de mă răsplăteşti îţi dezvălui un secret ca să pui stăpânire pe oraş fără să pierzi niciun ostaş." "Ce doreşti?" "Mai întâi o noapte împreună. Ar fi cea mai mare bucurie şi fericire pentru mine să petrec măcar un ceas cu cel mai mare comandant din lume. Ce folos că sunt frumoasă şi bogată dacă nu mi-a fost dat să întâlnesc decât bărbaţi anonimi, banali, fără nicio scânteie de genialitate. Mi-aş da şi viaţa să fac dragoste cu tine." Marmură caldă. Molatică. Parfumată. Îmbrăţişări. Sărutări. Finalizare. Bâlbâit. Istovit. Ameţit. Sabia smulsă din teaca bătută în diamante. Femeia o ridică cu amândouă mâinile. Ca să-i ia capul. Să-l care în desagă. Să-l ducă în cetate...

Femeie. Femei. Una după alta. Toate-i vor capul. Dar ea? E, cu totul altceva! Maria Magdalena. Înainte de izbăvire. Iubita cui o vrea. O ispită pentru bărbaţi. O speranţă pentru minori. Moşi. Boşorogi. Neputincioşi. Fameni. Schilozi. Femeile toate văd în ea un pericol pentru cetate. O huiduie. O bat cu pietre. S-o alunge cât mai departe. Se refugiază la mine. Îmi convine. Fără primejdia de a-mi pierde capul. Dragoste fără plată. De plăcere. Să ne pătrundem în toate. Sunt mulţumit. Că pot s-o ocrotesc. Şi ea şi-a găsit un adăpost. Şi, de ce nu, un bărbat, cum poate că n-a mai întâlnit. Dar îi vine aşa, dintr-o dată, dor de ducă. Şi s-a dus cu ultimul sărut.

Şi în nopţile care trec nu mai sunt bântuit. În sfârşit, Domnul m-a auzit. Fericit. Totul a intrat în normal. Dar când sunt mai convins şi mă simt mai bine mă cheamă stareţul. "Dragul meu, s-a întors lumea pe dos! Habar n-ai ce se petrece! Până şi într-o ţară ca Franţa s-a dat o lege care permite căsătoriile între cetăţeni de acelaşi sex. În numele libertăţii totale se practică incestul în familie, mama cu fiii, tatăl cu fetele, fraţii şi surorile între ei. Cuplările în câte doi, în câte trei, în grup, la grămadă. Împreunări fără sfială, în parcări, pe peroane, în staţii de autobuz, în metrou, în cimitire chiar, pe stradă, pe trotuar, pe scări de blocuri, în cinematografe, în restaurante. Unde vor să ajungă?"

Ştie cineva de coşmarurile mele? Sunt eu vinovat? Pentru ăia care abuzează? Pentru cei care se droghează? Nici biserica nu este scutită. Spun că trebuie modernizată. Au introdus manele în corul bisericesc. Spectacole profane în timpul liturghiei. Vom asista la preoţi din rândul femeilor? Până şi tradiţia noastră, de sute de ani, este atacată. "Mânăstirea noastră în care nu a călcat picior de femeie de sute de ani este obligată, zice că-n vizită de documentare, să primească o cercetătoare. Savanta lu' Peşte." S-ar putea să deschidă la poarta mânăstirii un bar. Cu fetele la bară. Masaj erotic cu finalizare. Cu relaxare. Saună. Bazin de înot. Manej pentru călăreţi...

"Aveţi o imaginaţie foarte bogată." "Dar ce-ai zice dacă ai afla că cineva s-a ascuns la noi? Că şi-a schimbat identitatea ca să-şi piardă urma? Poate un spion, un urmărit, un evadat, un criminal?" "Asta nu se poate!" "Anticristul în persoană." "Anticristul?" "De ce nu? Că şi el are nevoie de personificare. De legitimare. De ucenicie. Măcar la început." "Imposibil! Niciunul dintre noi, să fiu iertat, nu are asemenea calitate." "Mai ştii?" "Poate că se ascunde foarte bine. Locul acesta e cel mai dosnic din ţară. Cu renumele pe care îl are ar fi ideal pentru o ascunzătoare. Sau o punere la cale." Ştia ceva despre mine? Mă avertiza? Mă ameninţa? "Ce e, părinte stareţ, ce se petrece?" "Se întâmplă lucruri care nu s-au mai întâmplat... Fii atent! Din clipa asta eşti în misiune." "Binecuvântează, părinte!"

Ţancuri, stânci, dealuri, văi, jnepeni, pini, molizi, brazi, pădure, gol de munte, poiene, pajişti alpine, popas, trecătoare, urlătoare, izvoare (Uştubeu cu trei izvoare, cine bea din ele moare), căprioare, ţapi, capre negre, jderi, lupi, urşi, vulpi, şerpii de stâncă, cocoşi de munte. Tufişuri, muşchi, licheni, rugi... De cinci sute de ani... De o mie, totul şi toate la fel.

Zi fatală. Pentru prima dată o femeie urcă pe scările mânăstirii. În numele libertăţii totale. Comunitare. Politice. Judiciare. Etnice. Naţionale. Religioase. Sexuale... Nu se cutremură pământul, nu se declanşează furtună. Aşteptăm la intrare. Ordin superior. Să se documenteze. Să studieze vechimea schitului. "Eu n-aş vrea decât să colaborez, fără să deranjez. Nu vă supăraţi că o să vă însoţească tot timpul călugărul nostru aici de faţă." "Nu fur nimic." "Dar el o să vă ajute. Ştie foarte multe. Veţi locui într-o căsuţă separată unde a stat în ultimii ani un voievod scos din domnie. Veţi primi mâncare caldă de trei ori pe zi. Aveţi apă caldă. Duş. La călugări nu aveţi acces.

Blondă, pieptănată cu coc, eşarfă înnodată sub bărbie, bluză simplă, încheiată până la gât, fustă dreaptă până mai jos de genunchi, ciorapi negri şi pantofi de aceeaşi culoare, cu tocuri bărbăteşti. Stareţul strecură totuşi în urechea călugărului "miroase a agent sub acoperire. Ia-o în primire şi fii cu ochii în patru!"... Mă înham la treabă. O ajut să despacheteze. Aparat de filmat. De fotografiat. Cu raze în infraroşu. Fel de fel de alte scule. "Domnişoară, ce-ai sub uniformă?" O întreb din privire. Se descheie la tunică. "Uf, ce căldură!" Vezi tu, zic în gând, când vei intra cu adevărat în călduri.

Semiobscuritate. Lilieci. Manuscrise cu litere chirilice. Pe piei de viţel. De miel. Zapise. Urice. Alte acte. Testamente. Legăminte. Declaraţii. Chitanţe. Scrieri. Acte uzuale. Dar nu dăm de cele fundamentale. Aplecată peste masă, o şuviţă de păr i se desprinde din coc şi îmi pluteşte peste faţă. O prind între buze. Se face că nu observă. Dar o boare roşie îi trece peste obraz. E convinsă că a întâlnit aici un sanctuar care exista înainte de creştinare. De pe vremea dacilor. Sau chiar din substrat. Poate că Zalmoxe a locuit chiar pe aici. Într-o peşteră încă nedescoperită. Crede că el chiar a existat. Că a ucenicit la Pitagora. Că avea un sistem filozofic al lui. Că populaţia îi da crezare. Se ascunde în argumente. "Am dreptate. Sută la sută." Şi iar se porneşte. "Ştiţi, s-au găsit cranii trepanate. Făceau operaţii pe creier!" Extraordinar... O fi având sâni sub bluză? Mari? Mici? Tari? Fleşcăiţi? Îi privesc fruntea umedă. "Ei priveau fiinţa umană ca un tot. Dacă se îmbolnăveau căutau să vindece mai întâi sufletul!" Fă-mă, Doamne, dac. Să mă vindece fata asta. Mi s-a îmbolnăvit sufletul de ea. "La nevoie şi femeile lor luptau. Pe jos şi călare. Chiar în pielea goală." Asta da. Cădeau duşmanii pe spate înainte de a fi ucişi cu săgeţi. Eu, unul, de m-aş vedea în faţa unui pluton de femei goale, m-aş preda să facă din mine ce ar vrea. "Părinte, eşti disponibil?" "Tu?" "Vă rog să nu depăşiţi măsura!" Dacii. Asta o preocupă. Ştie multe despre ei. Dar nu-i ajunge. "Erau credincioşi?" "Ce să vă spun? Practicau sacrificiul uman. Îşi alegeau victimele dintre cei mai buni dintre ei." "Care se înghesuiau să le vină rândul..." "Chiar aşa. Nu exista cinste şi preţuire mai mare." "N-ar fi dorit să trec, astfel, în eternitate." "Altă mentalitate. Altă educaţie." "Supuşi total?" "Liberul arbitru funcţiona şi la ei. Dacă se supărau trăgeau cu săgeţile în cer." "Ai făcut şi arheologie?" "Atât cât se face la Facultatea de istorie. Dar nu m-am specializat." "Pe ce îţi bazai afirmaţia că trebuie să fie aici peştera lui Zamolxe?" "Pe intuiţie. Pe tradiţie. Pe semne."

Scara. Coborâm. Sub podele. Sub duşumele. Toate crăpate. Rupte. Geamăt. Lugubru. Lumina lanternei taie în codrii întunericului. Praf. Mucegai. Miroase a mormânt. Mâna. Cu lanterna. Tremură. Toată. Fata ţipă. Dă să cadă. O ţin în braţe. Aproape legănată.

Oase. Schelete. Cranii. Orbite adâncite. Maxilare. Fosele nazale. Dinţi rânjiţi. Clavicule. Coaste. Coloana vertebrală. Sternul. Bazinul. Tibia. Peroneul. Falangele. Degete albe, lungi, uscate. Scutur mâna unui schelet. Zornăie. Degetele se îndoaie. Parcă ar vrea să mă strângă de gât. Fata mormăie şi atât. Nu mai are glas. Se lipeşte de mine. Zboară liliecii. Nemernicii. Le fâlfâie aripile ca de cârpă. Chiţăie ca şoarecii. Roiesc în jurul nostru. Lanterna pâlpâie. I se termină bateria. Oasele. Parcă se surpă grămezile. Parcă vin peste noi. Să ne acopere. Să ne îngroape în ele. Ţeasta mea. Mâinile mele. Coşul pieptului. Şira spinării. Fata... O strâng şi mai mult... Mă agăţ de ea... Îi simt căldura pântecului... Zvâcnetul sânilor... Acel ceva pe care nu-l numesc... Dar îl bănuiesc... De s-ar putea m-aş vârî în ea. Pe undeva. În pântec. În matrice. În locul unde cresc copiii. Nu mai rezist. Mi se înmoaie picioarele. Se îndoiesc. Cădem. Unul peste altul. Faţă în faţă. Inima. Bate tare. Tot trupul în spasme. Şi uite aşa. Ca într-o încercare de a ne salva. Am făcut dragoste acolo. La poalele grămezilor de oase. Pe lespedea de piatră. Sub boltă. Cu lilieci. Între grămezile de cranii care parcă se surpau peste noi să ne învelească. Speriaţi. Înfioraţi. Uluiţi. Ultima dată. Şi încă o dată. Pe lumea asta. Pe lumea cealaltă. Două schelete îmbrăţişate. Îngemănate. Încleştate. *"Fatalitate"...*

Mână în mână. Ca doi copii vinovaţi. Boacăna a fost făcută. Stareţul: "Nu cumva?" "Ba da, ba da, ba da." La altar. Îngenunchem. Ne rugăm. Păcătoşi. Ticăloşi. Ştim că nu vom fi iertaţi.

Ştefan Ion Ghilimescu

Cronica literară

Ioan Viştea. Anvergura etică a unui poet de atitudine

Propunându-mi să scriu despre *Pe unde scot cămaşa* (!), cel mai nou volum de versuri al lui Ioan Viştea (*Tracus Arte*, 2013*)*, prin cine ştie ce proces *meta-combinatoriu*, la un moment dat am simţit nevoia să recitesc *Povestirile din Albion* încluse după cum mi-am amintit într-un târziu în finalul unuia dintre cele mai interesante volume de poezii (*Jurnalul de la Mahala*, 2009) pus pe piaţă de cunoscutul disident. Acolo, cu un asterisc, poetul dezvăluie şi sursa amalgamurilor referenţiale (nişte legături de susţinere, în fond,) pe care el şi le-a creat în interiorul textului propriu prin intermediul unor versuri din Fleur Adcock, Alan Brownjohn şi Jon Silkin, în traducerea Lilianei Ursu, Denisa Comănescu şi Mircea Ivănescu (vezi antologia *Trei poeţi englezi*, Ed. *Univers*, 1989). Contactul cu *Povestirile din Albion* şi cu cei trei poeţi englezi nu numai că mi-au deschis ochii şi, desigur, o perspectivă nouă, mai adecvată, cred, asupra poeticii *hard* a acestui neînfricat emiţător de enunţuri şi interogaţii cu privire la angajamentul moral, responsabilitatea şi sensul înalt umanist al acţiunilor noastre în Agora socială şi politică, dar, mai ales, m-au convins, de consolidatul prestigiu al acestui viguros şi chiar furios mod de a înţelege poezia, meticulos decorticată de orice prejudecată privind prezumţia a ceea ce este sau nu este *literar*. Scris după toate probabilităţiile prin 2003, insă strecurat în volum cu cinci ani mai târziu (oare de ce?), ciclul intitulat *Povestirile din Albion* stă fără discuţie în mare parte la baza poeziei mai noi a lui Ioan Viştea. Nu neapărat pentru prima dată, dar evident cu mai mult aplomb ca oricând, poetul etalează în acest pachet de versuri o competenţă lingvistică mult peste ceea ce specialiştii numesc nivelul "standard". Ca să nu lungesc vorba, el renunţă explicit şi manifest să mai aibă vreo rezervă faţă de poeticitatea şi simbolismul mediilor defavorizate sau gregare şi a limbajului comun, pe de o parte; pe de alta, sintaxa, în limita simţului elementar al limbii, niciodată abolit, devine prin ea însăşi plastică şi de o uimitoare elasticitate. În consecinţă, poetul îşi formulează enunţurile cât mai firesc (simplu) şi cât mai clar (transparent), neezitând o clipă să angreneze în discurs, paradoxal, nenumărate sensuri echivoce şi aproape uitate ale cuvintelor. După modelul poeziei anglo-saxone al anilor '70-'80, în principal (şi pe această cărare, poetul nostru păşeşte şi astăzi aproape singular), Ioan Viştea nu ezită să se războiască, în felul său propriu, cu pletora nenumăratelor figuri de stil moarte ori adormite din cauza uzului şi abuzului convenţional, din care, în mod ingenios, reuşeşte să scoată când te aştepţi mai puţin nenumărate alte sensuri, de la cel literal resuscitat, la cel atât de ingenios (şi nuclear) atribuit. Toate poeziile lui Viştea au o frumuseţe de patină a vieţii cu inflexii şi răsuciri în de sine care frapează prin sinceritatea mărturisirii, însă pentru orice cititor este evident că frumuseţea lor frustă ţine de alte exigenţe ale esteticului decât cele canonice recomandate în genere de poeticile convenţionale. "Din punctul în care/ mi s-a căţărat sufletul, *scrie Viştea,*/se vede viaţa ca-n palmă.//recunosc cât se poate de clar/cucuiele de la zece porunci-/sunt coline înverzite.//recunosc văile plângerii scăldând/ aşteptări în zadar, victorioase eşecuri.//sunt la locul lor vânătăile,/cicatricele arse de soare/care au făcut din mine/un învingător.//cum ştiţi, învingătorul ia tot :/tot praful stelar de pe tobă". Un criteriu etic de nezdruncinat cenzurează în toată poezia acestui poet pe nedrept prea puţin frecventat de critică orice alunecare a ductului poetic spre o formulă serialistă cu "n" dezvoltări subsidiare şi sens previzibil. Într-o greu de catalogat şi aproape unică poezie de dragoste din acest volum, cu fineţea celui care scoate amorsa unei bombe cu explozie întârziată, pe pagina învecinată cu poezia din care am citat mai înainte, cu o rasată nobleţe de caracter, asaltat de nenumărate întrebări existenţiale, Ioan Viştea vine spre cititor în fond cu o teribilă mărturie: "de unde până unde/ne cunoaştem noi?/ de la Ana la Caiafa?//din vedere!zici.// iartă-mi indiscreţia, gafa:/ din ce fel de vedere?/dintr-o vedere panoramică,/sau de-o clipită?/cumva, dintr-o viaţă cu feregea,/secretă islamică,/ca atingerea batiscafului/pe intuneric, cu batiscafa?// mă înnebuneşti cu răspunsuri/care vorbesc neîntrebate.// iar tu mă răştigneşti/ pe jurăminte ca jarul/de fierbinţi, de încinse.// tu mă duci în ispită/până cad pereţii în genunchi,/până crapă tencuielilor varul// pentru că eşti pata mea de pe creier/ decât orice mai dragă,mai presus de inşi şi de inse,/pentru că-ţi vreau binele,/ia-ţi pelerina, umbrela, sandaua, adună de prin cotloane presentimentele,/deschide-mi larg coşul pieptului/ şi zboară/ şi zboară/odată/de pe sufletul meu/ cum polenizează lumea albinele,/femeie/fetişcană,/ fată".

Dezabuzat şi ludic din prea multă dragoste de viaţă şi de semeni; până la punctul de fierbere ironic şi visceral, lucid şi deopotrivă tandru, drept şi fragil ca un copil, vulnerabil până şi la nivelul ultimei celule moarte, Ioan Viştea îşi scrie astăzi versurile ca şi cum ar respira rar şi adânc, cu povara vieţii ca un munte în spate, într-o clipă de resuscitare, se pare imposibilă, a ideei enunţată cândva de Calderon de la Barca şi anume că *viaţa este un vis*: "odinioară,/aveam numai vise/eastmen-color/cu scenarii perfecte;/vise în regie proprie; hollywoodiene.// ce mai,/ aveam numai vise de Oscar.// brusc,/de la o vreme,/ nu mai visez/ nici măcar în alb-negru.// m-au părăsit toate visele./mi-au zburat de sub pleoape/ ca păsările care dau/dintr-un colţ în altul al cerului,/rămase fără nord, fără sud.//s-au sălbăticit în aşa hal,/că nu le mai recunosc./ parcă nici n-au fost ale mele./au devenit vise de drumul mare,/puse pe înşelat, pe golit/buzunarele trecătorilor.// le observ./se aşează pe câte unul/ cu o bătaie uşoară pe umăr./hei, sunt visul tău de cinci stele,/frumos cum n-ai mai avut vreodată;/sunt visul bun de pus la rană;/visul de visat şi cu ochii deschişi;/visul pe care nu l-ai visat/nici in vis.// dar trecătorii,/ca trecătorii:/se grăbesc să ajungă/mai repede în patul lor,/la visele lor;/ce să facă ei cu nişte vise de ocazie,/fugite de-acasă,/pe deasupra,/mai mult ca sigur,/deşarte./ mi se face şi milă de ele.// întorceţi-vă de unde/aţi plecat, le somez./nu-mi faceţi una ca asta./ce dracu'.// nu aşteptaţi să vă aduc/ înapoi cu hingherii./nu uitaţi nici o clipă –sunteţi proprietate privată.// iar ele mă privesc ca pe un străin/ pe care îl vezi pentru prima oară.? Îmi râd somnambule/ în faţă:/s-o crezi tu,/visător de doi bani!"

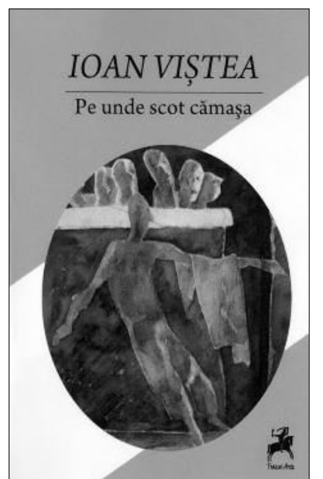
Moartea prematură a visului şi a tuturor iluziilor ţine la autorul volumului *Pe unde scot cămaşa* (cu un uluitor nivel al semnificaţiilor metaforei) de calamitatea istoriei… De inacceptabila calitate de martor tăcut, fie şi în burta mamei, la drama unor oameni pe care regimul democrat popular, pentru agoniseala muncii lor, i-a strâns cu duba şi i-a aruncat în temniţă; de vinovata tăcere pe care o naţie întreagă a păstrat-o când comuniştii le-au pus costum de zeghe şi cămaşă de forţă unui Brătianu, Voiculescu sau Noica. "Am tăcut, scrie Ioan Viştea în poezia intitulată *tăcerea* (!)/ când ruşii au intrat într-o vară în Praga,/ iar Palach s-a aprins, a ars ca o torţă/până ce a rămas din el un muc de om fumegând, am/tăcut./ am tăcut şi douăzeci de ani mai târziu,/când altă torţă umană făcea pârtie morţii în Poaina/ Braşov". Împotriva tăcerii întronate de la prezidii de ocupantul străin la moartea lui Stalin, şi după…, de ai noştri, ca un sac cu fundul cârpit, scrie autorul *Ţării bolnave* (2006) în aceeaşi poezie, "una-două, îmi dau şi astăzi în petic -/capabil cum sunt de revanşă, de asurzitoare tăceri,/mă trezesc că vorbesc ca o moară stricată./vorbesc şi vorbesc şi vorbesc./vorbesc în vânt, vorbesc contra vântului,/despic firul Ariadnei în patru cu vorba,/vorbesc din toate poziţiile,/ vorbesc de unul singur, cu umbra/şi adesea mă cert cu pereţii!".

Ca un ultim tribun al dreptăţii şi adevărului, Ioan Viştea scrie şi "vorbeşte" cu o ardentă pasiune o învolburată poezie politică totală, capabilă să înflăcăreze mulţimile în stradă şi să ţină treze, *în patria de opt metri pătraţi* a exilului interior, conştiinţa celor ce continuă să lupte cu monstrul cu mai multe capete al comunismului ceauşist devenit în România mai mult decât oriunde o *forma mentis.* Poezia de atitudine a lui Ioan Viştea este, de aceea, deopotrivă, o meditaţie asupra actualităţii politice imediate, cu toate tarele grave moştenite de la vechiul regim şi cu cu toate implicaţiile lor fenomenale şi psihologice, pe care, pe cale de consecinţă, le acuzăm; dar şi una asupra fatalităţii situaţiei istorice, sociale şi politice care friza absurdul şi paranoia în care românii s-au aflat în ultimile decenii… Pe acest background, poetul proiectează, în varii strategii, un spot de întrebări cu privire la propria-i condiţie de creator şi animal social, conştient de responsabilitatea şi rolul său intr-un angrenaj socio-uman. "bine, bine,/o să mă întrebaţi/pe bună dreptate,/de ce n-ai vrut tu,/să te încolonezi în marş/ca tot omu';/să fii şi tu în rândul lumii;/să-ţi sune sirena la 7,/imnul naţional la 12 noaptea;/apa în cap la plenare, de pildă.// ehei,/să fi avut şi tu/în buzunarul de la piept/ un carnet de partid/cu cotizaţia la zi şi ştampilă;/să termini studiile/ de ventilare a creierului/ începute în Imperiul Orbirii;/să încărunţeşti, şă-ţi cadă ochelarii/pe vârful nasului la o şcoală de ţară;/să te uiţi pe gaura cheii;/să-ţi fi dat în primire vecinii;/să fi turnat şi tu la organe/prostii, baliverne, poveşti./ (deh, căieşte-te, n-ai s-ajungi/niciodată poet laureat)// apoi,/de ce nu ţi-a plăcut/să-ţi zică cunoscuţii/tovarăşu-n sus, tovarăşu-n jos;/să sfârşeşti cincinalele/ cât ai bate din palme;/în loc de vreo maşină/ să dea solemnitatea peste tine/ în plină stradă/şi-n faţa imposturii, omule,să nu fi avut niciun dinte?.../(e clar, n-ai să ajungi/niciodată poet laureat)// dar voi, întrebaţi-mă,/întrebati-mă;/jupuiţi-mi/până la capăt,/până la ultimul nerv,/până la ultima fibră/trecutul (*pe bună dreptate*)". Dacă admitem, după cei vechi, că poezia este ea insăşi, în mod sublim, răspunsul celor mai grave şi dramatice întrebări ale fiinţei, înţelegem atunci şi natura răspunsului unui creator animat de o exemplară conştiinţă literară precum Ioan Viştea.

Poet mai înainte de toate, când scârbit de imondicele prezentului, aripile-i obosesc să lopăteze împotriva valurilor de perdiţie, Ioan Viştea alege pentru a se exprima în Agora arma pamfletului civic. *Zidul de după zid, Canalia politică, Ţaţa incotrocenită, Bădăranul de apă dulce , Dragă Stolo, Flutur pe o lampă chioară, Scurt îndreptar de parvenire, Sulfina Barbu, o Ana Pauker băsistă, Un kapo în robă* sunt numai câteva titluri care constituie tabla de materii a volumului *Insectarul portocaliu* (titlul spune totul !) apărut în 2012 la Editura *Limes*. "Vituperările nu sunt simulate, scria într-un cuvânt însoţitor Ovidiu Pecican, şfichiul lor se simte din plin. Expresivitatea literară a lui Ioan Viştea le derobează de orice accesorii baroce, trăgând din plin, fără pardon".

Apărut în acest an la aceeaşi editură şi lansat aproape simultan pe piaţa literară cu *Pe unde scot cămaşa* - obiectul cronicii de faţă -, volumul de pamflete şi "reportaje" *Varză de Bruxelles* este expresia literară şi politică a imensei tristeţi a unui eurosceptic privind tratamentul şi atitudinea faţă de România şi cetăţenii ei a structurilor din vârful Uniunii Europene de la ora de faţă. În marea lor majoritate articolele au apărut în "cotidianul.ro", condus de Cornel Nistorescu, fiind inaugurate de trei *scrisori deschise* adresate, una, direct Europei, alta lui Jose Manuel Barroso, preşedinte al Comisiei Europene şi "unul dintre principalii artizani ai tensiunilor politice şi sociale din ţara mea"; ultima, intitulată "Scrisoarea a III-a", unui bineştiut "marinar eşuat". Lăudându-le în egală măsură pentru frumoasa turnură a frazei şi pentru conţinutul ideatic (nemaivorbind de curajul şi precizia "tragerii la ţintă"), las cititorului plăcerea de a le parcurge cu toată luarea aminte, adăugând doar amănuntul că ele se adresează mai ales celor 7,4 milioane de votanţi cu ţara din 29 iulie 2012!

Ca un ultim tribun al dreptăţii şi adevărului, Ioan Viştea scrie şi "vorbeşte" cu o ardentă pasiune o învolburată poezie politică totală, capabilă să înflăcăreze mulţimile în stradă şi să ţină treze, *în patria de opt metri pătraţi* a exilului interior...

Ioan Viştea,
Pe unde scot cămaşa,
Editura *Tracus Arte,* 2013

cronici

Petru Pistol

Fidelitatea clasicismului

În aşteptarea unui tratat de *Limba latină primară*

„… limba traco-geto-dacă – limba latină primară – a fost rod al simbiozei dintre limba pelasgă şi limba tracă, iar limba latină clasică derivă tocmai din această limbă latină primară, limba traco-geto-dacă, ce o vorbeau geto-dacii, şi nu invers”.

Aşadar:

limba traco-geto-dacă = limba latină primară (provenind din simbioza *limba pelasgă – limba tracă*);

limba latină clasică este fiica celei da la pct.1;

„şi nu invers”.

Cum „invers”? Adică limba de la pct.2 ar fi mama limbii de la pct.1? Cine a spus că limba latină clasică ar fi mama limbii traco-geto-dacice?

Fragmentul de mai sus este cules dintr-o carte prezentată într-o revistă de cultură. Citām, în continuare, din prezentarea însăşi, intitulată „O carte incitantă”: „Incitant, nu ? Oare ce am învăţat noi la istorie în perioada anterioară lui decembrie 1989? Că limba română s-a format din simbioza dintre limba latină a cuceritorilor romani şi limba pe care o vorbeau dacii cu influenţele ulterioare ale limbii popoarelor migratoare ce s-au succedat pe teritoriul ţării noastre”.

Oare (conector reluat de mai sus, argumentând nedumerirea) după decembrie 1989 în şcoală se vorbeşte altfel despre formarea limbii romāne şi a poporului român? S-a „clasicizat” cumva ideea că „Peleg, un urmaş al lui Noe, a pornit cu poporul său de pelasgi din sudul Sumerului şi s-a îndreptat spre Asia Mică, ajungând în Tracia unde din simbioza celor două limbi s-a născut limba latină primară”?

Rămâi *interzis* când te gândeşti câtă cunoaştere: istorie, ştiinţă a limbii (gramatică comparativă a limbilor indo-europene) etc. trebuie să dezvolte un astfel de proiect de gnoseologie etnică. Enciclopedismul, după un răstimp de minorat existenţial, revine autoritar.

Se va impune – bănuim – o revizuire a indo-europenisticii. Şi cât de greu se construieşte un specialist în acest domeniu… Despre profesorul de limbă sanscrită Vlad Bănăţeanu, de la Universitatea din Bucureşti, se spunea că ştie o duzină de limbi vechi. Legendă, nu om! Au mai fost apoi, la noi, Theofil Simenschy, venit de la Cernăuţi la Iaşi, Cicerone Poghirc, Lucia Wald, Dan Sluşanchi.

O nouă abordare a formării limbii române şi a poporului român presupune rafturi întregi de tomuri masive, savante, noi-nouţe, eforturi dăruite pe viaţă cutezătoarei idei, verificarea fiecărui cuvânt spus, cântărirea lui în cunoaştere, în ştiinţă. Pentru că, dacă până acum savanţii făcea asta din instinct, acum există avertismentul filosofiei: „Despre ceea ce nu putem vorbi trebuie să tăcem”, ca să nu *incităm* la „epidemii lingvistice” (Wittgenstein).

Bineînţeles că aceşti restauratori de istorie, greutatea argumentării stând pe factorul lingvistic, îşi vor găsi loc al neodihnei în studiul limbilor clasice, vor fi absorbiţi de dezvăluirile limbii latine, aşa cum Schliemann, negustor neamţ, umbla în căutarea Troiei (pe care a şi găsit-o) cu Homer sub braţ.

Pe aceştia îi vom afla, de bună seamă, la primul cântat al cocoşilor, pe scările instituţiei care guvernează destinul limbilor clasice în ţara aceasta, solicitând consolidarea statutului umanioarelor. Şi e perfect normal, pentru că, dacă nu ştim ceva, nu putem să vorbim despre acel ceva, filosoful recomandându-ne tăcerea. Hotarele limbii noastre vor fi limitate dacă limba, prin care lumea aceasta ni se dezvăluie, nu va forţa barierele cunoaşterii noastre: „Limitele limbii mele înseamnă limitele lumii mele” (Wittgenstein).

Să nu ne încânte, aşadar, cuvintele noastre, ci să le căutăm de adevărul lor. Să fim doar cărăuşii obscuri ai adevărului de la cuvânt la cuvânt.

Fiecare cuvânt va depune mărturie de ştiinţa lui. Altfel, cuvântul se înscrie limbajelor specioase, dirijându-ne *per ambages*. Mai mult, lipsiţi de bagaje, livrându-ne uşori cuvântului nostru, vom capitula în faţa lui, recunoscându-l, din lipsă de capital, drept *sacro-sancta scientia*. Cu cât ştiinţa limbii e mai mare, cu atât cuvântul e mai temperat, iar dezamăgirea mai mică. Dar dacă ştiinţa aceasta va fi nulă, ştergând deci barierele dintre ştiinţă şi neştiinţă, entuziasmul nostru nu va cunoaşte limite, căci „necunoaşterea îndeamnă la curaj”[1]. Medicamentul potrivit pentru o astfel de maladie lingvistică ar fi să consumăm zilnic un verb latinesc oarecare, la un mod, timp, diateză oarecare. Administrat astfel, precum un aliment, părintele medicinii se va bucura că i-am asculta sfatul[2].

E adevărat că necunoscutul e înzestrat cu putere de atracţie formidabilă. O recunoşteau şi romanii: „Tot ceea ce e necunoscut trece drept mirific”[3], dar exerciţiul cunoaşterii determină reflecţia, iar aceasta propune dozarea avântului chijotesc.

E condamnabilă încremenirea într-o formulă de cunoaştere a cărei singură virtute rămâne prinosul moştenirii: tradiţia. Te satură precum o mâncare, aceeaşi, reîncălzită la nesfârşit: *Occidit miseros crambe repetita magistros* (Iuvenal) – „Îi omoară pe bieţii profesori o varză reluată întruna”[4].

Ca să percepi cu adevărat gustul fructului cunoaşterii, se cuvine să fi simţit amărăciunea rădăcinilor acesteia[5]. Măcar preţ de o flexiune, acolo. Precum atunci când primeşti un bun gratuit, iar tu, ca să fie primit, oferi un bănuţ chezaş.

În situaţia *limbii latine primare* însă prezicem un tratat care să umilească tomurile neogramaticilor germani ori de alte naţionalităţi, să pulverizeze ştiinţa indo- europeniştilor, încât să spunem: *Cedite, neogrammatici, cedite indo-europenistae, nascitur nescio quid maius omnibus*![6]

Să nu ne sumeţim totuşi prematur. Ba chiar, pe certitudinile noastre inviolabile să lăsăm, ca din nebăgare de seamă, să cadă picătura îndoielii: dar dacă, undeva, nu e aşa?

În Ivan Evseev, *Dicţionar de simboluri*, Editura Vox, Bucureşti, 2007, parcurgem înţelesurile vocabulei *săgeată*, ca simbol al razei solare, al intuiţiei rapide, pătrunderii fulgerătoare. Într-un text din *Imaginea de nedescris a ştiinţei sacre*, de Dimitrie Cantemir, citim în acelaşi sens: „…punctul intelectual străbătând valurile minţii şi atingând nu ştiu cum momentul înţelegerii intelectuale, parcă mă prefăceam într-o săgeată cerească sau într-un fulger” (p. 28). Concluzia, confirmată de Gilbert Durand[7]: latinescul *sagitta*, „săgeată”, are aceeaşi rădăcină cu *sagire* – „a avea simţurile foarte agere, a pricepe repede”. Inexact, spune gramatica istorică a limbii latine. În *sagire* avem vocala *a* cu cantitate lungă, precum în familia limbilor indo-europene, pe când *a* din *sagitta* are cantitate scurtă. Neparticipând la o solidaritate lexicală datorită etimologiei lor diferite (indo-europeană *vs*. ne-indo-europeană), interpretarea rafinat elaborată se destramă.

Să ne luăm însă pe seamă: Durand este „unul dintre părinţii fondatori ai Imaginarului”, iar maxima stipulează: *Quod licet Iovi non licet bovi* – „Ceea ce îi este permis lui Iupiter nu îi este permis şi unui bou”. În contextul ştiinţei, minuscula greşeală este percepută drept *granum salis*, graţie stilistică, precum pentru analfabeţi literele – găuri negre în universul „cunoaşterii”.

Note:

1 *Amathía thrasos ferei*, spune, într-un discurs funebru, Pericle atenianul.

2 „Medicamentele voastre să fie alimentele voastre, iar alimentele voastre să fie medicamentele voastre” (Hipocrate).

3 *Omne ignotum pro mirifico*, Tacit.

4 Disperau profesorii de retorică tot ascultându-şi elevii cum repetă aceleaşi cuvinte.

5 Prelucrarea reflecţiei latineşti: *Radices litterarum amares, fructus dulces*.

6 Se aflase la Roma că poetul Vergiliu compune un poem de dimensiune epopeică, iar poetul Properţiu vestea: „La o parte, scriitori greci, la o parte, scriitori romani, se naşte ceva – nu ştiu ce – mai mare decât Iliada!”

7 „Săgeata, *sagitta*, n-are oare aceeaşi rădăcină ca şi verbul *sagire*, care înseamnă *a percepe rapid*, şi, etimologic vorbind, sensul propriu nu e oare concretizarea unui sens figurat?” (*Structuri antropologice ale imaginarului*, Univers enciclopedic, Bucureşti, 2000, p.134).

Florian Silişteanu

Din cana cu păsări

sunt avocatul cucului

sunt avocatul cucului priviţi şi dumneavoastră printre ierburi câte distanţe se ascund de parcă clopotul acesta iar bate un alt târziu dinspre pământ de parcă mama mea când nu era din calendar lipsea mereu duminica

mereu târziu mereu grăbit sunt condamnatul unui vis în care am murit în care gândul evada de dor de tine şi de dumneata un fel de înger fără avocat un fel de cântec necântat un fel de măr dar nemâncat offf Doamne un fel de altfel în om neîntâmplat

acum e linişte în tribunal se spală doar podeaua pe care stau judecătorii

nimic nu se mai poate face sunt sclavul care locuieşte - ntr-o absenţă

cândva am fost soldat cândva un orb din care a plecat

să vadă marea ...celălalt

litere

Remember

Toma Biolan

(1 septembrie 1941 – 18 iunie 2004)

Peisaj

Bate în tâmplă un ceas,
Ca-n turn de catedrală.
Încă o clipă, greu pas
Către marea de smoală.

Cer ridicat triumphal
Peste chircitul în vânt
Pom al durerii, pe mal,
Gheare spre el întinzând.

Carnaval

Pe sub lumini dansând, pe sub lumini
Ne vom petrece-ntruna mai străini.

Sub fiecare mască altă mască
Pe ochii arşi. Să nu se recunoască.

Ce lentă vremuire! Îngereşte,
Cu flori de carne albă viscoleşte.

Fulguire

Chip vioriu, cum mai cuprinzi
Coclită apă din oglinzi?
Ce lumânări, ca de zăpadă,
În candelabrul stând să cadă,
Cât timp adânc strâns pe tăcute
În orologiile mute!
Săgeată-n pulpă, sângerie,
La cerbul din tapiserie.
Văl de mireasă cu flori rare,
Blajină, veşnică ninsoare –
Fulguie somnul în neştire
Prin melancolice clavire.

Ardoare

De-mi stă cerul curmeziş,
Tot îl trec târâş-grăpiş;
Vânt sau ploaie de m-ar bate,
Urc din spiţa lui Ipate.
Îndemnând mereu din pinten
Până-n crugul lui Arminden.
Duh al soarelui, tu ţine-mi
Armăsar cu nouă inemi,
Numai cât m-arunc în şa,
Bruma-n pajişti când ar da.
Apoi, bunule, mai dă-mi
Cheia celor şapte vămi,
Să nu ştie când cobor,
Ochi ursuz – de muritor.

Floare de gheaţă

Cum se izbeşte, bezmetic, ca un fluture,
luna în geamul meu luminat,
pe când îmi zugrăvesc nopţile –
ici un balaur tânjind
după Sân'Gheorghe al lui,
dincoace alt balaur –
şi el în răstrişte –
(tare mai simte nevoie de suliţă)
dincolo lighioane peste lighioane
grăbind către Judecata-de-apoi –
acu, acu, se-nchide!

Cum stă să se topească şi luceafărul –
floare de gheaţă atingîndu-mi obrazul!
Dar fata de crai chemând în vis,
dar împărăţiile de sub mări
şi din văzduhurile fără fund,
dar adormiţii pe sub ţărână
beţi de vinul negru-al adâncurilor
şi răsuflarea aşezându-li-se, rouă
pe genele iubitei – flori închise?

Bucură-te-n tihnă de toate,
n-ajung furtuni până la tine,
livadă a mea mirosind curat
a seminţe în încolţire
şi a flori de măr
şi a fructe căzând în voie –
unde şi astăzi, mirat, cîntă cucul
ca-n cartea ferfeniţă, de Citire.

Colocviile Argeşului

Sincer ? sau nu…

Magda Grigore

Cu toţii apreciem sinceritatea, ea nu te schimbă, nu te modifică şi nu te compromite. Pentru orice om de caracter face parte din buchetul calităţilor necesare. Sinceritatea este un principiu activ al gândirii, o dimensiune structurală care *înfrumuseţează* şi, în egală măsură, poate fi privită ca o valoare individuală şi generală. Echivalează cu *buna- credinţă* în faţa oamenilor, a întâmplărilor, a izbânzilor şi chiar a eşecurilor, se aseamănă cu o bijuterie care străluceşte şi împrumută lumină din sclipirea sa, chipului care o poartă. Este complexă şi dinamică, aşa cum este şi personalitatea umană. Kant spunea că ea *pune în valoare tot ceea ce este mai frumos în om*. O recunoaştem după coerenţă, transparenţă şi armonie. Izvorăşte din francheţe şi ignoră/anulează prefăcătoria, fariseismul, perfidia, făţărnicia, duplicitatea. Omul sincer spune întotdeauna ce gândeşte, ce simte, ce poate şi ce aşteaptă. Prin tot ceea ce face argumentează/ construieşte/apără adevărul. Cine este sincer, înseamnă că s-a împrietenit cu adevărul. Filozofia ne arată că cele două concepte interacţionează, sunt direct proporţionale, iar psihanaliza le atribuie deopotrivă roluri în sondarea personalităţii, în efortul de autocunoaştere. Totuşi, adevărul trebuie spus cu măsură, în condiţii de siguranţă, în contextele în care este bine primit, atunci când nu răneşte şi nu are consecinţe dramatice. Să fie adevărat ce spui şi ce faci, iar prin atitudinea onestă să ajuţi adevărul să se păstreze la suprafaţa *spumelor trecătoare*. Însă prin relativitatea lui, prin subiectivitate şi uneori prin *multiplicitate*, adevărul lasă loc interpretării şi/sau minciunii. J. A. Barnes, în *Sociologia minciunii* (Editura Institutul European, Iaşi, 2005), afirma cu umor că *a minţi este pentru oameni un obicei care datează de multă vreme şi nu o lamentabilă inovaţie de ultimă oră*. El afirmă că *întâlnim minciuna în toate sectoarele vieţii de zi cu zi alături de o egală răspândire a preferinţei pentru adevăr*. Minciuna este abordată ca *o parte a mecanismului de supravieţuire*, spun *autorii securităţii psihologice*, ea poate fi inofensivă sau constructivă. Sunt cazuri în care încurajează, salvează, motivează şi, chiar dacă sună paradoxal, rezolvă. Psihologii cred că a minţi *este un mecanism mental aflat la baza evoluţiei umane*. Un specialist de la Universitatea Massachusetts afirma că *este vorba de un mecanism atavic, care se află la baza evoluţiei omenirii şi este similar în lumea animală, dar omul este cel care l-a umanizat (prin liberul arbitru, creativitate şi răutate), eliminându-l ca automatism*. Alţi câţiva cercetători germani din zilele noastre şi-au propus să realizeze câteva studii simple *de onestitate*, folosind un sistem aleatoriu de generare a numerelor de telefon care a selectat un grup semnificativ de persoane întrebate dacă practică mai mult sinceritatea în propriul cămin, decât în afara lui. Deşi au încercat să mituiască participanţii pentru obţinerea unor *răspunsuri dirijate*, experienţa a relevat faptul că cei mai mulţi participanţi preferau să spună adevărul (doar) *în propria lor casă*. Dacă în viaţa privată fiecare, se pare, are nevoie de *ora lui de sinceritate*, în viaţa socială însuşirea aceasta se estompează, se adaptează la situaţie, face slalom printre intenţii, reacţii, interese etc. Să fii sincer *în agora* nu este neapărat o calitate, uneori acest lucru deranjează, răneşte, provoacă suferinţă. Unii se amuză asemănând minciuna cu *medicamentele*, pentru că trebuie administrată când trebuie, *corect* şi cu prudenţă. Societatea obligă la diverse scheme de protecţie, la sisteme de supraveghere a eului, la expectative vigilente în relaţiile cu semenii. Sinceritatea se comportă ca o sabie cu tăiş subţire pe care trebuie să ştii s-o mânuieşti mereu cu mintea limpede, să-ţi deschidă calea, dar să nu rănească pe nimeni. Poate că minciuna este cu adevărat o boală a societăţii şi nu a individului/individualului. Politicianul nu este sincer, jurnalistul nu este sincer, comerciantul nu este sincer, vameşul nici atât. Istoria nu este sinceră, justiţia nu este sinceră, uneori nici măcar arta. Se poate spune că din punct de vedere social, sinceritatea este o înălţime periculos de escaladat, iar *alpiniştii sociali* ai momentului preferă căile ocolite. Cei mai sinceri (a)par copiii şi nebunii, fiecare în lumea lor rămânând fideli sincerităţii. Cassandra, în mitologie, prezicea viitorul Troiei *în van*, iar în literatură s-a vorbit despre *complexul Cassandrei*, cu trimitere la cel sincer în care/pe care însă nu-l (mai)crede nimeni. Azi mitul se pare că a migrat în social cu efecte devastatoare la nivel interuman. Dacă eşti sincer, pierzi, iar acest lucru se probează cu uşurinţă în diversele sfere. Domeniile de activitate au cerinţe specifice asupra sincerităţii, iar sociologii folosesc în discuţii sintagma prudentă de *abilitate socială*, chiar şi când vorbesc despre *sepiile umane*/sociale. Octavian Paler îşi explica degenerescenţa relaţiilor sociale prin *progresul tehnologic care determină întotdeauna un regres spiritual. Iar regresul spiritual este de fapt un regres moral, un regres faţă de aproapele nostru. Tehnologia este de multe ori un efect al eşecului relaţiei dintre oameni*. În schimb, analiştii caracterologi o apreciază pentru că inevitabil cucereşte. Oferă încredere, promite siguranţă, generează bucurie. Ne place să spunem deschis ce simţim, ce şi cum gândim, cel puţin persoanelor de certă încredere. Unii cred că sinceritatea se învaţă, alţii cred că este exclusiv nativă. Orizontul sincerităţii este însă unul generos, ozonat, fertil.

Trebuie să ştim totodată că absenţa ei dăunează caracterului, îl corupe, îl viciază. Ca o parafrază călinesciană, putem spune că *sinceritatea este în primul rând o datorie a individului faţă de el însuşi*. Apoi, dacă eşti obişnuit să fii sincer cu tine, reuşeşti să fii şi cu ceilalţi. Armonia dintre fapte şi vorbe în propria ta viaţă, face posibilă armonia ta cu celălalt şi, în extensie, cu ceilalţi. *Sinceritatea ta*, spunea Eliade, *nu se verifică prin tine, ci prin celălalt, pentru că eşti sincer dacă nu ascunzi nimic.* Din perspectiva psihologiei comunicării, cei care recurg la nesinceritate sunt *cei cu o rezistenţă minimă la stres, cu o nelinişte accentuată, nervoşi şi de asemenea cei înclinaţi spre săvârşirea unor fapte antisociale* (Ivan Ognev/Vladimir Russev), iar gravitatea nesincerităţii se măsoară în funcţie de consecinţele generate. Cei care nu sunt sinceri vor să construiască o altă imagine despre ei înşişi. Cei care sunt sinceri, se mulţumesc cu ei înşişi.

Ca să evaluăm propriul nostru nivel de sinceritate trebuie să luăm în calcul cele două planuri ale conceptului: planul orizontal/ relaţional, dar şi cel vertical, pentru că sinceritatea are întotdeauna un martor – Dumnezeu, aşa că este obligatoriu să fim sinceri măcar în rugăciunile noastre. Teologii spun că *El a fost sincer* şi *ni Le-a făcut cunoscute pe toate ale vieţii, câte sunt*. Sinceritatea a rămas pentru mulţi, din păcate, doar o valoare din *Decalog* şi nu un atribut al caracterelor formate/integre.

Însă, chiar dacă nu există la modul absolut, sinceritatea trebuie să-şi facă loc în vieţile noastre fiindcă ea are abilitatea să reglementeze adevărul şi raporturile corecte dintre oameni. Emil Cioran afirma că *ochii omului văd în exterior ceea ce îl frământă în interior*, aşa că fiecare trebuie să-şi propună în raporturile lui cu lumea, un fel de ofensivă delicată a propriei sincerităţi. Fiecare *în timp real* sau, altfel spus, cât timpul *mai are răbdare*.

...adevărul trebuie spus cu măsură, în condiţii de siguranţă, în contextele în care este bine primit, atunci când nu răneşte şi nu are consecinţe dramatice. Să fie adevărat ce spui şi ce faci, iar prin atitudinea onestă să ajuţi adevărul să se păstreze la suprafaţa *spumelor trecătoare*.

Aurel Sibiceanu

Glorioșii ani ai ratării

„SUBȚIRE TRECERE" ION POPA ARGEȘANU – UN BOEM DRUMEȚ ÎNTRE EROS ȘI AGAPE

...poetul se afla într-o perpetuă stare de îndrăgostire, devenind, astfel, victimă sigură și suculentă a gurii târgului, a prietenilor și neprietenilor. Fostul său coleg de facultate, profesorul Ion Popa, Popicu de la Bascov, cel care își semna producțiile literare cu antonimul poetului „oficial și emblematic", adică Ion Popa Neargeșanul, era cel mai ingenios și caustic în tăbăceala stilistică pe care i-o administra poetului încăierat de tremuriciul amorului!

Despre poetul Ion Popa Argeșanu am scris puțin, în treacăt… S-au scurs aproape doisprezece ani de la trecerea lui la cele veșnice, ani de uitare întreruptă de pomeniri și omagieri făcute de câțiva prieteni și iubitori ai scriiturii sale… La soroace creștine și nu numai, Marin Ioniță, Dumitru M Ion, Mihai Golescu, Gheorghe Păun ori soții Viviana și Aurel Ilea îl pomenesc pe poetul strămutat din lumea asta, la doar 60 de ani și 6 luni, în anul 2001, decembrie, spre final…

Poetul Ion Popa Argeșanu a fost una dintre cele mai proeminente figuri ale boemei piteștene, una destul de controversată, atât în timpul vieții, cât și după marea plecare. Pe seama lui au circulat multe „legende urbane" – unele favorabile, altele insinuante, chiar grotești, și mai toate legate de viața amoroasă a personajului veșnic îndrăgostit de câte o femeie bine întocmită de Bunul Dumnezeu !

L-am cunoscut în vremea când eram adolescent - eu aveam 17 ani, poetul avea 30. M-a apropiat cu delicatețe și căldură. Era un bărbat aproape înalt, cu fața măslinie, luminată de ochii sfredelitori, negri, încadrată de părul purtat mereu lung, nonconformist. În copilărie sau adolescență, Ion suferise un accident, în urma căruia rămăsese cu un gheb în spate, gheb care l-a făcut subiectul multor glume, unele frumoase, altele neobrăzate. Cu toate astea, poetul se purta normal, nu le ținea pică celor care-l ironizau din pricina infirmității; la un moment dat apăruse în Târg o anecdotă pe seama acesteia, scornită de un prieten, nu-mi mai amintesc bine cine a fost autorul drăciei simpatice. Anecdota suna cam așa: „Știți care-i culmea „Cântării României "? Să-l critici pe Ion Popa Argeșanu și el să se îndrepte !" Anecdota i se trăgea și de la poeziile patriotice, cam multe, pe care le publica prin te miri ce publicație. Cândva i-am reproșat această angajare în pletora de slăvitori ai partidului comunist, așa cum și alți amici comuni i-au reproșat. De fiecare dată ne dădea o explicație pe care o acceptam destul de greu: „Măi, băieți, eu vin de la țară, dintr-o familie numeroasă, suntem 12 frați. Am un serviciu mărunt, în administrația Casei Corpului Didactic, scriind bazaconiile astea mă pun la adăpost, mai deschid și eu niște uși, să-mi ajut frații și prietenii. Ce știți voi, trăim într-o lume cretină. Apoi, mai am un folos, rahaturile astea de poezii mă ajută să scot cărțile cu poezie adevărată! Și mai este ceva: Partidu' plătește bine, de ce aș arunca cu pâinea pe jos?!" Actorul Cristian Tutză avea obiceiul să-i zică lui Ion, ori de câte ori acestuia îi apărea câte o osana pentru Partid: „Ioane, Ioane, iar ai dat o dezmințire că nu ești poet de cafenea, ci de curte!" Uitam repede de acest nărav, mai ales pentru că mai vârstnicul nostru camarad ne trata ca pe egali ai lui, ne susținea când aveam lecturi în cenaclu – adesea citeam lucrări îndrăznețe, interpretabile, care ne expuneau criticilor necruțătoare, aduse nouă de adevărații îndoctrinați. Unii au uitat toate astea, alții, deși martori la apărarea ce ne-o lua Argeșanu, se prefac a nu ști nimic.

Ion Popa Argeșanu scria o poezie cu tușe romantice, recuzita sa lirică era de sorginte vădit cronicărească, voievodală, adesea prea abundentă în valtrapuri lexicale. Temele predilecte i-au fost iubirea și istoria noastră romantică, din care plămădea elegii cu frumuseți de filigran. Îl mai inspira și baștina-i, vecină cu Domneștile Curți ale Argeșului. În poezia erotică încerca să prindă energia dezlănțuită a erosului, s-o convertească prin meșteșugit scenariu liric în iubire agapică, ca dar pe care îl face divinitatea umilului scrib.

De multe ori am făcut cu Ion ample călătorii imaginare în trecut, plimbându-ne pe străzile vechi ale Piteștilor, ale Curții de Argeș, ori ale Câmpulungului, în care avea o casă modestă. Adesea participa la discuții și poetul Gheorghe Tomozei, pe care l-am cunoscut grație lui Ion. Ei bine, în astfel de rare întâlniri, prea rare, Doamne, Prințul Tom ne răsfăța cu erudiția sa în ale voievodalelor vechimi. Avea informații uluitoare despre poezia orfică, pindarică, despre Hermes Trismegistus, zeul cunoașterii secretelor divine, și despre esotericele școli ale lui Pitagora și Aristotel, precum și despre textele sacrosancte ale Evului Mediu. Tot de la Tomozei am aflat multe despre masonerie și societățile secrete, despre ocultism, despre maniheism și catari. Cu timpul, dezlegat de orice reticență,

Tomozei ne-a dezvăluit multe dedesubturi ale lumii literare și politice de la noi, de la el am aflat de Grupul Bilderberg, Comisia Trilaterală și implicările acestora în destinul omenirii. Tom era o adevărată enciclopedie, povestea cu un șarm imperial și cu toate că făcea dese paranteze de fiecare dată făcea încheieri magistrale. Singurul ins care îl depășea pe Tomozei, în materiile pomenite, a fost marele cărturar Cezar Baltag.

Cum spuneam, poetul se afla într-o perpetuă stare de îndrăgostire, devenind, astfel, victimă sigură și suculentă a gurii târgului, a prietenilor și neprietenilor. Fostul său coleg de facultate, profesorul Ion Popa, Popicu de la Bascov, cel care își semna producțiile literare cu antonimul poetului „oficial și emblematic", adică Ion Popa Neargeșanul, era cel mai ingenios și caustic în tăbăceala stilistică pe care i-o administra poetului încăierat de tremuriciul amorului! Popicul este cel mai în măsură să facă ceva evocări în materie și sper că va găsi un răgaz pentru a schița mai bine personajul.

În anul 1985, prietenia mea cu Ion Popa Argeșanu a luat o nouă turnură, datorită unei întâmplări care m-a speriat și emoționat deopotrivă. Intrasem cu Ion într-o alimentară din centrul orașului, să cumpărăm o sticlă de vin. Ne îndreptam spre „casă" și Ion a văzut un bătrânel de la țară, așezat cuminte la coadă la mezeluri. Omul era îmbrăcat sărăcăcios, după minteanul vechi, de dimie, era un muntean. „Uite, îmi zice, uite cum a ajuns românul… Nu-și poate tăia vita lui, porcu' lui, că trebuie să le dea statului. Țăranul a ajuns cerșetor, Aurică, vai de păcatele noastre…" Ca și mine, Ion crescuse la țară și nutrea pentru țărani o dragoste profundă. Ajuns în dreptul vânzătoarei, bătrânul a cerut „o litră" de salam, dar aceasta l-a repezit cu obrăznicie pe bietul om: „Du-te, mă, la tine la Cuca Măcăi, veniți toți trențăroșii după salam, după carne, după aia, după ailaltă. Mai tăiați-vă, dracu' și găinile, nemâncaților!" Ion s-a încruntat, a pornit, valvârtej, spre galantarul cu mezeluri și i-a tras vânzătoarei un perdaf vitriolant. Din senin a apărut șeful alimentarei și a început să tragă de poet, cu brutalitate. Am sărit să calmez tărășenia, dar obrăznicia parlagiului pe post de șef m-a scos și pe mine din sărite. Încercam să-l scot pe Ion din mâna acestuia când, la rându-mi, m-am trezit înhățat de doi milițieni, în vreme ce Ion era preluat de doi soldați aferenți patrulelor. Am fost „umflați" amândoi și duși cu o mașină ARO la miliția municipiului. Am fost „depuși" într-un arest. Peste câteva minute am fost duși în biroul unui plutonier care ne-a luat la întrebări despre cele petrecute. Am povestit eu totul, în vreme ce Ion privea în gol, cu maxilarele încleștate – i se zbăteau mușchii feței și mă temeam să nu pățească ceva; pe drum icnise de câteva ori și își frecase pieptul în dreptul inimii. După ce am terminat relatarea, plutonierul ne-a privit lung și ne-a zis, spre surprinderea noastră, cu glasul stins: „Sunteți liberi și vă rugăm să ne iertați pentru deranj." Ne-am ridicat, i-am dat omului binețe și am plecat îngândurați. Ajunși în intersecția străzilor Războieni, Exercițiului și Mircea Vodă, ne-am oprit și ne-am privit cu oarece spaimă – abia acum ne dădeam seama ce ni s-ar fi putut întâmpla dacă am fi dat peste un milițian „habotnic".

Totul mi se părea absurd, fără sens, fumam liniștit, fără să pot trece cu gândul de la cele întâmplate. Ion era tot pierdut în gânduri, incapabil să propună ceva, să ne urnim din loc. „Pentru ce mai scriem, Ioane, îl întreb retoric, pentru cine … " După mai multe minute de descumpănire, mi-a zis: „Hai și cu mine, trebuie să trec pe la cineva, să las ceva și apoi mergem la Ceainărie, să ne revenim cu o cafea." Am mers pe strada „Matei Basarab" și Ion s-a oprit în dreptul unei case mici, cu o singură cameră și o săliță, cunoscută prea bine de mine. „Așteaptă-mă aici, mi-a zis, împingând poarta micii curți, vin imediat." Acolo locuia un bătrân trecut prin închisorile comuniste, Elie Djuvara, văr de-al doilea cu Neagu Djuvara, bătrân pe care-l cunoșteam bine, grație lui Stelu Georgescu, zis Tedi, despre care am mai făcut vorbire. Elie făcuse 9 ani de pușcărie politică, doar pentru faptul că fusese economist în aparatul tehnic al Guvernului Antonescu. Ion s-a întors peste câteva minute și i-am spus că știu cine este bătrânul pe care l-a vizitat scurt. Asta l-a bucurat și mi-a spus, cu modestie, că trece pe la bătrân de câteva ori pe an și îi lasă 4-5 sute de lei, că are pensie mică. După această întâmplare, Ion m-a trimis chiar pe mine să-i duc bani, bătrânului, când afla că am drum la Tedi, cu care mă vedeam foarte des. Din acea zi, relațiile mele cu Ion au fost altele, mult mai strânse. Curând aveam să aflu că și el intrase în „colimatorul" Securității. Despre asta și multe altele – în numărul următor. Cu documente de arhivă, evident, pentru a-i îngândura puțin pe scepticii care înainte de 1989 s-au revoltat copios în baie, după plecarea soției la slujbă.

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Actualitatea idealului înţelepciunii

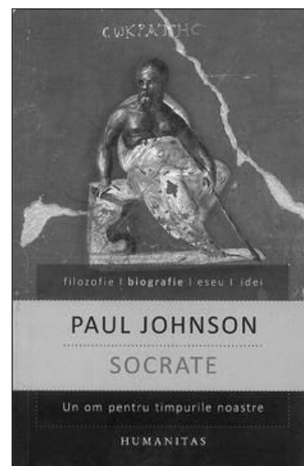
Întrebarea la care-şi propune să răspundă Paul Johnson în *Socrate. Un om pentru timpurile noastre* (trad. de Liliana Donose Samuelsson, Ed. *Humanitas,* Bucureşti, 2013) este chiar aceasta: ce-ar mai putea spune Socrate, filosof atenian mort în 399 î.Cr. unui om al secolului XXI? Problema, ca de altfel şi răspunsurile, vin în răspăr cu mentalitatea curentă orientată în special pe trăirea prezentului şi spre viitorul conceput fie cu îngrijorare, uneori apocaliptică, fie la modul utopic – paradisiac. Şi totuşi, iar acesta este deja un prim răspuns general, dacă ştim să vedem cum trebuie printre oamenii trecutului putem întâlni modele de umanitate autentică încă valabile pentru noi cei dotaţi cu toate ustensilele hipertehnicizate; ba poate tocmai de aceea cu atât mai relevante.

Socrate, ştie aproape toată lumea, n-a scris nimic, ceea ce nu l-a împiedicat să fie poate cel mai influent filosof din toate timpurile. De unde provine această forţă iradiantă în condiţiile în care sursele cunoaşterii personalităţii şi gândirii sale sunt puţine şi nu ne pot oferi decât o imagine indirectă? În principal ele sunt două: Xenofon, care-l evocă fără să-l fi înţeles prea bine în *Memorabile* şi Platon, care, susţine autorul, a ajuns treptat să-i deformeze gândirea. Paul Johnson insistă mult asupra diferenţelor dintre maestru şi marele său discipol. Principala deosebire este că Socrate iubea în primul rând oamenii şi nu ideile pe când la Platon lucrurile stau exact pe dos. De aici rezultă altele – la un moment dat găseşte zece deosebiri – precum cea dintre spiritul democratic manifestat în practicarea filosofiei de către Socrate care, aşa cum a spus Cicero, "a fost cel dintâi care a coborât filosofia din cer şi a aşezat-o în cetate, a adus-o în casele oamenilor şi a pus-o să cerceteze viaţa lor de zi cu zi, moralitatea, cele bune şi cele rele" şi spiritul elitist – aristocratic platonician. De pildă, Socrate, aşa cum îl înţelege autorul englez, n-ar fi fost niciodată de acord cu utopia din dialogul *Republica*, considerată de unii filosofi prototipul oricărui sistem de tip totalitar. De alfel, începând cu *Republica*, Platon îşi creează un Socrate după chipul şi asemănarea sa, numit cu umor specific britanic, Platsoc. Însă, orice s-ar spune, fără dialogurile platoniciene ce-l au ca protagonist pe Socrate, autentic sau hibrid, influenţa sa asupra istoriei gândirii nu ar fi existat. În special din dialogurile de tinereţe ale lui Platon reiese cu claritate metoda socratică, numită şi maieutică, un fel de a ajuta să se nască adevărul în celălalt, dar care într-un sens mai larg poate fi înţeleasă ca dorinţă de a afla ce gândesc ceilalţi, determinându-i să-şi exprime cât mai clar gândurile. De aici insistenţa lui Socrate pe definirea termenilor unei discuţii, precum şi dezinteresul pentru concluzii definitive. Paul Johnson distinge între două tipuri de gânditori: unii te învaţă ce anume să gândeşti, alţii cum să gândeşti. Socrate face parte, evident din a doua categorie. Scopul discuţiilor sale cu tinerii pe străzile Atenei sau în Agora era de a-i determina să gândească pe cont propriu. Drept care, el punea la îndoială majoritatea evidenţelor unanim acceptate încercând, ajutat de celebra-i ironie şi de umor, să le demonstreze neadevărul. Aceasta, cu convingerea că la adevăr se ajunge greu şi foarte rar. În ceea ce priveşte simţul umorului care, aşa cum spunea un scriitor modern (Henry de Montherlant) lipseşte democraţiilor, era necesar, scrie Johnson, "ca o chintesenţă a unei rafinate împărtăşiri de idei şi sentimente". Numai că această dorinţă de comuniune n-a fost percepută decât de cei care-l iubeau pe Socrate, pe când restul a receptat "lupta împotriva evidenţelor" purtată peste tot de el ca pe o subminare a consensului necesar funcţionării democraţiei şi o corupere a tineretului. Aceasta şi opinia că ar fi introdus zei noi în cetate au fost principalele capete de acuzare în procesul prin care democraţia proaspăt instaurată după domnia celor 30 de tirani l-a condamnat la moarte în anul 399 î. Cr. În ceea ce priveşte acuzaţia de fond, privitoare la subminarea consensului, cred că ea rezumă riscul peren al gândirii, indiferent de regimul politic: o gândire vie nu are cum să nu deranjeze puterea, ca de altfel şi simţul comun pe care de fapt aceasta se bazează. A doua acuzaţie era la fel de nedreaptă – deşi după Hegel la fel de îndreptăţită – ca şi prima: Socrate, respecta zeii Atenei, dar, în plus el se considera investit cu o misiune de un zeu (Daimonul), motiv pentru care Paul Johnson îl consideră monoteist. Misiunea sa era de a afla căile prin care oamenii pot fi făcuţi mai buni. Or, ideea sa centrală era că o cunoaştere reală a virtuţii este sinonimă cu practicarea ei, deci cu înţelepciunea, răul provenind din necunoaşterea binelui, din ignoranţă. "Cunoaşterea, virtutea şi înţelepciunea, scrie autorul, erau intim legate, iar obiectul iscodirii lui – de sine şi a celorlalţi – era tocmai explorarea acestor legături". Interesul filosofului atenian s-a concentrat cu predilecţie asupra dreptăţii în legătură cu care a formulat legea morală absolută, deci opusă oricărui relativism, că un om drept face bine prietenilor, dar şi duşmanilor. Formulată negativ ea spune că: e mai bine să suferi o nedreptate decât să o faci. Apropierea de Iisus Hristos nu-i scapă lui Paul Johnson – autor al unei cărţi despre Iisus – deşi este conştient de deosebirea uriaşă dintre Dumnezeu întrupat şi filosoful ce-şi recunoaşte propria ignoranţă, fapt care-l apropie de marea virtute creştină a smereniei.

Tocmai de aceea a fost considerat de Apollo cel mai înţelept dintre oameni. O astfel de lege morală absolută poate părea o abstracţie inaplicabilă şi totuşi, spre deosebire de relativismul dizolvant ea a avut, chiar datorită lui Socrate, consecinţe inclusiv pe plan politic. Astfel, în anul 427 î. Cr., Adunarea poporului, principala instituţie din Atena ia hotărârea să-i ucidă pe toţi bărbaţii din Mytilene, o cetate din insula Lesbos care colaborase cu duşmanii, iar femeile şi copiii să fie vânduţi ca sclavi. Socrate reuşeşte, cu mari dificultăţi să schimbe în ultimul moment opinia atenienilor, astfel încât planul iniţial n-a mai fost pus în aplicare. Renunţarea la legea revanşei, a răzbunării, la care i-a convins prin argumentele sale pe atenieni, "a fost cel mai important eveniment de ordin practic al vieţii de filosof a lui Socrate. Şi implicit unul din evenimentele cele mai de seamă din toată istoria filosofiei". Al doilea eveniment, ce poate fi privit tot ca o consecinţă a legii morale absolute a lui Socrate a fost condamnarea sa la moarte "unul dintre cele mai mari evenimente de ordin moral din istoria Antichităţii". Pornind de la mărturiile despre procesul şi moartea lui Socrate, consemnate de Platon în *Phaidon* şi *Apologia lui Socrate*, Paul Johnson scoate în evidenţă consecvenţa filosofului cu propriile principii. Fidel rigorismului său moral acceptă să bea cucută şi să moară, deşi putea să fugă, decât să-şi renege crezul de-o viaţă. De aici extraordinarul său curaj în faţa morţii, de care dă dovadă şi pe câmpul de luptă. Comportamentul drept conferă curaj, iar "Socrate, concluzionează autorul, întemniţat preferând să moară pentru dreptul de a-şi exprima opinile ne oferă o imagine eternă a filosofiei".

Aici se află, poate, răspunsul la întrebarea legată de influenţa covârşitoare pe care a avut-o Socrate, filosof care n-a lăsat nici o operă scrisă, până astăzi. Eu cred că el ilustrează pregnant ideea filosofiei ca iubire de înţelepciune (înţelesul etimologic). Prin viaţa sa, Socrate, "personificarea filosofiei" a dovedit că înţelepciunea, pe care de fapt nici un om nu o poate deţine, căci înţelepţi sunt numai zeii, dar spre care fiecare om ar trebui să tindă, nu este o platitudine sau ceva sterp şi arid, ci un mod de viaţă prin care se urmăreşte armonizarea diverselor facultăţi şi funcţii ale omului cu Absolutul şi cu societatea: trupul şi sufletul, cunoaşterea şi legea, virtutea şi plăcerea, umorul şi căutarea serioasă a adevărului, libertatea şi egalitatea.

Astăzi, în plină criză economică-politică-morală, ne sugerează Paul Johnson, mai mult decât de cărţi, universităţi, specialişti de toate felurile, ar fi nevoie de oameni înţelepţi în genul lui Socrate. Şi ei nu apar sau nu-i putem recunoaşte dacă nu-i dorim. Dar cum să-i dorim cu adevărat dacă nu-i cunoaştem deja? Aici, în acest cerc hermeneutic se află rostul acestei biografii a unui personaj tocmai din Antichitatea greacă.

Minerva Chira

Poem african

Fără dorinţă să fi întins mâna
prin codri albaştri?
Îmi arătau cărarea spre Cascada Victoria
licurici adăpând zei aduşi de tine
ca să ajung la Capul Bunei Speranţe
mă sfătuiau, în chilii de fulgi, sihaştri:
"deschide-te ca spre un Renet sau oricare pom
din grădina lui Orion!"
Lângă borta vântului care-a adus pârjolul
Carul Mic mi-a promis preaplinul.
Aşa cum tata a murit câte puţin
Carul Mare storcea din faguri seninul.
Găinuşa făcuse oul de aur într-un cuibar
cât trandafirul din care mi-ai turnat sânge.
Luceafărul fecunda cozi de comete
în norul ce ştia doar plânge.
Caleea Lactee şerpuia spre singurătăţi
unde am dat bătălia câştigată în vis.
Ca să "am" era deajuns un semn de arătător
dar palmele se mişcau precum pendulul răzvrătit
al orologiului despre care nimeni nu poate spune
nici de când, nici pentru ce a rătăcit.
Mirări, reproşuri, revolte:
"tu, în noi, n-ai putere ori nu vrei să crezi?"
Ay, odinioară, mai apoi mi-aţi fost
verzi.

Mariana Şenilă-Vasiliu

Roşia Montană, o dilemă dureroasă

Că aurul e ochiul dracului şi că acolo unde-şi bagă dracul coada iese haos, se vede cu ochiul liber. De mai bine de două săpămâni, ţara a dat în clocot, oamenii se înfierbântă, fie pro, fie contra exploatării aurului de la Roşia Montană, politicienii îşi radicalizează poziţiile, minerii se închid în galeriile subterane, iar ecologiştii ies în stradă. Presa are un subiect bun de ros şi niciun ziarist, pro sau contra, nu şomează. În politică, lucrurile s-au dat peste cap şi Băsescu, care până mai deunăzi făcea lobby proiectului de exploatare de la Roşia Montană, se izmeneşte azi a fi contra, iar Ponta, care era ieri, alaltăieri contra, este azi pentru. Proiectul ba e constituţional, ba e neconstituţional, ba e trecut prin Parlament, ba se cere retragerea lui. Dracul şi-a băgat coada şi în USL, şi aliaţii de ieri, Victor Ponta şi Crin Antonescu, se înfruntă de pe poziţii contrare. Se vorbeşte prea mult şi, luaţi de val, prea puţini stau să mai şi judece la rece oportunitătţile şi dezavantajele pe care le-ar trage după sine mult discutata exploatare a aurului de la Roşia Montană. Reacţiile, de o parte şi de cealaltă, sunt umorale, însă la vârf, ele sunt de natură politică. Se ascut limbile şi se arată ameninţător şişurile. Dacă cei închişi în galerii au stat cinci zile în condiţii greu de imaginat - frig, umezeală, întuneric şi aer irespirabil -, nu cer altceva decât locuri de muncă, iar ecologiştii au defilat, mulţi dintre ei fără a fi în cunoştinţă de cauză, doar pentru că au luat foc unii de la alţii. Politicienii au ieşit cu declaraţii publice pe sticlă şi naiba mai ştie pe ce, doar pentru voturi. Fiecare cu gesturile lui e luat la puricat de analiştii poltici, care disecă fiecare mişcare a unuia sau altuia cu bună sau rea-credinţă, după cum le dictează deontologia profesională sau poziţiile partizane. Unii aplaudă gestul premierului de a-i scoate pe minerii protestatari din subteran, un gest omenesc la urma-urmelor, iar alţii, precum acrul Cristian Tudor Popescu îl consideră politicianist; însă ce-i drept nici Băsescu nu scapă judecăţii acide a jurnalistului. Cu veninul şi cinismul ce îl caracterizează, Băsescu ia în bătaie de joc şi protestul minerilor, şi gestul lui Ponta: minerii au stat cinci zile la căldurică în Muzeu, zice el, iar pentru Ponta a fost un fleac să-i scoată dintr-o galerie "turistică". Sic! Mioriticul, care habar n-are de realitatea mizeră din zonă, care se informează doar de la televizor, depinde însă şi de pe ce canal, îşi însuşeşte una sau alta din opiniile pe care le înghite pe nemestecate. Ori se scarpină în cap nedumirit, dă din mână a lehamite - " 'ţi-ai dracu toţi" -, se duce căscând la culare şi în ziua votului nu se clinteşte din casă nici cu dârgul.

...americanii aşteaptă până când lucrurile se fac şi abia apoi vin şi cumpără de-a gata...

De 16 ani mijotează marmita numită Roşia Montană, iar de două săptămâni dă în clocot şi pe dinafară, dar o soluţie de a o trage de pe foc, fără să se ardă cel care vrea s-o ia cu mâinile goale, nu pare a se găsi. Şi nici nu se va găsi prea repede vreuna cu atâtea contrarietăţi, contre şi dedesubturi înecate în hârtiile de încheiere a contractului de exploatare cu compania zisă canadiană, în realitate una israelo-americană. Un american, căruia i-am pus în 1990 întrebarea de ce nu vin americanii să investească în România, mi-a dat o explicaţie care în acel moment mi s-a părut cinică: americanii aşteaptă până când lucrurile se fac şi abia apoi vin şi cumpără de-a gata. Şi lucrurile s-au petrecut întocmai, cu şi mai mult cinism încă, din moment ce după intervenţiile pe faţă de anul trecut ale ex-ambasadorului SUA la Bucureşti, Gitenstein, Traian Băsescu, protejatul Americii, a fost pus la loc. Nu-i mai puţin adevărat că la reînscăunarea lui a contribuit din plin şi Comisia Europeană, dar semnalul a fost dat de la Washington.

Au trecut peste două mii de ani de când Burebista, din poziţia marelui şi puternicului imperiu creat de el, arbitra la Roma disputele dintre primii triumviri - Pompei, Cezar şi Crasus - ţinând partea lui Pompei. Cinic şi realist, istoria acestui pământ arată că am fost veşnic arbitraţi şi veşnic sub papucul marilor puteri care au râvnit la bogăţiile sale. Aurul Apusenilor s-a scurs când în visteriile Romei, când în ale Stambulului, când la Viena şi Budapesta, iar mai la urmă în cea nesătulă a Kremlinului. Când să zică şi românii că au scăpat de călcâiul de pe gâtul lor, hop şi americanii! N-au venit când i-am aşteptat, ci când totul e de-a gata, cum mi s-a spus, iar ei - pregătiţi să ia acest tot pe mai nimic. Şi de-ar fi vorba numai de aur, dar mai sunt petrolul din Marea Neagră, exploatarea gazelor de şist din Moldova şi Dobrogea, mai sunt încă multe alte bogăţii de luat cu japca. Mai e şi UE, care dictează ce şi cum să facem, mai sunt şi FMI, şi Banca Europeană şi Dumnezeu ştie ce alte comisii şi comiţii internaţionale se vor mai fi inventând pentru a ne lega fedeleş precum ţările africane sau cele bananiere din America Latină. Vocea de stentor a lui I.C. Brătianu, care a împiedicat la Versailles încheierea unui tratat de pace păgubitor pentru România, e doar o amintire, nu s-a mai auzit în ultima vreme nicio voce bărbătească, fermă şi hotărâtă, să apere interesele ţării. Nu sunt o naivă care să-şi închipuie că în contextul actual internaţional România poate trăi fără alianţe politice şi fără a da câte ceva în schimbul siguranţei sale, dar de aici şi până la a sta veşnic cu capul plecat şi spinarea încovoiată, aprobând apatic orice decizie luată de alţii, e cale lungă, presărată cu multe umilinţe greu de înghiţit, iar tărăşenia cu Gold Corporation e una dintre ele. Nu acuz compania "canadiană" că a profitat de prostia noastră, devenită endemică în ultimii 24 de ani, ci guvernele şi oamenii politici corupţi care au semnat cu ochii închişi, sau din neghiobie, fără pic de judecată, cu picioarele, contractul viclean întocmit ce le-a fost vârât sub nas.

Împăratul Traian ar fi putut părăsi teritoriul Daciei cu mâna cam goală, fără aurul şi argintul lui Decebal, de nu s-ar fi găsit un trădător, Bicilis, care să-i arate locul în care preţiosul tezaur fusese ascuns din ordinul regelui dac. Istoricul francez Jerome Carcopino a estimat cantitatea de aur cărată la Roma de Traian la 165.000 kg, iar pe cea de argint la 331.000 kg. Cu acest aur, cu acel argint a plătit împăratul Traian cele 123 de zile de lupte de gladiatori şi fiare din 107 şi alţi doi ani după aceea. Din acelaşi tezaur s-au achitat cheltuielile uriaşe pentru construirea Forumului lui Traian. Viena şi Budapesta, capitale din care românii şi România sunt privite condescendent, de sus şi cu dispreţ, s-au ridicat în foarte mare parte tot pe aurul jefuit din Transilvania, în mod special de la Roşia Montană. Ce anume a făcut Moscova cu aurul confiscat de noua putere a sovietelor din Revoluţia din Octombrie, cu cele 240.000 kg de aur din tezaurul României, ascuns în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial la Tismana şi mai cu seamă cu aurul, dar şi alte bogăţii pe care România a trebuit să le plătească drept despăgubire de război, nu se ştie. Sovromurile au fost banda rulantă care lega gurile minelor româneşti de burdihanul uriaş al Kremlinului.

Trădarea şi corupţia, trebuie spus chiar dacă cu imensă părere de rău, s-au înşurubat bine în comportamentul mioritic. De la Bicilis încoace s-au găsit destui alţi Bicilişi care să trădeze interesul naţiei şi al ţării. Pâra la Stambul, la curtea de la Viena, turnatul la Moscova au devenit fapt curent. Bicilişii din ultimii 24 de ani, intoxicaţi cu propaganda economică americană şi occidentală prin care erau sfătuiţi să privatizeze întreprinderile economice nerentabile oricum, fie şi pe un dolar, lacomi să-şi umple buzunarele, au scos la mezat întreaga ţară, toate bogăţiile ei fără pic de chibzuială şi le-au cedat pe cele rentabile contra şpagă. Într-un film italian din anii 1950-1960, când în "cizmă" corupţia şi puterea mafiei erau în floare, iar omorurile la ordinea zilei, un personaj spunea că ţi-e şi frică să zgârii un perete ca să nu vezi un ochi ieşind din betonul turnat. Parafrazând spusele de atunci, cred că de zgârii niţel pojghiţa de onorabilitate a unui politician autohton, ori a unui prosper om de afaceri, dai sub ea de chipul unui hoţ. Nu-s de acord cu Marx când spune că proprietatea e furt; când ea e rezultatul inteligenţei şi muncii/ al afacerilor oneste, proprietatea trebuie respectată. În România capitalistă de azi, cele mai multe averi s-au făcut prin hoţie şi corupţie, prin matrapazlâcuri şi învârteli. A fura de la stat a devenit printre politicieni şi oamenii de "afaceri" un fel de sport. A vinde bunurile publice străinilor pe comisioane grase, iarăşi nu mai e o curiozitate. Afacerea Roşia Montană nu-i deloc străină de acest mod veros de a încheia afaceri, ba trăsneşte de la o poştă a corupţie la nivel înalt, din moment ce premierul îl întreabă pe prezident cât a luat pentru toată afacerea, iar prezidentul, în bătaie de joc - e modul lui firesc de a se comporta -, îi întoarce întrebarea premierului. Aprobarea exploatării miniere Roşia Montană Gold Corporation, care va aduce în perspectivă câteva zeci de miliarde de dolari, nu putea fi dată pe daiboj şi bună-credinţă, ci doar consistent unsă. Se vede bine asta din contractul încheiat, plin de nereguli abil camuflate până acum, cărora abia de li se vede vârful urechilor, iar până la coadă mai va, ori nu se va ajunge până acolo niciodată. Bicilişii mioritici au devenit experţi în a oculta adevărul prin fel de fel de clauze confidenţiale secrete. Poate doar lupta pentru putere (=corupţie) să-i facă într-o bună zi pe adversari să dea la iveală minciunile sub care este ascunsă hoţia. Între hoţii cu gulere albe există însă o solidaritate transpartinică, iar omerta, legea tăcerii, îi împiedică să dezvăluie secrete pentru care, la rândul lor, ar putea fi daţi în gât. Se mârâie doar între ei, însă niciunul nu-i dispus şi să latre ce ştie despre *vis-a-vis*-ul său.

Cine ştie câtă cianură va mai curge pe Arieş până să se afle dedesubturile ăstei afaceri murdare, din care România n-are decât de pierdut şi mai nimic de câştigat. Vocile străzii nu sunt rezultatul vreunei cunoaşteri reale a ceea ce urmează să se întâmple la Roşia Montană, ele sunt reacţii emoţionale, iar de emoţia mulţimii puţin le pasă celor amestecaţi în povestea asta. Nici reacţia minerilor, care cer locuri de muncă, nu contează pentru Bicilii mioritici, decât în măsura în care pot forţa, prin ei, începerea exploatării. În Parlament nu se va vota pe criterii raţionale şi logice, ci tot după interese politicianiste. Ce va decide Curtea Constituţională? Haida de, după experienţele sinistre deja avute, românii nu pot fi atât de naivi

atitudini

încât să-și închipuie că judecătorii de acolo sunt curați ca lacrima și imparțiali, iar decizia lor, solomonică. Mai cu seamă când e vorba de o companie "canadiană"... Singurul lucru care îi încurcă e poziția prezidentului, care ba voia exploatarea la Roșia Montană, ba nu mai vrea, ori doar se preface că nu mai dorește, dar de fapt așteaptă cu nerăbdare să scape de Ponta și iar să vrea. Încâlcite sunt, Doamne, căile Băsescului. Una peste alta, Roșia Montană a ajuns mărul discordiei între moții care doresc să muncească în mină și cei ieșiți în stradă, care în marea lor majoritate nu știu, n-au văzut niciodată și n-au habar cum se trăiește/ moare la Roșia Montană, unde în afară de minerit oamenii n-au alte mijloace de a-și câștiga pâinea. Că e așa cum spun, le amintesc celor care l-au auzit pe actorul Florin Zamfirescu, anti- exploatare, anti-proiect, anti tot ce vreți, cum se burzuluia la adresa nevestelor de mineri care se plângeau că n-au alt venit decât cel din tricotat și croșetat: "Da' ce, nu știu să facă și altceva? Să cultive castraveți, de exemplu." Moața din mine s-a cabrat la auzul acelor vorbe nesăbuite, care dovedeau că domnul Zamfirescu habar n-are despre ce vorbește. Solul Apusenilor, domnule Florin Zamfirescu, e sărac, doar o pojghiță de pământ fertil peste un pat pietros, atât de subțire încât oamenii când îl sapă au impresia că cultivă pietriș, iar nu legume. Clima, mult mai aspră decât în alte părți, cu brume timpurii și zăpezi ce întârzie, nu-i prielnică culturilor și în mod special legumelor; iar castraveții de care vorbiți se fac târziu și nu prea apucă să crească. Deși geografic Apusenii sunt considerați munții cultivați până la cea mai mare altitudine, culturile agricole sunt doar cele de cartofi, secară și ovăz. După război, moții se duceau la câmpie, în jurul Turzii, unde trudeau la secerișul grâuluil și culesul porumbului contra câtorva saci de cereale pe care, copil fiind, i-am văzut cărându-i în spate până hăt departe, la casele lor de pe crestele munților. Sau la una din cele patru mori, câte erau pe Valea Caselor ce străbate orășelul Câmpeni. Dacă nu veneau de la Turda sau Câmpia Turzii acele "neni"/mătușici cu legume și zarzavat, de altundeva n-aveam să le procurăm. Din ce și de unde castraveți, domnule Florin Zamfirescu? Cu regret, dar patriotismul prost înțeles e adesea născător de nerozii. Ar mai rămâne cultivarea pomilor fructiferi, mai cu seamă a prunilor, merilor și câteodată a perilor, mai puțin a cireșilor. Vinarsul/jinarsul sau țuica tare de prune era singurul produs asupra căruia aveau drept de vânzare odinioară moții, însă din ordin imperial monopolul a fost cedat armenilor. Ce a urmat se știe. *Spartul buților,* cum este numit episodul de la târgul de la Câmpeni, a fost semnalul începerii răscoalei lui Horea, Cloșca și Crișan. Țuica de "prună" făcută la cazan a fost dintotdeauna salvarea moților, fie că o vindeau la târguri, fie că o beau și atunci uitau și de mizeria funciară, și de năpastele mereu căzute asupra capetelor lor, și de frigul ce le pătrundea până la oase. Să producă, atunci, țuică! Da, dar UE nu vși legea românească interzic să se producă mai mult de 50 de litri. Pentru consum casnic!

V-am văzut, domnule Florin Zamfirescu, jucând în "Iacob", alături de Dorel Vișan, după un caz real, rolul minerului care, exasperat de viața mizeră și fără noimă, s-a aruncat în aer legându-și la brâu o centură cu dinamită. Am fost profund marcată de scenă, dar și de impecabila și înalta dumneavoastră prestație actoricească. Acum, n-ați vrea să jucați rolul unui miner de la Roșia Montană rămas pe drumuri după ce mina s-a închis în 2006? Sau cel al unuia dintre protestatarii care s-au baricadat în mină pentru că n-are ce le pune pe masă copiilor și pentru că nici nevasta n-a făcut bani din cultivarea castraveților? Vă admir sentimentul patriotic, departe de mine de a-l pune la îndoială, dar dincolo de emoții trebuie să mai fim conduși și de rațiune.

Excesiv de bogată în metale prețioase, zona Apusenilor a fost și continuă să fie una din cele mai sărace și năpăstuite din țară. Un porc în coteț - dacă!, o vită în grajd - dacă!, câteva oi - dacă!, câteva găini - dacă, o tarla de cartofi și câțiva pari de fasole, niscaiva pruni și meri, cam la atât se reduce "averea" unora din cei care au protestat la Roșia Montană. Și în general a moțului de rând. În afară de minerit, pentru bărbați, și tricotatul ciorapilor și sveterelor groase, de către femei, alt mijloc de câștig în acel colț de țară nu-i. Cei de la București le dau minerilor sfaturi precum Maria Antoanette celor care se plângeau că n-aveau pâine: "Să mănânce cozonac!". Să cultive castraveți, ziceți și dv. Să facă turism!, sfătuiesc alții. Castraveții nu se prea fac pe aici, iar hanuri, moteluri și vile pentru turism, din ce și cu ce bani? Peisajul e minunat, însă vederea haldelor de steril și a tăurilor pline ochi cu cianuri sunt de natură să-l alunge și pe cel mai încăpățânat turist.

Soluție? Una la îndemână n-am, în afară de sfatul de a se judeca corect chestiunea proiectului minier de la Roșia Montană înaintat spre dezbatere Parlamentului, cu specialiști invitați din ambele părți. Și darea în judecată a (im)Bicililor care au semnat acel contract oneros cu Gold Corporation-ul "canadian". Înăsprirea condițiilor de mediu, fușerite de cei care ar fi trebuit să vegheze la corectitudinea introducerii lor în contract. Prinsă în corzi de situația de pe piața bursieră, compania ar putea accepta renegocierea anumitor părți ale contractului atât de păgubos pentru statul român. Din păcate, în mod prostesc, oficialitățile, în loc să speculeze momentul, au început ele însele să estimeze la sume absurde pe cele care ar trebui restituite în caz de respingere a proiectului. Adică să le dea idei celor de la Gold Corporation cam câte miliarde să ceară drept despăgubire. Să se profite de faptul că unul din principalii coacționari, Steinmetz, este pus la zid de guvernul elvețian și prins în furci pe motiv de malversațiuni chiar de cele mai importante ziare americane. Prinsă-n corzi și bine tăvălită de niște avocați inteligenți precum tânărul Aurescu, cel care a negociat cu succes diferendul cu rușii în chestiunea platoului continental al României în Marea Neagră (pe unde o fi avocatul Aurescu oare, că n-am mai auzit nimic de acest om inteligent și tenace care a apărat cu atâta pricepere și zel interesele țării). Compania Gold Corporation ar fi nevoită să dea câțiva pași înapoi, scăzând din pretenții, mărind redevențele și întărind sistemul de siguranță a mediului înconjurător. Că de oprit proiectul, în opinia mea, nu mai poate fi vorba, oricât s-ar sufla în vuvuzele și s-ar bate din peturi.

Costurile avansării unui stat/țări din punct de vedere economic sunt adesea dureroase, ele înseamnă renunțări și sacrificii/sacrificări, însă România nu mai poate bate pasul pe loc oricât de dure ar fi acestea. Mi-e greu să-mi închipui exploatarea de suprafață de la Bucium Poeni arătând ca omoloaga ei boliviană de la Potosi; îmi vine anapoda să-mi închipui munții dispărând în malaxoarele de minereu; îmi stă de-a curmeziș imaginea imensului lac de cianuri și a haldelor ciclopice care vor macula pentru totdeauna peisajul superb din preajma Roșiei Montane. Dar trebuie la fel de bine să mă gândesc la disperarea oamenilor de acolo care în secolul XXI trăiesc la același standard cu strămoșii lor, cu clisă/pită, slană și ceapă într-o mână și cu brișca în cealaltă.

Știu ce înseamnă sărăcia lucie a moților, am simțit-o în copilărie pe pielea mea și de aceea, dintr-acea parte și în numele lor vorbesc. Cât despre partea arheologică, adesea invocată ca impediment major pentru începerea exploatării, cred că includerea galeriilor romane pe lista monumentelor UNESCO este cea mai bună soluție pentru prezervarea lor. Când baronul Haussman a regularizat urbanistica Parisului distrugând toate monumentele de arhitectură veche ce-i stăteau în cale, s-a vorbit ca despre o crimă. Sentimental, așa stau lucrurile, însă fără tăierea marilor bulevarde, Parisul n-ar mai fi ceea ce este azi, ci doar un oraș muzeu, nefuncțional, incapabil să facă față circulației demente de acum. *Comparaison n'a pas raison*, zic francezii. E drept, alăturarea fascinantului Paris cu modesta Roșia Montană nu cred că-i chiar cea mai potrivită, însă au un punct comun: sacrificarea unor bunuri patrimonaile, cât se poate de dureroase, în favoarea dezvoltării economice și a civilizației. Spun asta cu inimă grea, plină de amărăciune, cu jale pentru munții pe care îi iubesc atât și care vor dispărea, pentru natura rănită de excavatoare și pământul otrăvit cu cianuri, pentru apa maculată de reziduuri chimice a Arieșului, pentru pierderea iremediabilă a pitorescului zonei de care mă simt legată prin străbuni, mineri și ei, se pare, însă mă întreb: cum i-aș mai putea privi în ochi pe minerii de azi și familiile lor rămase de izbeliște? Dacă exploatarea de la Roșia Montană, în schimb, nu se va mai face și proiectul va fi respins, țara întreagă și în primul rând oficialitățile le vor fi datoare și vor trebui să facă ceva pentru salvarea celor care trăiesc acolo.

Inima mi-e împărțită, cum probabil e și a multor altora care nu judecă doar sufletul, ci și rațional. Îmi e la fel de greu și să zic "da" proiectului de exploatare minieră de la Roșia Montană, pe cât îmi vine de greu să zic "ba". Mi-aș dori ca munții să rămână la locul lor, ca apele Arieșului să fie la fel de limpezi și curate cum le știu din copilărie, însă și minerii să aibă, dacă nu un trai precum ortacii lor din alte țări ale Europei, barem unul decent. Să nu mai fie masă de manevră politică, să aibă propria lor voință și voce, care să fie ascultată și respectată. Să nu mai fie la mâna Bicililor din politica dâmbovițeană care și-ar vinde și mumele dacă din asta le-ar ieși profit. Biata maică țară, pe ce mâini ai încăput!

...îmi vine anapoda să-mi închipui munții dispărând în malaxoarele de minereu; îmi stă de-a curmezișulea imaginea imensului lac de cianuri și a haldelor ciclopice care vor macula pentru totdeauna peisajul superb din preajma Roșiei Montane. Dar trebuie la fel de bine să mă gândesc la disperarea oamenilor de acolo care în secolul XXI trăiesc la același standard cu strămoșii lor...

atitudini

Leo Butnaru

DE LA ARCA LUI NOE – LA ARCA POEZIEI (XIII)
(Jurnal de Armenia. 18-28 octombrie 2011)

Despre universităţi în Armenia, ca şi în România: prea multe, unele dintre ele împieliţate, neserioase. Astfel, în Erevan şi alte oraşe, unde până acum două decenii funcţionau două sau trei universităţi, au apărut alte vreo 20 de instituţii ce pretind acest rang, însă îndoielnice prin ce fac şi atestă ele.

24 octombrie

Urcând în autocar, de plecare, îl întreb de prietenul Grigor Djanikian câţi kilometri sunt până la Erevan. „Cât lungimea Sevanului?" „70", e răspunsul. O proporţie, nu? Memorabilă. Apoi e firesc ca pe Sevan să vieţuiască pescăruşul armenesc. (Îmi aduc aminte de Nică a lui Ştefan a Petrei ce porni la târg să vândă cucul armenesc – pupăza.) Acesta e ceva mai mic decât pescăruşul cunoscut nouă, având dimprejurul ochilor şi spinarea de un cenuşiu mai intens. O bună parte din pescăruşii armeneşti migrează, iarna dându-se mai spre sud, prin Turcia, Liban, Israel. Iar cei ce rămân, iarna pot avea penetul brun. Însă astăzi, într-o zi însorită, ei erau pe lac, peste lac şi ne făceau din aripi: La revedere!

Seara, la Teatrul de Cameră din Erevan, vizionăm spectacolul-lectură „Prezentaţi biletul, vă rog!" după o piesă a lui David Muradian ce i-a avut de colaboratori pe polonezul Jacek Pacocha şi estonianul Peeter Sauter, colegii noştri de arcă-galeră. Limbi intersectate, armeana şi engleza. Piesa s-a născut de asemenea în urma unei călătorii scriitoriceşti, după *Expresul literar* din 2000, cu itinerarul prin mai multe capitale europene şi care a avut de autori-călători scriitori din 20 de ţări, inclusiv din România şi Moldova.

Vine şi domnul prim-ministru al Armeniei, Tigran Sargsian. Pe unii dintre năieri îi şochează faptul că şeful de guvern e însoţit de trei sau patru bodyguarzi şi, pare-se, alţii tăinuiţi printre cei mulţi – publicul. Colegii occidentali, în ţările cărora uneori prim-ministrul poate fi văzut plimbându-se cu bicicleta pe străzile capitalei sau făcând cumpărături de-a valma cu concetăţenii săi, mă întreabă dacă aceasta ar fi o obişnuinţă exagerată în teritoriile ex-sovietice sau poate că în Armenia există cu adevărat un pericol de atentat asupra persoanelor prime. Din păcate – aş putea spune –, eu sunt *în temă* şi am un răspuns, o naraţiune tragică.

Vorba e că, din Piaţa Republicii spre hotelul „Ararat", am făcut de câteva ori cale pedestră pe strada Vazghen şi, iniţial, m-am gândit la ex-catolicosul cu origini bucureştene, de care am relatat deja aici. Chiar dacă era şi numele Sargsian, mi-am zis că astfel se numea în civilie fostul Patriarh Suprem al Tuturor Armenilor. Şi chiar întreb pe colegii armeni dacă presupunerea ar fi cea adevărată. Dar, nu, Vazghen Sargsian a fost scriitor (prozator), comandantul gărzilor populare, ministrul apărării, apoi prim-ministrul Republicii Armenia şi a murit, la numai 40 de ani, în urma unui atentat cu bombă. De aici şi răspunsul care se poate subînţelege la întrebarea de ce actualul şef de guvern e păzit de atâtea gărzi de corp…

La recepţia de după spectacol, David Muradian mă prezintă domnului prim-ministru cu care schimbăm câteva fraze. Spune: „Acum câteva zile m-am întors din România de la o întrunire internaţională. Am cunoscut şi societatea conaţionalilor noştri." „Bineînţeles, v-aţi întâlnit şi cu Varujan Vosganian. E vicepreşedinte la scriitori", zic. „Dar sunt doi Varujan. Celălalt e în senat", zice domnul premier. „E acelaşi". (De altfel, Varujan Vosganian, poetul şi prozatorul român, e cunoscut şi apreciat aici şi ca scriitor, şi ca bun cunoscător al graiului străbunilor săi.) Facem o poză, strângeri de mână. „La revedere, domnule prim-ministru!" (De câte mii de ori am tot spus „La revedere" oamenilor pe care nicicând nu va mai fi să-i revedem… Şi totuşi, prin acest „La revedere" *ne-mai-întâmplat* rămânem legaţi de ei, oamenii, de lume….)

În spaţiul unde se dă recepţia, de altfel ca şi în holul Teatrului de Cameră, e multă butaforie sculpturală, să zic, manechine, unele din jazz band-urile afroamericanilor, altele de-a dreptul nepotrivite, parcă, dar „acceptate" la gândul că, până la urmă, vor fi înlocuite cu ceva ce aduce mai mult a artă de ambient.

Îmi atrage atenţia şi un zimbru uriaş, acoperit cu folie aurie, ce pare chiar o lucrare reuşită. Remarcând că „se află în stema voastră", Muradian zice să ne fotografiem lângă fioroasa, faimoasa şi frumoasa namilă, luându-l împreună cu noi şi pe prozatorul Grigor Djanikian. Făcând un efort de memorie, traducând *ad hoc*, „le povestesc" colegilor un… poem, cel în care spun că fiara pe care o vânase bravul voievod Dragoş şi care a contribuit la botezul Moldovei e ca un ponor, ca un mal îndesat cu greul pământului în toată zíditura sa, încât zimbrul nu mai era un patruped uriaş, ci cu adevărat un loc geografic era, în mişcarea sa falnică, suprapus altor locuri geografice – de codru, de şes, de munte, de istorie; loc greu peste loc greu hălăduind dislocat între greul pământului şi greul cerului, precum felia mediană în sandviciul atracţiei universale, în legea gravitaţiei şi gravidităţii faunei care l-a adus între pământ şi stele ca pe o insulă de carne misterios hălăduitoare printr-o legendă răposată-n propria sa durată. Închei, prin a le traduce confraţilor următoarele: că ştiu eu ce „îndrug" – sigur că ar fi supravieţuit şi zimbrul, dacă s-ar fi lăsat aplecat în jug...

Astfel, la coarnele zimbrului auriu din acel spaţiu, ciocnim paharele pentru Ararat şi Carpat, pentru vultur şi zimbru.

25 octombrie

De cum revenim la Erevan, Filip Van Zandycke caută un atelier foto, unde trece zeci de imagini din „Nikon"-ul său pe hârtie. În holul hotelului ne îndeamnă să căutăm în maldărul de poze şi, dacă găsim din cele care ne interesează, să ni le păstrăm. Eu reţin din cele pe care mi le-a făcut sus, la Pietrele-oşteni, în ansamblul megalitic.

Filip este fenomenal! Având o deficienţă locomotoare care pe un altul l-ar face să se lamenteze, să se înstrăineze de lume, el este totuşi cel mai sprinten, cel mai abil dintre noi. Curios, iscoditor din fire, se piteşte, chiar se întinde la pământ cu aparatul său foto sau se caţără pe stânci, să ia cadrele pe care le crede demne de atenţie. În mersul său sincopat, săltat, dar iute, colegul belgian dă dovadă de o sportivitate pe care nu o vădeşte un om în deplină bună stare fizică. E în el o voinicie perfect coordonată între puterea fizică şi cea a eforului de voinţă, a energiei şi cineticii psihice. Când noi mai luăm un pulover, o haină caldă, o geacă, Filip e în tricou cu mâneca scurtă ziua întreagă, ba şi seara, pe răcoare de-a binelea. Modul lui de a fi, de a se ţine, afabilitatea sa l-a făcut vedeta simpatiei ambarcaţiunii noastre.

E de înţeles că oamenii de felul lui Filip sunt mai mobilizaţi întru o trăire intensă, în antrenarea şi valorificarea energiilor fizice de care ceilalţi, care sunt gata să-i… compătimească, nu au habar. În septembrie, la Koktebel, la întrunirea scriitorilor din vreo 20 de ţări, Filip parcă ar fi avut un semen, Evgheni Abdullaev, zis Nuri Burnaş, din Tatarstan, cu deficienţe locomotorii şi el, dar care a fost unul dintre cei mai buni jucători în echipa de fotbal a condeierilor, ce s-a contrat amical cu cea a băştinaşilor. L-am văzut cu câtă determinare şi firesc urca muntele Ienicerul Mic, spre mormântul lui Voloşin. Dacă nu i-ar supăra această constatare, pare că ei, Filip şi cu Burnaş, mai curând sunt de invidiat, nu de căinat. Fie şi pentru forţa de concentrare, pentru voinţa cu care îşi mobilizează, îşi declanşează energiile vitale.

Filip Van Zandycke a fost corespondent în Filipine, Tailanda, Cambogia, Japonia, Irak. Acum vreo cinci ani, opera lui Ismail Kadare l-a îndemnat să viziteze (şi să fotografieze) Albania, după care a făcut turul Bosniei şi Herţegovina, însoţindu-l pe prietenul său olandez Serge Van Duijnhoven ce-şi prezenta creaţia, ţinea lecturi publice. (În călătoria noastră, la un moment dat, Serge părea să fi supărat rău de tot pe Filip, însă acea izbucnire se potoli la scurt timp şi nu a recidivat.)

Urmând cursul de navigaţie, debarcăm la Universitatea de Stat din Erevan, unde suntem primiţi de rectorul Aram H. Simonian. Domnul rector spune: „Scriitorii sunt porta-vocea conştiinţei intelectuale şi general-civice în context global".

Despre universităţi în Armenia, ca şi în România: prea multe, unele dintre ele împieliţate, neserioase. Astfel, în Erevan şi alte oraşe, unde până acum două decenii funcţionau două sau trei universităţi, au apărut alte vreo 20 de instituţii ce pretind acest rang, însă îndoielnice prin ce fac şi atestă ele.

Primim câte un cadou, al meu fiind o vază în chip de rodie, din argilă, cu smalţul de o culoare roşie-intensă, amintind chiar de miezul unei granate, având şi un ornament din viţă mlădioasă, frunze şi ciorchini.

Într-o sală spaţioasă ne vedem cu câteva sute de studenţi, aici ţinându-şi comunicarea doar Serge Venturini, care vorbi despre ataşamentul său sufletesc şi de creaţie faţă de Armenia, despre cum a tradus poezia marelui Saiat-Nova. După care, suntem repartizaţi pe la catedre, prin săli de cursuri, la întâlniri personale cu studenţii, profesorii. Eu, şi ca traducător din literatura avangardei ruse, ajung la Catedra de slavistică. Sunt flancat de domnii Pavel Balaian, decanul, şi Levon Hakobian, prodecanul (îi zic *NapoLevon*, însă Hakobian arată spre decan: El e.). Întâlnirea cu profesorii şi studenţii a decurs conform principiului ce reiese, implicit, din parabola cu mărul şi ideea: dacă avem fiecare câte un măr şi facem între noi schimb cu ele, rămânem tot la un măr. Dar dacă voi aveţi o idee, am şi eu o idee, facem schimb de idei – vă alegeţi cu două idei voi, cu două eu. Cam aceasta e diferenţa dintre material şi spiritual. Mă gândeam să mai întârzii pe la catedră, la o vorbă miezoasă, la un strop de coniac, însă veni val-vârtej prietenul David Matevosian, năierul şef, mâna dreaptă a lui Noe de pe Arca literară, şi ne grăbi, deoarece aveam şi alte porturi de onorat, alte debarcări şi întâmplări. Las la catedra de slavistică manuscrisul poemului „Armenia" de Osip Mandelştam în traducerea mea. L-am citit la unele din manifestări, am extras din el momente şi în alte file ale acestui jurnal, reţin şi aici câteva versuri: „Mult ţi-ai dorit să ai vopsele –/ Şi cu laba ta ai înşfăcat/ Desenatorul leu din penarul/ Cu vreo şase creioane de colorat. // Ţara incendiilor de vopselărie/ Şi a moartelor şesuri de olărit,/ Tu ai răbdat serdarii roşcovani/ Printre pietre, peste lut ruginit.// În depărtarea de ancore, tridente,/ Unde se-ntind ţărmuri veşted-arămii,/ Tu văzuşi toţi iubitorii de viaţă,/ Toţi vlădicii iubitori de visterii.// Şi, sângele meu netulburând,/ Simple ca desenele de copilă mână,/ Pe aici trec soaţe, dăruind/ Din frumuseţea lor leonină.// Ce dragă mi-i limba ta sinistră,/ A tinerelor tale sicrie salbă,/ Pe care literele-s cleşte de fierărie/ Şi fiecare cuvânt – o scoabă..."

Într-un fel, revenirea la superbul poem mandelştamian ar fi constituit parcă unele intermezzo dintr-un recitativ ca o declaraţie de dragoste pentru Armenia.

La rândul său, Levon Hakobian îmi propune două volume de poezie („…dacă e posibil să le luaţi în bagaje…") – al lui Musak Meţarenţ, unul dintre cei mai iubiţi poeţi armeni de la începutul secolului trecut (e o antologie tradusă în ruseşte), şi lirica lui Fiodor Tiutcev, ediţie bilingvă ruso-armeană.

Fondul naţional de manuscrise

Biblioteca Judeţeană « G. T. Kirileanu » din Piatra Neamţ invită scriitorii români, membri ai Uniunii Scriitorilor din România, să participe la crearea Fondului Naţional de Manuscrise. În acest scop invităm pe toţi scriitorii din România şi din diaspora să ne ofere cîte 10 – 15 pagini de manuscris (poezie, proză, eseu, reflecţii etc.) care se vor regăsi în colecţiile Bibliotecii « G. T. Kirileanu ».

De asemenea, solicităm deţinătorilor de manuscrise ale unor autori dipăruţi să aibă bunăvoinţa şi să ne ofere pagini de manuscris (poezie, proză, corespondenţă, jurnal ş.a.), obligîndu-ne să le conservăm şi să le valorificăm spre celebrarea şi promovarea operei şi numelor în discuţie.

Într-o perioadă în care manuscrisul în format clasic este pe cale de dipariţie, înlocuit de forme şi variante electronice, considerăm că amprenta individualităţii fiecărui scriitor trebuie păstrată, conservată şi valorificată prin metode specifice.

Biblioteca Judeţeană « G. T. Kirileanu » se obigă să păstreze în bune condiţii manuscrisele, să le valorifice prin expoziţii tematice, aniversare, omagiale, să le promoveze în cărţi, albume, în alte programe documentare.

Numele donatorilor vor fi făcute publice, manuscrisele vor intra în patrimoniul cultural naţional.

Adresa la care primim manuscrisele este următoarea: B-dul Republicii, n. 15, Piatra Neamţ, cod postal 610005, Judeţul Neamţ.

Iniţiator proiect, director al Bibliotecii Judeţene «G. T. Kirileanu" din Piatra Neamţ, ADRIAN ALUI GHEORGHE

Premiile revistei *Argeș* pe anul 2012

HORIA BĂDESCU - Premiul *Opera Omnia*

NICOLAE COANDE - Premiul pentru eseu

MIHAI BARBU - Premiul pentru reportaj literar

CRISTIAN MELEŞTEU - Premiul pentru proză

Zina Petrescu – HANUL DIN AMINTIRE

Zina Petrescu s-a dedicat literaturii pentru copii (poezie, proză scurtă, roman) şi a primit peste douăzeci de premii literare la concursuri şi festivaluri naţionale. Ce poate fi mai frumos decât să te identifici cu universul curat al copilăriei şi să gândeşti asemenea acestor micuţi îngeri tereştri. Am comentat până acum două volume de proză ale autoarei, *Neveghea la iubire* - schiţe şi povestiri (Ed. *Altum,* 2008) şi *Jurnal pentru doi năzdrăvani* (Ed. *CML-Print*) – roman. Prozele scurte, reconfortante, ne înseninează sufletele ca zilele de primăvară petrecute în preajma pomilor înfloriţi, pe când romanul menţionat ne tulbură şi ne pune pe gânduri prin dramatismul evenimentelor.

Fabulele şi catrenele din volumul *Hanul din amintire* (Ed. *Altum,* 2005) crează un univers imaginar de rară delicateţe sufletească. Fabulele, îndeobşte, personifică animale, plante şi obiecte cu scopul moral al asanării viciilor. Zina Petrescu extinde domeniul fabulei şi asupra: anotimpurilor, fenomenelor naturii (ploaie, ceaţă, vânt), aerului din casă şi de afară, gândurilor bune şi rele şi chiar a gâlcevii dintre cuvinte. Astfel, întregul univers participă la lumea copiilor şi adolescenţilor, contribuind la educaţia lor morală. Iar jocul este interactiv, sentinţele fiind rostite nu de autoare ci de alte personaje decât cele implicate în alegorie. De exemplu, în *Dihorul şi lenea*, concluzia o rosteşte o furnică, iar în *Păianjenul şi ţânţarul*, replica finală aparţine albinei etc.

Dar cel mai import lucru al recenziei noastre îl constituie relevarea elementelor originale din fabulele Zinei Petrescu. Dacă prinţii, în general, sunt personaje pozitive, pline de nobleţe, *Prinţii vânturilor* (din cele patru puncte cardinale) întruchipează: gelozia, violenţa, beţia şi hoţia.

Imaginaţia surprinzătoare se materializează în *Aerul de afară şi cel din casă*. Iată cum îl salvează aerul proaspăt pe cel stătut: „O tuse înecăcioasă/ Îl aplecă, să cadă peste masă,/ În timp ce-o gălbeneală rea, perfidă,/Sărea spre groapă uşa să-i deschidă./ Grăbit, cel de afară, îi suflă chiar în gură/ Putere şi răcoare şi căldură,/ Mireasmă dinspre grâu şi flori,/ Apoi, îl luă de subsuori,/ şi-l scoase afară pe întinsul firii,/ Cu gesturi făr´ de seamăn al iubirii."

Într-adevăr, iubirea de semeni şi mai ales pentru copii constituie idealul de viaţă al autoarei.

Vânt de ceartă poartă inspiraţia Zinei Petrescu spre arta poetică. Creaţia este descrisă întâi ca o gâlceavă între cuvinte, care sfârşeşte în armonia poemului închegat armonios: „Într-o zi, între Dacă şi-ntre Şi,/ S-a iscat un vânt de ceartă/ (...)/ - Rostul nostru-i limpede, precis/ ca mereu alături să trăim,/ Trudind întru cinste, pace şi iubire/ Şi de e nevoie, chiar să şi murim!/ Le spuse Şi, Se, Să Mereu, În, Din,/ Stând pe Nu, pitit sub un pat de crin..."

Catrenele reunite sub titlul omonim al cărţii, dedicate dragostei, sunt retrăite de memorie, prin scrierea şi citirea versurilor: „Când ai timp nu sta pe gânduri!/ Mergi la Han, să-ţi aminteşti/ Cum se-nvârte roata vieţii/ Şi cu ea cum te-nvârteşti..." (XXXXVI).

Amintirile clipelor de iubire aflate sub semnul împlinirii: „În râsul tău văzduhul se scutură de nori/ Şi-n arborii uitaţi revin privighetori,/ De-aceea, totdeauna când te aud râzând/ Se face primăvară pe neaua mea de gând." (XVII), fie al despărţirii: „Plug de lacrimi trece, ară,/ Peste lut fragil de seară/ Înflorind în niciodată/ Tristă inimă de fată." (III) sunt marcate de nostalgia trecerii timpului. Dincolo de fiorul însingurării subiacent versurilor, seninătatea nu părăseşte sufletul poetei: „Când voi cunoaşte taina morţii/ Poate va ieşi din nori un curcubeu/ Să-mi dea de veste, că abia atunci/ Mă nasc, pentru a trăi mereu." (XXXV)

Speranţa şi sensul vieţii i-l conferă poezia: „Îmi spun toţi brazii care mă privesc/ De pe un tăpşan cu ciute şi mioare/ Că nu ştiu de-am să pot aşa cum îmi doresc,/ Să fiu în lume versul ce nu moare." (XVIII) În slujba acestui ideal sublim, autoarea a trudit întreaga-i viaţă. În mintea cititorilor, indiferent de vârstă, cărţile ei vor trăi atâta timp cât vor fi citite. Să dea Domnul să aibă viaţă lungă!

În prefaţa volumului *Hanul din amintire*, Allora Albulescu Şerp notează cu îndreptăţire: „Mai aproape de Dumnezeu, Zina Petrescu a rămas o fiinţă apolinică, emanând puritatea şi candoarea lumii ideale. Din turnul de fildeş în care s-a exilat pentru a se ţine departe de deziluziile inerente trecerii prin Valea plângerii, ea priveşte oamenii cu seninătate şi infinită iubire. Şi-a asumat (auto)recluziunea ca pe un dat al existenţei sale guvernate de principii superioare, care incumbă cultul înaltelor valori morale."

LUCIAN GRUIA

Număr ilustrat cu fotografii de la **Roşia Montană - FânFest 2007. (Simona Fusaru)**

O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că *Argeş* nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.

Proiect editorial finanţat de AFCN ADMINISTRAŢIA FONDULUI CULTURAL NAŢIONAL

Preţ - 3,16 lei

Revista de cultură **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs. Revista de cultură *Argeş* poate fi procurată în Bucureşti de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEŞ

- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor: **CALINIC, Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului**
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN** (augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali: **NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ**
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU** (s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**
Corector: **RADU GÎRJOABĂ**

Redacţia: Piteşti, Casa Cărţii, Centrul Cultural Piteşti;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro;
e-mail: revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGEŞ** răspunde moral şi juridic de conţinutul afirmaţiilor sale.

Textele şi fotografiile aduse în redacţie nu se înapoiază.

Nicolae Coande

Un festival la Dunăre, precedat de un gong indian

Mai întâi a venit Peter Waugh la Craiova, adus de Peter Sragher. Ambii au fost invitați pe când organizam „Scriitori la Tradem”, un proiect început în 2010 și încheiat în 2013. Aici au citit poezie Mircea Bârsilă, Ioan Es. Pop, Bogdan Ghiu, Dan Sociu, Paul Vinicius, Marian Drăghici, Nichita Danilov, Michael Astner, Vasile Baghiu, Anton Jurebie, Claudiu Komartin, Radu Vancu.

Michael Spindelegger, vicecancelarul Austriei, Nicolae Coande, prof. dr. Rainer Schubert.

La Höflein an der Donau oamenii locului vin să asculte poezie, iar unii o fac sosind chiar de la Viena. Bicicliștii numeroși care aleargă pe două roți pe malul Dunării – unii pedalând nu mai puțin de 360 de kilometri chiar din Germania, de la Passau! – nu pot fi ușor convinși să se dea jos din șa pentru poezie. Tot pe pietoni sau șoferi se poate conta.

Sragher a fost cel care mi l-a propus pe Pater Waugh, poet de limbă engleză, trăitor la Viena. Waugh conduce Asociația Poeților de limbă engleză din Viena, *Labyrinth*, și organizează, de patru ediții, un festival internațional de poezie, *höfleiner donauweiten poesiefestival*. La Craiova, el a uimit asistența cântând la drâmbă în timp ce recita un poem sau ascuțindu-ne simțurile și mintea cu un gong indian care însoțea într-o cadență teribilă versurile sale. Dincolo de poezia sa, Peter Waugh este un gentleman, dar și un tenace organizator și un spirit calm, măsurat.

Cum anul ăsta *Labyrinth* a împlinit 20 de ani de existență, Peter Waugh a ținut să facă un festival de poezie mai deosebit, ajutat și de instituții care sprijină arta, precum Ministerul Învățământului, Culturii și Artei din Austria, de Asociația scriitorilor GAV, Kultur Niderösterreich. Pe românește, festivalul s-ar numi *Depărtările Dunării*, are loc la Höflein an der Donau, lângă Viena, iar eu aveam senzația că mergem undeva, la Cetate, la Dunărea noastră, unde și acolo vin poeți străini să vadă bătrânul fluviu. Însă, pe Dunăre poeții nu au cetățenie, se știe.

Am ajuns în capitala austriacă, pentru prima oară, pe 23 august, în ziua în care în țară românii mai dezbăteau încă o dată dacă a fost sau nu a fost. Insurecție sau lovitură de stat. O vorbă veche spune că poți cunoaște un oraș nou în trei zile sau în trei ani. Prima variantă a fost mai la îndemână, așa că am încercat să mă descurc în două zile, în prima zi și în cea de-a patra. Cum l-am avut însă pe Sragher călăuză în Viena (unde mă simt ca acasă, după cum spune el), am putut cunoaște și înțelege mult mai mult decât dacă m-aș fi plimbat și singur șapte zile. Precis și metodic, alertul Sragher mi-a arătat tot. Prea precis, prea metodic, prea alert căci natura mea e a unui leneș care vrea să absoarbă noutatea, ca și berea Stiegl, pe îndelete.

N-am să vorbesc despre Viena însă, e un subiect prea greu pentru mine. În treacăt fie spus, dintre toate locurile vizitate în Viena îmi pare rău că nu am intrat într-unul singur: Templul lui Tezeu, din Volksgarten. Poate pentru că ne pregăteam să intrăm în Labyrinth? Rapid, am să spun că am flanat pe strada unde se află un imobil unde a locuit Eminescu în 1869, imediat după sosirea sa aici. Porzellangasse, parcă se numea, în sectorul IX. Când l-am întâlnit pe profesorul de filozofie Rainer Schubert, care a funcționat în România peste un deceniu, traducător al operelor filosofice ale lui Blaga în limba germană, acesta mi-a arătat imediat Universitatea unde au studiat Eminescu și Blaga. Asta i-am spus noi, rapid, și ministrului de externe, Michael Spindelegger, aflat în campanie electorală pe stradă, cu care am intrat relativ ușor în vorbă. Sragher a tradus ce i-am spus ministrului, care mă privea afabil și diplomat: „Cum sunteți conservator, am să vă spun că în România conservatorii au dat cândva oameni de stat importanți. Nu e cazul și în prezent. Unul dintre ei a fost prim-ministru, Titu Maiorescu, dar ce e mai important pentru dumneavoastră e că el a absolvit la Viena cursurile Academiei Tereziene. Așijderea, poetul Eminescu a studiat aici, alături, la Universitate.” Discuția avea loc în preajma Universității. Și uite așa m-am întreținut eu cu ministrul de externe și vicecancelarul Austriei fără să fiu nevoit să cer audiență sau să utilizez canale diplomatice.

Înapoi la poezie. Sau înainte, depinde de unde privești Dunărea. Cum ar zice Magris: „Și Dunărea, ca fiecare dintre noi, este un Noteentiendo, un *nu te înțeleg*... ”

La Höflein an der Donau oamenii locului vin să asculte poezie, iar unii o fac sosind chiar de la Viena. Bicicliștii numeroși care aleargă pe două roți pe malul Dunării – unii pedalând nu mai puțin de 360 de kilometri chiar din Germania, de la Passau! – nu pot fi ușor convinși să se dea jos din șa pentru poezie. Tot pe pietoni sau șoferi se poate conta. Cei care vin sunt fideli ai festivalului, i-a obișnuit Peter Waugh cu asta și așa a fost și în acest an. La pensiunea dnei Schuecker, cartierul general al festivalului, i-am întâlnit, pe 24 și 25 august, pe Bernhard Widder, un excelent poet austriac, cunoscător al României și al poeților ei (Gellu Naum e marele său favorit), Anna Lombardo, din Veneția, cu o prezență stenică, autoare a unei poezii de calitate; pitoreștii, pentru mine, Katarzyna Bazarnik și Zenon Fajfer, din Cracovia. Cei doi făceau un performance reușit în care el, Zenon, urcat pe un scaun, dezbrăcându-se pe parcurs până la bustul gol, recita poeme în șoaptă, într-o poloneză gâtuită, iar ea oferea replica în germană și engleză. Fără să se suie pe nimic. I-am ascultat cu interes și pe Anton Kodlin, din Germania, Milan Richter, din Bratislava, traducător al poeziei lui Tomas Tranströmer și Allen Ginsberg în slovacă, Hanane Aad, poetă libaneză, acum stabilită în Viena, Christine Hubber, Victoria Slavuski, Dieter Berdel. Ultimul, inclusiv în calitate de traducător al lui Robert Burns, cu un recital care smulgea hohote de râs celor prezenți. Berdel tradusese opera poetului scoțian național din dialectul acestuia în dialect vienez. Versurile erau spuse cu o astfel de ironie pe măsura textului, încât erau un regal comic. La Viena există o mare tradiție a poeziei dialectale umoristice. De altfel, alături de soția sa, Nora Aschacher, Berdel avea să fie și o gazdă ospitalieră în casa sa din localitate, în două seri consecutive: s-a discutat, s-a dansat, am râs mult. Ana Maria Blanco, membră a *Labyrinth*, și Enrique Moya au completat lista poeților invitați în festival, dar trebuie să spun că au citit mult mai mulți poeți, în cadrul a ceea ce ei numesc *open-mic*, o secțiune a festivalului unde destui poeți austrieci veneau să citească poeziile lor. Amprenta indelebilă a festivalului e dată de recitalul-spectacol, de așa-numitul performance, unde vocea și gestica sunt importante în susținerea poeziei.

Însă toate acestea ar fi fost lipsite de sare și piper dacă nu ar fi existat muzica (la saxofon, chitară, tobe) a unor Walter Baco, Michael Fischer, Sandro Miori, Sainkho Namtchylak și Mike Scharf, artiști valoroși, care au cântat sau improvizat în ședințe de jam-session care au încântat publicul. Uneori mai bine decât poeții, cred. Să nu uit: Florin Oncescu, prietenul meu scriitor, a venit de la Bratislava, unde are un job aviatic, să ne întâmpine în prima seară la Viena. Șnițelul vienez propus de Sragher, la un mic bistro, nu m-a dat pe spate, spre amuzamentul lui Florin – care a dat sticla de vin. A doua zi, Florin a venit la festival și a fost singurul român care a știut ce spunem noi când ne recităm versurile românești (Sragher îmi dă cu cotul și spune că și Widder înțelegea foarte bine. Ok, Sragher). Cred că senzația de *unic* e tonifiantă. Unic în limba ta printre germanici.

Vinul Barrique, de 10 ani, a fost excelent.

Din depărtare, Dunărea era foarte aproape.

Felicitări, Peter Waugh!

Anna Lombardo, Peter Waugh

Zenon Taifer, Peter Sragher, Katarzyna Bazarnik

hoinar